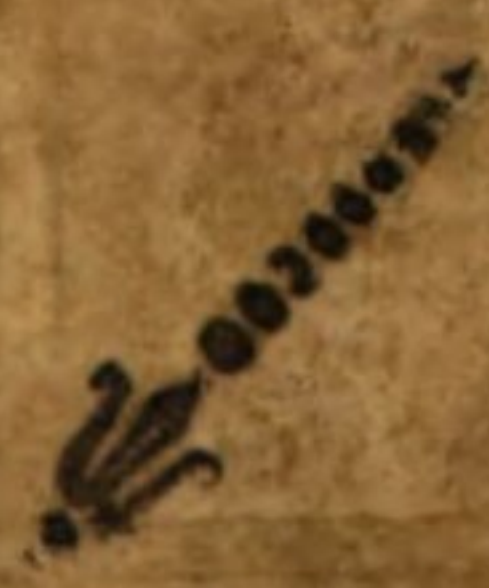

Staatl. Bibliothek
Regensburg

10
Hist. 2551.

EVERHARDI WASSENBERGII
Embricenfis

PANEGYRICVS

SACRATISS. IMPERATORI

FERDINANDO

III.

DICTVS,

SINGVLAREM

Horum Bellorum omnium,

Hujusque Pacis,

FACIEM;

CVM

PARAENESI

AD GERMANOS,

Pro communi patriâ, libertate, gloriâ tuenda,

REPRÆSENTANS.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud Jodocum Kalcovium Bibliopolam

M. DC. XLVII.

Cum Privilegio Casareo.

Loc. Capuinarum Ratisbonæ

Staatl. Bibliothek
Regensburg

NE desint Calami magnis scriptoribus, alus.
Vnde petant Calamos, Cæsaris, ales habet.
Cæsari & Scriptori.

Cæsar Marte potens & Wassenbergius arte,
Palladis excellens grandia bella gerunt.
Acriter hic calamum stringit, vibrat ille potenter
Ferrum, pro lauro certat uterque suo.
Celsa petunt, Aquila, petit & sublimia Pallas,
Formet & excelso celsa trophæa stylo.
Pergite sublimes sublimis Cæsar ut armis
Sic scriptor calamo non minus ipse suo.
Pergite non aberit divina potentia foelix,
Quo sit uterque manu porriget ille manus.

Rutgerus à Grosbeck Cler. S. Salvat.
apud Teneremundanos Præses.

Æternitati Domus Austriacæ.

Cynthia Austriacam late florescere palmam.
Vidit & insidiis invidiaque premi.
Et quid ait frustra miscetis prælia Venti?
Stat contra vestras Austria palma minas.
Hanc posuit divina manus pietasque tuetur,
Hæc supra invidiam crescit ab invidia.

Aliud.

Dixerat Oranie: nunquam sol vidit in orbe,
Imperium imperio latius Austriaco.
Non tulit ambitio tanta præconia fama,
Et cepit sceptris ipsa timere suis. (cus,
Nec mora quidquid habet furiarum lucidus or-
Armat in immani nominis exitio.
It labor in ventos cura sumuntur inanes.
Ambitio in cælo est nata sed occubuit.

Zacharias Friedenreich, I. C.

L A V S DOMVS AVSTRIACÆ.

Quamodò sub gelido recubat jam marmore
Casar,

Cujus tot valida praelia ducta manu :

En vivit Fernando adhuc post fata Secundus,

Gloria non potuit cum moriente mori :

Contemptor regnique animus supraq; Tyrannos

Spiritus in celso jam sedet ipse throno.

Sceptra tenet meliora manu, meliusque perenne

Cæsareum exornat jam diadema caput.

Sic etiam vivit post invida fata Philippus

Tertius, & veluti jam redivivus adest.

Ipsa tegat quamvis pulvis Regalia membra,

Ad sonitum extrema vivificanda tubæ;

In solio residens posthac sublimis eburno,

Inter caelestes emicat ille Deos;

Fama duos celebrat per totum posthuma mundū

Quando erat Austriacæ gentis uterq; decus.

Rex in Rege manet, superest in Cæsare Casar,

Post mortem in gnato vivit uterque suo.

Rex vivat, vivat Casar: vos vivite divi.

Ad solium summum, summaque sceptrasati.

Vivite fœlices Aquila, quæ tot modo missa

Sceptra per innumeros continuatis avos.

Nam Rex ille potens, cui sancta Ecclesiæ cura

Nutritos sponsa diriget ipse sua.

Divinaque manu Reges & Regna tenebit.

Quæ regit Austriacæ gloria summa domus.

Scilicet

Scilicet excelsis animis pugnabitis ambo ;
Hoc poterunt gnati quod potuere patres.
Ipse ministrabit viresq; animosque supremus
Arbiter, in cuius sunt quoq; corda manu.
Si patre adhuc vivo bellasti bellat tot ampla,
Quid non post obitum Maxime Caesar ages?
Hostibus horror eras, vidit te Suecus in armis,
Aspera vindictis horruit armatus.
Teque Palatinus metuens, tua regna relinquens
Fugit, & iratas pertulit ille manus.
Sentit & tandem iustas Landtgravius iras,
Qui modò Westphalicam milite turbat humi.
Vidisti aurigam curvus Phaethonta paterni
Igni vomos ausum flectere solis equos?
Maxima sed postquam terris incendia sparsit,
Est temere in seffo lapsus ab axe miser
Sic tumidi plerumq; cadunt, dū scandere tentant,
Scilicet ambitio quos puerilis agit.
Austriadum vero stabunt foelicia regna,
Tu Ferdinandus eris, tuque Philippus eris.
Liliger inuideat, Batavus livore fatiscat,
Frendeat effreni pallidus ore Gothus,
Vandalus inuideat, reclamet Finnus, & ipsi
Germani moveant praelia, Turca fremat,
Emittant ipsas furias furialia regna,
Austriadum sane gloria major erit.
Fundamenta domus vestrae stant firma nec ulla
Gloria perpetuans est peritura die.
Nam supra panis vivi fundatur honorem,
Majores vestri quo coluere Deum,
Sub specie panis qui summè ardebat Iesum,
Primus de vestro stemmate Caesar erat.

*Tu quoq; Rex noster, tam re, quàm nomine Victor,
Quod modo sub plantis arma, virosq; premis,
Victor ovas, totumque quatis terroribus orbem,
Nota sub ignoto sunt tua sceptrà polo.*

*Sol cadat aut surgat, semper tua regna pererrat,
Magna, minorque dies per tua regna venit :
Tu duros subdis populos, & barbara colla,
Catholicum Regem te tua dextra facit,
Sed quid ego ? nobis musarum exarruit humor,
Res alium vatem, materiesque petit,
Austriacas Aquilas, victricia praelia divùm,
Qui tandem vena dexteriore canat.
Austriades vivant, genus altum à sanguine di-
vùm;*

*Indemodo capiti gloria, dulcis honos:
Cum mea flagrabunt parnasside tempora lauro,
Tum simul Historicis annumerandus ero.*

Canebat

**Cornelius Canterus S. T. L.
& Canonicus ad S.
Cunibertum.**

PANE-

P A N E G Y R I C V S
FERDINANDO

I I I.

Am à viginti & aliquot
annis, *Imperator, Cæ-*
sar, Auguste, Tuam,
Divique Patris, fortu-
nam vel ruinam, aut
timuit, aut speravit

Orbis. Fractus enim circa duos FER-
DINANDOS, in utroque, suam,
vel libertatem, vel servitutem; vel
solatium, vel exitium, quærebat,
aut metuebat. Et insolenti præsum-
ptione prospera, vel adversa, è duo-
rum periculo metiebatur; dum sum-
mam rerum in illo Culmine libuit
experiri, quod inclinari posse non
videbatur, nisi dimidium unà rape-
ret, nec firmari nisi dimidium sta-
biliret. Hinc utriusque partis ex-
tremæ vires, arma, legiones, in
abominabilem scenam prodiere, ut
immanibus crudelis Bellonæ præliis
novissima definirent. Sed non fal-
sus minus quam divisus Orbis, cir-
ca rerum cardines, Polos Mundi, &

A

Augu-

augustam virtutum Austriacarum
Majestatem caligabat. FERDINAN-
DI cum optimi, cum summi essent,
sine libertate, libertas sine optimis,
& summis esse non poterat: adeo-
que nec summa rerum consistere sine
FERDINANDIS, nec ruere FER-
DINANDI poterant, nisi optimi
laberentur. Summi autem & optimi
sine virtute, virtus sine fortuna esse
non poterat; nisi virtutis comitem
fortunam esse Paradoxo negaretur.
Placuit furori tamen cum virtute, te-
meritati cum fortitudine, pertina-
ciæ cum constantiâ certamen; &
Gigantibus velut è terrâ natis, sto-
lidâ præsumptione, rursus Cælestia
experiri: scilicet, ut Jovis fulmine
iterum percussi, suis quoque mon-
tibus devolverentur. Placuit ambi-
tionem, odium, æmulationem, in-
vidiam, in alterius, nescio cujus,
fucatæ libertatis asserendæ speciem
vestiri; ut nimirum, qui sua rege-
rent; ceu à Menelao quodam depre-
henso, conatu irritò sperarent alie-
na. Placuit Nationes, Gentes, Pro-
vincias, Regna Populos, in exi-
tium armari; per intervalla tamen
& successivè, ut videlicet Hydræ ca-
pita esse agnosceres, & subnascentia
suum

suum Herculem experirentur. Sic enim providentiam Divinam inter & Imperatorias virtutes convenerat, ne unquam universi simul insurgerent; quò facilius Superis probatus mucro singulos feriret, & irriti conatus omnium, FERDINANDORVM arma, causam, Imperium commendarent.

Hoc fato Fridericus Palatinus pri- *Bellum Bohemicum*
mus omnium in arenam prodiit, initium certè, seu principium, si non causa belli. Quamvis enim diversi in Imperio sacrorum ritus, transactionum legumque violatio, infida pax, diffidentia partium, multorum annorum apparatus, multorum annorum arma, à multo tempore destinatos duces, utrinque ostenderent, tamen, metu mutuo, in illa impia, & civilia bella, scrupulosius processissent, nisi Rubiconem ille prior, & temerè transisset. Et in Bohemiâ, etiam post Slavatæ, & à Martinitz, præstantissimorum Comitum, fidelium *Locumtenentium*, mirandos casus, reorumque pœnam, tumultu solo animorum æstus deferbuisent, si patrocinium, si patronum, si ducem rebellio non invenisset. Is autem, ubi facem, ad hoc incendium, quo Germania

deinde & Europa reliqua miserandum conflagravit, impetu juvenili protulit, quicquid frons hucusque non recta prellerat, pudor absconderat, tardârat metus; Majestatis, æqui, & honesti, respectus inhibuerat, suis demum coloribus, & lineamentis propriis, deforme se exhibuit: ambitio illicitis, avaritia alienis, manus capulo se admovit, ut nempè demeret augusto vertici, quæ vi Mavortiâ firmaret suo. Illi Imperium, hic Bohemiam, Silesiam, Moraviam, Austriam; iste, quicquid Hungariæ adhæret Carpatho, quicquid Danubio & Tibisco alluitur, quicquid Savo Dravoque lambitur, re, spe, ferro, fraudibus, subducebat. Nihil relictum tamen à Cæsare, quod aut servandæ, aut restituendæ, miseræ Pacis causâ poterat; quæ, tot injuriis, & bellorum furiis, agitata, asylum nullibi, nisi in Imperatoriâ mente respiciebat. Certè miserrimæ necessitudinis erat, tam vilem illis, gratiosam aliis, exilia quærentem Divam; & vero etiam, in pio pectore invenientem, usque eò sollicitè fovisse, nunc alieno arbitrio, alienis armis, alienâ insolentiâ, ad contraria compelli. Pax
Cæ-

Cæsaris, Cæsar Pacis facie movebatur, quod utrinque tam conformi genio, quod naturæ datæ Cælo, Cælo communicatæ, beneficiis uti prohiberentur.

Sed jam Mars, & Bellona adversæ parti, suis quoque moribus conformi, diriore supercilio se conjunxerant, porro Cæsari indignantes, quod invisæ Deæ, quam Imperio Romano jam exegerant, destinatus Imperator hospitium præberet; tardius arma, in ejus gratiam, expediret, & plus æquo, ejus commercio frueretur; ne cruorem suorum funderet, parceret alieno. Adeoque ferocius persequiebantur: ipsi etiam, qui Imperatorios Imperatori deinde titulos voto jungerent, post sceptrum, & Coronas ejus, Cæsareo quoque paludamento imminentes, unis, FERDINANDVM, reliquis Viennæ mœnibus incluserunt; tum quoque imparatum ad omnia, præterquam Pacem. Et nunquam (fateor) in tam arcto salutis, exitiique confinio fuimus. Jam enim, & Hungaria, & Bohemia, & Germania ferè integra inimicorum erat; & ibi penes hostes quasi Imperium, hic Ipse obsessus, & si virtutem excipias, inermis, &

*Quantis
Ferd. II.
in angustis.*

P A N E G Y R I C V S

quâ fiduciâ Imperator! Jam, in circuitu, subditorum plurimi, rebellium Magnatum castra rebeli corpore; propè omnes animo sequebantur. Jam in Viennâ ipsâ, Viennenses ipsi, Viennam distinxerant, & intus Dominum habentes, extra agnoscentes, atro carbone Lares signaverant qui perirent, alio qui servarentur. Jam XVI. VIRI, fastu intolerabili, triste Palatium subeuntes, quicquid extorquere conceperant, superbâ periodo supplicabant, & (grande nefas) præ sacrâ dexterâ, & manus osculo, Cæsarei thoracis nodulos prensantes, responsum libello supplici urgebant, in quo nihil humile, nihil supplex tamen, excepto vocabulo, legeretur. Nec ignorabant, qui foris arietes ruinæ manium præparabant, paucos in urbe Dominâ, cum Domino sentire, plures secum.

*Insolentia
hostium
ipsius.*

** Hollandos
notat, quâ*

Et jam, ceu debellatum esset, sacrum illud, & Imperiale labarum, cui tandem devotâ linguâ Sacramentum dicerent, impiâ lacerabant; & Romanam Aquilam, malevoli, per Europam passim, voce publicâ & scurrili ære, rostro, plumis, unguibus, exarmabant. Novimus* Paludosum

dosum illum Orbis angulum, licen-
tiam pravo libertatis nomine larvan-
tem; cui æquè pronū, pingere, quàm
evaporare bella, & insigni cum Mo-
narcharum injuriâ, damnatâ libidine,
in cunis formare Principes, in bove
Reges. Sed procax, & Lernæa Vi-
pera, sibilare desine, ne, cum in om-
nes venena sparseris, examinata, fias
pabulum quos irritaris. Et vos, qui-
bus imprudenter satis, & impuden-
ter, prælio, vel successu, bella, non
fine, metiri libet, sustinete modicum,
& mox, ab eventu rerum,

tēpore dis-
sidij. Regē
Dania a-
verso cor-
pore in bo-
ve, & Fer-
dinandum
Cardina-
lem, Belgi-
intransem.
in cunis a te
expresse-
rant.

*Discite iustitiam moniti, non tem-
nere Divos.*

Deus est, qui, ut suam potentiam glo-
riosius exerat, humanam resecat; &
nonnunquam simulat alienos, quos
specioso miraculo probet suos. Non-
dum creditis profani? Aspiciate cum
Fortunâ Luctantem Cæsarem, pres-
sum non opprimi; vobis victum
non debellari; debellatum, ne
vinci quidem potuisse. Advertite in
virtutes nihil, has in vitia prævale-
re; & periculosum cum iustitiâ cer-
tamen esse, quæ, suspiciendo strata-
gemate, progredientia non sistat, ut
sternat summa. Sufficiat in Exēplum
Vobis qui bella geritis, qui geretis,

Cæsar, om-
nibus ex
angustiis,
mirabili-
ter emer-
git.

frustrà FERDINANDOS oppugna-
 ri, quos, jam provinciis exutos, Vi-
 ennæ clausos, ab hoste foris, intus à
 Civibus, in Palatio ab inimicis, gra-
 viter impulsos, tamen cadere non
 potuisse respicietis. Vt primum enim
 Majestas Principis, Divinæ supplex,
 Cælos penetrantia arma expedit,
 Deus subito velut è machinâ pro-
 spexit; & à Leopoldo Fratre, San-
 thilierio ductore, legione equitum
 acceptâ, fregit hostes, firmavit suos.
 Mox apparuit, ad Divina præsidia,
 humana labi; & ibi frustra supernè
 * lanceas ostendi, ubi infrà porta-
 rum rictus Catarractis aliis Provi-
 dentia muniret. Agnovère serius.
 Titanes improbi, se, in FERDI-
 NANDIS, Superos irritare; & ab
 iisdem, quibus, quodam compen-
 dio, ruinam speraverant, sibi immi-
 nere. Momento enim circumacta
 res est; & opinione celerius. Boë-
 thianum illud in se verissimum com-
 pererunt:

*Quicquid, precipiti viâ,
 Certum deserit Ordinem,
 Latos non habet exitus.*

*Vincit ho-
 stes.*

Quippè nullos aut Fortuna pronior
 comitata, aut fatigata reliquit. Post-
 quam enim Divo Cæsari Cæsarea
 Maje-

* Lanceâ
 enim per-
 duelles Ci-
 ves è sum-
 mitate ru-
 bra porta,
 Turriano
 Comiti Vr-
 bem obsi-
 denti, pro-
 ditionis
 signum de-
 derant.

Majestas; ipsius quoque gladio, quasi gladio Henrici Divi, desideratus capulus accessit: quo præhenso Divinus Hercules, Christianus Samson, ruptis vinculis, omnem illum *in se Philistiim* felicissimè dissipavit. Nodelitiam Langelosa, Langelosam Sitsendorffium, Sitsendorffium Rakonicium, Rakonicium Praga excepit; & novissimè Bohemo omnis Palatina felicitas, à MAXIMILIANO Bavaro, ex Albo monte, ceu Tarpejâ rupe, præcipitata, fatum suum & exitium, quod Cæsari destinârat, fractâ velut cervice, subiit. Tum deniquè effrænes illos ad Oceanum suæ temeritatis, temerarios præsumptionis, præsumptuosos impudentiæ, & abominabilem Chalcoglypten sui æris puduit, postquam, tam insigni Catastrophe, victricem Aquilam, alis, rostro, unguibus, in rebellium Leonum barbam prævaluisse, quin & jubâ æmulâ exornatam, quasi triumphantem Majestate geminâ conspexit. Et huc usque in utramque partem sollicitus, & suspensus Orbis, dejectum solio vicisse stupuit; excidisse suo, alieno nixum. Ut intelligeret nimirum, æquitate solâ humanam potentiam stabiliri; & fluxa esse,

quæ Justitiâ non niterentur. Jagerndorffius & Anhaltinus, Mansfeldius & Brunsvicensis, Durlacenus & Anspacensis, Turrius & Bethlenus, propè Nomina sine Numine, prope Numina sine nomine, quia adhæserant, trahebantur; & accessorios fuisse patuit, cum ruinam unius omnes sequerentur. Adeoque jam, immani velut Augiâ debellato, fœdoque stabulo, novo quodam ab Amphitryoniade, diversis in Provinciis, repurgato, Concordia Divina illa, ceu Astræa quædam, pulsa terris, recepta Cælo, ad nos descendere Germanos cœpit; quam præhensam, flagranti studio, Zelosus Cæsar, annos aureos, ævum aureum ut restitueret, ab exilio, quasi dexterâ reducebat. Sed nescio quæ Erinnyes, quasi mediâ è Germaniâ, in Belgas velox, rate Batavâ, in obliquam Galliam, & divisos Orbe Britannos vecta, inde, voti compos, in Aquilonem flexerit, visâque Pharo, portum subiens, novam belli molem in FERDINANDOS exposuerit.

Bellum

Danicum

Præerat ibi Daniæ Regno CHRISTIANVS IV. prudentiâ & ætate Princeps jam maturus, judicio sublimis, animo generosus, mari potens, terrâ firmus.

firmus, & qui, Cimbricum ultra fre-
rum. continenti, ultra Oceanum ins-
ulis dominabatur. Erat ingens divi-
tiarum fama, & à longâ pace, & oportu-
nitate Regni; cui tum largius,
etiam in damnum tertis, consensu
Fæderatorum, ceu pro bono publico
dimicaturus, hinc inde nervum bel-
li, ab utroque latere, Balthicum &
Germanicum, maria exæstuabant.
Francia, Anglia, Batavi, sub Mans-
feldio & Bruunsuicensi, ducibus, vi-
res suas, sua arma, suos exercitus, &
quasi bella integra, classibus subvehe-
bant. Et tantis viribus sustultus
Rex, suarum etiam terrarum popu-
los, Sigulones & Subalbingios, Co-
bandos & Chakufros, Fundusios &
Harudes, Cimbro & Normannos,
sub hisce nominibus jam olim notos,
ac Belgicis, Anglicis, Gallicis, Roma-
nisque cladibus præsumentes, adjun-
gebat; quem & à fronte lacinia Ve-
nedorum, & inferioris Saxonie cir-
culus, & vicini Principes, ceu loricâ
quadam firmaverant, & à tergo Re-
ges. Ipse etiam ut reliquos dignita-
te, sic militaris rei peritiâ præcede-
bat, quam vel in ipsum GUSTAVVM
ADOLPHVM, adeo vicinæ Sue-
cie sue magnum, ostenderat;

nec absque manifesto ejus periculo, nisi fata illum Germaniæ, Germaniam illi in exitium destinassent. Ergo in CHRISTIANO uno, Regum Daniæ, vetus illa, à Grammatico illo Saxone, decantata felicitas, Canuti-que fortunâ Magni, stupendæ vires, in Imperium timebantur; valituræ forsan, si in alios, nec in FERDINANDOS impegissent. Sed tum, sic ordinante Deo, Visurgim ultra, nisi metu, non processere. Sua enim Cæsarem, versus Daniam, fortuna comitata est; &, tot subsidiis subnixus Rex, tamen Hammeliæ privatâ ruinâ, publicam præcepit, & mox publicâ privatam consummavit. Tillius enim ad Hannobriam, ad Calenbergam, ad Sefam percussit; & ad Lutram tandem, fortissimè dimicantem, gravi, quod ipse minatus fuerat, prælio devicit. Sensit Rex frustrâ balistas dirigi, aciem instrui, alas phalangesque disponi, ubi cornua Superi non firmarent; & multum humanæ prudentiæ virium inesse, plurimum æquitati. Quippè clades cladibus succellere; & Mansfeldius, jam antea à Wallenstenio, ad Servestam, strage maximâ concisus, frustra quoque, quæ in Saxoniam non successe-

ſucceſſerant, in Sileſiâ, Hungariâ, Tranſylvaniâ, Turciâ, bella faciebat. Quippè Antæus improbus, in quibuſcunque terris vires cæperat, ſuum Herculem ſentiebat; tandemque fortunæ Cæſaris indignatus, ſuam, & exercitus, & Fæderatorum omnium, animâ ſequebatur.

Hinc ergo; unde venerat, reverſa moles, à Meridie & Oriente, Septentrioni gravius incumbens, Viſurgim, & Albim, & Storam ultra, in ipſam Cherſoneſum Cimbricam proceſſit; &, quicquid hoſtile reliquum, in Wagriâ, & extremâ Iutiâ, ad Alburgum, Slickianæ felicitati Fortuna contulit. Cæſi exercitus, aut ſub jugum miſſi, & Cæſaribus FERDINANDIS, Othonis Magni in Haraldum, ſucceſſus maximos antegreſſis, ab ultimâ, verſus Boream, Cherſoneſi ſpeculâ, non tantum Septentrionem Victricibus uſurpare oculis, mittere lanceas in adverſum mare, ſed & altius, & ſolidius triumphare licuit; niſi ſuam ſibi, vanitate ſpretâ, pro triumpho modetiâ habuiſſent. Nunquam enim Sacratiffimis Imperatoribus, clades ſuas, etiam deviſtis gentibus, exprobare libuit; ut qui, cum Victo-

rias à Cælo acciperent, humani nihil
 à se alienum scirent. Ad arma nun-
 quam nisi provocati, in nullius ter-
 ram, nisi laceffiti venerunt; satisque
 constat terrarum Orbi, offendere
 non voluisse, ni fuissent qui defende-
 re coëgissent. Et in ipsis successibus,
 solo nomine, & Divorum munere,
 contenti, qui nullius unquam, nisi
 suam, quæsierant, nullius terram, nisi
 suam cupiebant. Agnovit Rex fortu-
 nam Cæsarum, vidit suam; & his vir-
 tutibus, ceu quodam fydere irradia-
 tus, mirâ vicissitudine rerum, quos
 ipse vincere proposuerat, non nimis
 vicisse doluit, cum jam ab hoste spe-
 rari amplius, quam amicis expectari,
 alto suo iudicio prævideret. Et fæde-
 ratis Regibus, vires, sibi fædere,
 & promisso debitas, uni Rupellæ
 Gallicæ perperam illidentibus, vici-
 norum quoque, non minus perperam
 oblata subsidia, cautus Rex, & porro
 videns, timere, hostium ambire di-
 dicit; ut qui nimirum, tum demum,
 nec sine indignatione, adverteret,
 fallacis amicitie consilia spirare ul-
 trâ,* quam Cæsar armis, ferro, victo-
 riis intendisset. Non diu itaque, sic
 utriusque partis affectos animos, Su-
 peri suspende-
 runt, & victor Cæsar,

quæ

* Hollandos
 notat qui
 fretū Da-
 nicū (Son-
 dam vul-
 go) ambie-
 bant.

quæ bello subegerat, pace reddidit; nec à Rege quicquam petatum amplius, quam in FERDINANDO RVM mores succedere, id est, præter sua nil ambire. Hinc deindè tam arcta illa animorum unio, ex conformi virtutum Majestate coaluit, ut, qui generosissimè bellum gesserant, pacem æquissimè servarent.

Et jam non absque magno favore Cælestium, nuper Viennæ mœnibus, imò palatio & conclavi, Majestas pressa, ab illis initiis, ad usque Hadriam, ad usque Balthin, ad usque Thiaciam, Bulgariam, Bosniam, & Oceanum usque Britannicum, progressa, Europam impleverat; & fidelium subditorum obsequia, vicinorum, & terrarum Orbis reverentiam, provocabat. Jam Rex Germaniæ, Cæsar Imperio, Augustus Mundo, numerosis Legionibus, priscam Romani populi magnitudinem repræsentans, potentiâ, moderatione, clementiâ, Trajanum, aut Julium exprimebat. Jam Orientem & Occidentem, biceps Aquila respectans, bonis præsidium, metum malis, fiduciâ virium faciebat: cum illi fallaci Domina, Fortunæ dico, insigni experimento, FERDINANDORVM animos, explo-

*Ferdinãdus
ad inva-
dendam
Italiam &
Galliam
frustra in-
citantur.*

explorare libuit, an videlicet, qui rerum naturæ partem alteram, ad stuporem omnium, toleraverant, alterius pellacibus infidiis non paterent; & qui, adversis nuper graviter impulsæ, viâ regiâ non decesserant, secundis non moverentur. Ad hoc, quò fortius falleret, ministerio hujus seculi sapientum usa, admovit solidam, & speciosam, argumentorum aciem: Italiam, tot Provinciis, tot Principibus, ac Dynastis, nec unâ Republicâ divisam, hinc infirmam, paulatim tamen Imperio, quoad Regalia, se temerè subducentem, ad officium redigendam; in illâ decere se maximè Imperatorem ostendere, quæ nomen olim Imperatorium contulisset. Possideri terrarum claustra, Tellinas valles, Ducesque suos, juga montium transgressos, ad instar fulminis, Cælo missi, obvia stravisse; facillimè secutura reliqua, ubi omnia, vicina, & procul posita, terror præoccupasset. Quin & continuâ Victoriarum serie, attonitam, & intestinis tunc motibus distractam Galliam, eamque ipsam Italicorum motuum non causam minimam (ob infidias Mediolano Nobilissimo illi feudo Imperiali structas) invadendam;

dam ; Metas , Tullum , & Verodunum , Episcopatus , Imperio Romano , propè jam à seculo , detractos , reducendos bello ; ut , qui esset nomine , re ostenderet se Augustum esse . Nec referre , cum Rebellibus , Rupellanis , an Huguenottis , LVDOVICVS bellum gereret ; scire Orbem CAROLO V. Imperatori , itidem cum Protestantibus belligeranti , sic extortos . Æquissimâ talionis lege , quinque exercitibus diuersis , ut fecisset Gallia , Galliam exerceret .

Hiis Machinis , ut suaptè naturâ potentibus , ita periculosis , arietatos FERDINANDORVM animos , inexpugnabiles Fortuna sensit , sedit animatam constantiâ virtutem , indurari malis , prosperis non emolliri . Ut semper optimos , ut semper similes , etiam in adversis , sic vel maximè nunc in secundis , prorsus suos , prorsus Cæsares , & FERDINANDOS , nunquam alios experta , stupuit . Non avaritia , non ambitio , etiam

Ferdinandorum continentia respectu Italia.

Sub recti specie , virtutis & umbrâ , Principibus imponens , tenerrimæ conscientiaë scrupulos effugit : & hoc jam nullo miraculo ; cum sanctos Principes , & hæc terrena velut Numina , oculatissimum Cæleste Numen habi-

habitaret. Ubi Divina Majestas humanam impleverat, incassum nebulas fallax ratio, & mundana prudentia admovebat, ut, quæ lucem aliis ministrat, ipsa caliginem non admittit. Quare tantum aberat, ut trans Alpes, in Longobardiâ, libertatem publicam immittutam vellent, ut Venetos, nequicquam altius tum suspicantes, & prudentiâ suâ lapsos, non magis acceptæ cladis, quam Cæsares partæ Victoriæ pæniteret. Ut Veronam, Magnæ Reipublicæ magnam Urbem, jam metu suam, armis etiam facere inhiberent, idque rarò integritatis, continentiæ, ac moderationis typo, in medio Victoriarum cursu: Quid hic, obsecro, nisi æquum? Ut magnum Principem, postquam debellaverant, ditionibus investi-
rent; ac, promissis Gallorum fisci, de insidiis Mediolano non fruendis, revocato milite, desertis Alpibus, Curiâ, & Telluris Vallibus, etiam suspicionem belli, his, qui bella suaferant, amolirentur. Honori laudique Scipioni Africano fuit, quod, Asiatici Legatus, easdem pacis Leges, quas Antiocho, adhuc Magnò dederat, victo, & minori, sed beneficio sibi cognito, non mutarit; at quantò
altius,

altius, hac in parte, Augusta Cæsarum moderatio evehenda, quæ, injuriam cum accepisset, contenta Victoriis redemisse bella, devictos populos, non ablatâ, ut ille, terrarum parte, nec auri pondere multavit, sed tum demum fecit Principes cum debellavit.

Quid jam, de malefidâ (ut non obscure, etiam post initam Ratisbonæ pacem, indicia docebant) Galliâ invadendâ; quid de recuperandis Urbibus, vindicandis Episcopatibus, senserit, quid responderit Imperator, eo præsertim tempore, quo se Ludovicus maximè, & extremum quasi, Christianissimum, in Hugonottas, ostendebat, quivis facile conjectârit, qui tales in Italiâ FERDINANDOS viderit. Abhorruit Cælestis animus abominabiles Sirenum cantus; utilitatem protinus damnavit, cum Religionis dispendio venturam. Imò ne utilitatem quidem vocare libuit, quod quoquo modo, cum Ecclesiæ Orthodoxæ damno, conjunctum esset. Nunquam enim Religiosi Principes, bella fatis justa, cum jacturâ fidei, nunquam, per se justa, non justissima, cum profectu ejus crediderunt: Ut qui nimirum terrarum

ratio-

*Eorundem
continen-
tia & can-
dor respe-
ctus Gallia*

rationem aliquam, sacrorum maximam jugiter habendam censuere. Nemo non ex illis potius Augusti nomen, ex propagatione Religionis, quam Regionis quæsit; ambiendam, ampliandam aliquando terram, nunquam inferos, semper Cælos, existimârunt. Maluit itaque Divus Cæsar, in Germaniâ, Constantinum, imò FERDINANDVM agere, & Franciscos ejusmodi vicinæ Galliæ non invidere: maluit, suo etiam comodo neglecto, pro bono fidei, si placuisset, LVDOVICVM Socium, quam damno hostem.

*Galli in
Ferdinan-
dos.*

Sed, ô mirabilem, stupendam, & abominabilem, conversionem dicam an proversionem rerum! Dum Sacratissimus Imperator, candori alieno æquè ac suo fidens, à Gallia in Germaniam se convertit; dum Ecclesiæ profectum, ne in alieno sisteret, in suo quærit; dum Episcopatus, juxta normam consensu partium firmatam, ut hic repeteret, ibi, respectu scandali, repetendos differt; Dum pro Zelo fidei Regem unum, Regnum unum, ut amicum habeat, multos, etiam Domus suæ, Principes offendit; dum arma. dum sacras Aquilas, ut Acatholicis opponeret,

neret, à Vicinis, & Catholicis divertit; &, verbo ut absolvam, dum gratiam, quam præstiterat, expectat, incautus ab ingratis occupatus est. Mox enim LVDOVICVS, scilicet ille Justus, in Divum Cæsarem, quod hic in illum abhorrerat, se Franciscum iterum, & obliqua Gallia, se rursus Galliam ostendit; ac bonis omnibus, post tot fædas bellorum tempestates, Etesias non desperantibus, ab ultimis Aquilonis, & Orientis angulis, aliam longè fædissimam excivit. Nimirum ut iniquitate Justitiam, vitiis virtutem, Zelum Scandalo, amorem odio, candorem fuco, probitatem, & pietatem, propè dixerim Sacrilegio, pensaret. Ut pace, fide, Ecclesiâ, & bello, & ferro, & superstitione pressis, susque deque cuncta verteret, &, penitus oblita sui, Christianismum Christianissima, & hoc tamen, ceu per accidens duntaxat, lancinaret. In ea quippè tempora nati sumus, ut unicuique, cui nescio, *Rationi status*, Deus, Dæmones, Cælum, Inferi; & quicquid olim, & nunc etiam, bonis omnibus præcipuè curandum, timendum, aut sperandum, est, & erat, vile & exile, vanum, imò frivolum videatur. Huic divina, &

Cælestia,

Cælestia, neglecta parum; virtus, fides, religio, prostituta minus; aræ, templa, Ecclesiæ profanatæ, nihil sunt; modo illa, modo unica (ruant cætera) conservetur. Ad hanc tuendam, & Turcus, & Infidelis, & Tartarus, & ipsa Tartara quoque serviant; pro quâ videlicet nihil impium, in pietatem. Veniant à Glaciali Oceano, à Pigro & immoto Mari, à portis Caspiis & Euxino, à Bosphoro Cimmerio & Mæotide Palude, & si quid Barbarorum adhuc ultra Caucasum, & Imaum latet, aut ulla unquam, in Imperium Romanum, Barbaries inimica fudit, pro hac in Cæsares, & horum causâ, in Sanctam Matrem, in Ecclesiam armetur. Tanti quippè interest FERDINANDOS, extirpari. Et licet hi, cum Ludovico, Galliam, servare voluerint, ne Religio periret, Religionem illa perire mavult, quam Cæsares servari.

*Gallorum
fœdus cum
Suecis.*

Ad hoc GUSTAVUM, illum hæreditarium Catholicæ religionis hostem (quippe cujus Pater, eâ quoque causâ, certè titulo, SIGISMUNDUM, Dominum & Nepotem suum, regno exegisset) cum Septentrione, cum Oriente, cum Meridie, cum Europâ propè

propè integrâ , & terrarum Orbe , in
 Imperium commovit. Nunquam
 enim tantum populorum , tantum
 gentium & terrarum , quantum cum
 hoc Principe , clam palamvè , simul
 insurrexit. Ad hunc enim in Borus-
 siâ , cum fortissimâ Polonorum gen-
 te , jam biennium , eventu vario , bel-
 ligerantem , præeunte Galliâ , fidissi-
 mi Achates Batavi , Britanni Socii ,
 Mosci Barbari , Transylvani perfidi ,
 nec penitus excludam Italos , con-
 gregati , in fœdera cojerunt. Ut Re-
 gius ille vates FERDINANDOS ,
 hoc versiculo quasi respexisse tum
 videatur. ASTITERUNT REGES ,
 ET PRINCIPES CONVENERUNT IN
 UNUM , ADVERSUS DOMINUM ,
 ET ADVERSUS CHRISTUM EIUS.
 Quin & fata , Jovisque Diphtheram ,
 profanus animus tractare ausus , to-
 tum , quaqua patet , Orbem , ac uni-
 versum mortale genus , in partes se-
 gregavit ; quos servos , quos Domi-
 nos habere vellet ; qui pellendi , qui
 restituendi Præsules ; qui evertendi
 Reges , qui firmandi ; qui in bella ,
 qui in Pacem , qui in fœdera conci-
 tandi Principes ; qui exhauriendi po-
 puli , qui ditandi ; quæ Gentes , quæ
 Familiæ extirpandæ , aut servandæ ;
 respectu

respectu unius Augustæ Domus, insolenti ausu, calculo, ac bilance, à pauculis libratum. Et quasi jam humanæ mentes, humana potentia, quicquam præter Deum, aut Divina, sine hominibus nihil posset, sic tenerè & præsumptuosè, bella, pacem, fœdera, & inducias, & tantum non prospera & adversa, fortunam & successus, per Orbem passim nationibus dispensabant. Sed Majestas illa supra nos, quæ sola Reges, quæ sola Principes, Regna, Principatus, firmat, aut evertit; quæ Monarchias sola, & Monarchas, erigit, aut proster nit; quæ sola humiliat, aut exaltat; sola minuit, aut magna facit; sola unit, dividit, separat, aut conjungit; & unico suo nutu, sola pacem, inducias, & fœdera, rata, irrita esse præcipit; illa, inquam, quæ sola potest, quicquid vult, & nihil vult, quod non possit, hos insolentes & Gigantæos ausus, quosdam in ipso partu jugulare cæpit, quosdam distulit, quorūdam jugulum etiamnum prendit. Quippè NON EST CONSILIUM CONTRA DOMINUM, & humanæ mentis adulterini, ad ingenuos Divinæ fœtus, paulatim, aut protinus exanimantur. quicquid enim sine

Deo

Deo concipitur, infimum, quia contra potentiam; temerarium, quia contra sapientiam; impium, quia contra Divinitatem.

Placuerat Bethlenum Gaborem, ad arma virum venalem semper, at nunquam hostibus vel amicis fidum, nunc potentiùs, affinitatis jure & fiducia, in Cæsarem armari; sed alio decreto Superum, prius animam, quam bella movit; ac Imperator subito, eâ parte, validissimus evasit, quâ minimè sperabatur. Placuerat SIGISMUNDO Regi, quò expeditius GUSTAVUS Aquilonem suum, in Germaniam circumageret, ab uno latere quietem procurari; ne tamen Imperatori, Imperio, æquitati, & Ecclesiæ, Zelosus aliàs, opitularetur, à tribus iterum, eodem tempore; Turcis, ruptâ pace; Moscis, fracto fœdere; Scythis, suo more; per Podoliam, Volhyniam, Russiam, destineri. Sed quid inde mox, nisi gloria Polonæ genti, VLADISLAO decus! Traxerat Astrachanos & Cazanenses, Wolodimerios & Czermillas, Asiæ & Europæ populos, à Tanai, & Volgâ suo, ad Borysthenem, Schismaticus Imperator; toto Oceano, Balthicoque mari, belli duces,

*Dispositio
divina circa
fœderantes.*

ces, Tribuni, milites, adnavigaverant; arma, viros, artes, vicinus & longinquus Orbis miserat; quæ videlicet, universa novi Regis, post fata Patris, amplissimæ Reipublicæ gubernacula prensantis, sacro diademati, aliud honoris jungerent, & glorioso vertici novas laurus. Centum quadraginta millia, à Smolencianæ, annum prope integrum obsessæ Urbis, cervicibus submovit; & hoc (agnosce Dei digitum) parvâ manu. Vicit, cum Barbarorum viribus, quasi Barbara, & tamen irrita, in se Moscorum frigora; & Riphæas nives, & Roxolanum gelu, longè infra generosi spiritus magnitudinem ostentavit. Sævissimi Septentrionis triumphator (quantum Cæsaris, & Pompeji, Dyrrachiana molimina prætergressus!) obsessores suos obsedit ipse; ac armis, ferro, ingenio, constantiâ, & ipsâ suâ hyeme tandem debellatos, ad pedes Regios coëgit. Quid jam Pontius Sabinus? quidve Veturius, & Posthumius, Romani Consules, in proficientis, Quiritium fortunæ, incunabilis adhuc, cum paucis millibus, sub jugum missi? Quid memorabilis Caudina pactio, & usque huc memorabiles Caudinæ furcæ?

furcæ ? Vidit Orbis, quod nunquam viderat, tanti exercitus, tot Vexilla, tam adulti Imperii, post hanc cladem demum jam vergentis, stupendas vires, Victoris calcibus substratas: vidit tot millia, cum Schino ductore suo, flexo genu, aut cervice, supplicare spiritum; quò alienæ gloriæ, suo dedecori; alienæ vitæ, suæ morti; novo calamitatis genere, superessent. Indè latius ultor ensis, dum violati fæderis piamenta quærit, Cælestis pœnæ dexteram expressit; donec victor Sarmata Michaëli Fedrovvicz, paulo ante tam Magno Duci, tractu terrarum optimo, ceu capite minori, non invidendam jam magnitudinem, in solo titulo reliquit. Ad tam latè tum coruscantis Lechici Phæbi jubar, Luna Turcica, quæ, à tam pio nimirum fædere provocata, ab Hellesponto, imò propius à Tyrâ & Hierasso, fædæ noctis suæ caliginem Christianæ luci minabatur, mox, etiam ante sanguinem, purpurascens, erubuit discrimen; cumque suam, alienâ confusione, plenitudinem sperasset, suo deliquio majorem alteri conciliavit. Fugit deindè, prout venerat, suo more, vagus Scythæ; & hoc triplex bellum, ceu triceps Cerberus,

berus, ad Monarchæ Magni, Magni U L A D I S L A I, tanquam redivivi Herculis, Tartarâ triumphantis, genua defecit.

*Dispositio
divina cir-
ca Gusta-
vum.*

Cæterum Divino ab humanis placitis, ut in Transylvaniâ ad Tibiscum, sic in Russia ad Smolenscum; ut ad Leopolim, sic ad Camineciam, discordante, tamen id, quod summè, in ejusdem Sanguinis Heroë, sed toto Deo, Cælo, Regno, causâ dissidente, fæderatis placuit, prosperiores, non tamen in longum etiam, successus habuit. Nempè libuit supremo Numini hujus sæculi non malum Principem, ut Salamandram in igne suo, sic in periculis, aliquantulum fovere; quò facilius dehinc, magnitudinem quoque suam, alieno discrimine, consecutus, periret suo. Ipsa pericula (ut sæpe in humanis ludit) Divina potentia utrinque præmium, pænamque fecit; quò novos titulos, è F E R D I N A N D O R V M periculis, G U S T A V O adjiceret, quos suo fato, suo periculo, F E R D I N A N D I S denuo, G U S T A V U S immolaret. Nec enim hic ita malè meruerat, ut inglorius, istum verticem, non unâ laureâ gloriosum, conderet; nec indignos Deus Cæsares

osten-

ostendit, quibus ille suam gloriam, & gloriosum caput, ceu victima consecraret. Dignus erat veteranus miles felicitate quâdam, dignus decore, sed suo; cum veram felicitatem, verum decus, Religionem, fas, & æquum, non sectaretur: dignissimi FERDINANDI autem, qui vero decore, verâ felicitate, integram fortunam ejus, suæ gloriæ partem facerent. Ad hunc scopum, & hunc scopulum, dedit media, qui unus habet; & direxit qui cuncta dirigit, ut cædi possent qui Victoriæ, cædere qui exitio destinati.

Indulserat GUSTAVO magnarum rerum capacem animum; & sic indulserat, ut conceptuum effectus, in pauculis aberrarent, in pluribus responderent. Hinc ab adolescentiâ, utriusque fortunæ, magis autem prosperæ, documenta; hinc experientia magistra rerum; hinc artes bellicæ, & veterani milites, qui secum annis, armorum usu, & successibus, in fortitudinem adoleverant. Hinc illi, vel ipsi Aquiloni suo, de rigore, controversiam facientes animi; ac, si qui mitioris Cæli, è Germaniâ, Britanniâ, Galliâ, se associaverant, longâ adfuetudine, in Polonos, Lithuanos,

*Gustavus
in Germania-
niam.*

thuanos, Livones; in Esthævones, & Hamaxobios, probati, non minus iam, quam Sueci ipsi, Gothi, Fenni, & absurdissimi gentium Lappones, in omnem fortunæ contumeliam firmati. Hos ut GUSTAVUS, tot aliunde etiam auxiliorum certus, ab Holmiâ suâ, & vicinâ Borussîâ, in Germanicum littus, vel exposuit, vel citavit, prona omnia sibi comperit, adversa Domino. Principes & Urbes etenim, quia suum Cæsarem jam observare, etiam servare desierant: unum quasi omnium certamen erat, qui prius externo Principi adhærerent, recederent à suo. Et magis in GUSTAVO de Germaniâ, quam Pompejo Magno, de Italiâ, verum apparuit, quod, ut primum terram virgâ percuteret, exercitus prosilirent. Quamvis in hoc non modicum discrimen erat, quod ibi, metu Cæsaris, prodire verecundarentur, hic in Cæsarem etiam armarentur. Quin imò maximum discrimen erat, quod ibi, in Cæsarem, nondum suum Principem, & tum hostem à Republica judicatum, non auderent; hic in Cæsarem suum Principem, insurrexerint, pro Republicâ dimicantem. Nisi forte ibi Rempublicam, & Impe.

Imperium esse putaverint, ubi, sine capite, pauci erant; aut ibi non esse, ubi cum potissimis, & Electoribus Imperator. Sed nimirum speciosa nomina, & libertas obtendebatur, quam tueri in politicis suadebant ii, qui opprimere destinarant, in rebus fidei, qui aliam profitebantur. Audiebant ergo jam pauci Cæsarem, cum omnes Cæsar; & vel tum Pater patriæ, quamvis immorigeræ, ab armis eos, ad concordiam, Francofurtum revocabat: id petentibus Wallensteinum etiam, cum tot millibus, Sacramento solvens, ne ipsius arma adeò timerentur. Certum illud experiëntiâ consilium, *summam auctoritatem, summamque potentiam, armis quesitam armis tuendam*, Bono publico donavit, & dum innocentiam potius, quàm potentiam tueretur, maluit sibi quam aliis deesse; spe certâ fretus, quorum consiliis nunc auscultaret, eorum auxiliis, in eventum sequiorem, etiam fortiter adjutum iri. At sic quidem benè in æternum famæ, in præsens autè malè viribus suis consuluit, cum miles, quem amore pacis exauthorarat, bellistudio, ad aversos Principes transfiret. Quippe Ducem nullum habentibus, statim quilibet erat idoneus;

ac, præsentem tempestatem fugientibus, quælibet statio, pro portu erat. Ergo omnes undique in unum Tillium, & unus Tillius adversus omnes; nec infelix, præterquam eo loco, ubi nunc quidem sibi, nec ita multo post, victori terminum Fortuna destinârat.

*Oratorum
querundã
vana vota
de Gusta-
vo.*

Attrahite interim hic Varrones Belgici (quos & Demosthenes, non in Philippum quidem, sed in Cæsarem, quibusdam vocare libuit) eloquentiæ Catarractas; & coactum usquè huc Austriacorum continuo successu, Rhetoriæ artis flumen, semel mittite, navigate: At sic tamen cautè (moneo) ad Gubernaculum, & vela; ne, qui GUSTAVUM vehitis, hoc insperato turbine, in fatalem hanc Charybdim, prorâ impingatis. Non magis enim ille prosperè, & prudenter, secundo fortunæ suæ æstu, quam temerarius, & infelix navita, prono vento, usus est; qui maris sui, sui Oceani, universa brevia non ignorans, pauca cavens, plenis velis ad naufragium properavit. Comparete, nec invidebo, multas per elegantias, Augustum vestrum, non Augustum, nec futurum, Pyrrho, Annibali, Pompeio Magno, dummodo in
FER-

FERDINANDIS, Fabricios, Scipiones, Cæsares agnoscatis. Tandem per minus odorata nemora, Hercyniosque saltus, per Cheruscorum, & Meliboci juga, ducite Francofurtum, *Vbi Romanorum Reges eligi mos tenet; ut accipiat, si Diis placet, omen rerum, quas jam gesserat, quas gesturus erat. qui (vobis quidem) nec de futuro dubitare poterat, victor designatus.* Imò verò, ut falsi vates, in tempestivæ Panegyri superstites, non rectis oculis, atque inconnivis, ut antiqui loquebantur, Romanas Aquilas, ad fulgureius. cum horrore, animum ac mentem non demisisse, intueamini; adhuc in Austriâ Victrices, cum Austriacis imperantes. * Accessit TERTIUS, & quidem iterum FERDINANDVS, post SECUNDUM, contra quem, non ille quidem vincere, sed perire designatus, bellum gesserat; non jam arcendus, nec profanus: sed quantò minus GUSTAVO vestro, tantò magis Divinæ Majestati similis, & conformis. *Hic Sanctioribus, ut apparet, initiis imbutus, certiora pro se conceperat, ab eo, qui non tot mensibus, post vota vestra, quam Hic annis, post fata ejus, humani generis directioni superesset.*

*Verba
Heinsii in
Panegyrico
ad Gustavum.*

* *Heinsii,
postquam
Gustavum
Deo conjunxisset,
hæc propria
verba sūt.
Si quis
tertius
dissimilis
accedit,
merito
profanus
habeatur
ac arcendus.*

B 5

At-

Gustavi
ambitio.

Attamen haud adeo mirandum,
vos, dum periodos blandas magis,
quam veras quæritis, Zelosè potius,
quam Religiosè, ultra præterita, ac
præsentia, ultra Cæsares provectos,
circa GUSTAVUM aberrasse, cum Gu-
STAVUS ipse interea non minus,
circa se, fortunamque suam, caliga-
ret: dum felix eum temeritas à Lipsiâ
Herbipolim, Francofurtum, Mo-
guntiam, ad usque Confluentes; in-
de in Franconiam iterum, & Palati-
natum circumageret, & validè legio-
nes quidem, magis autem jam ani-
mum gyraret. Hic in nota omnia &
ignota vagus; secundis ebrius, inso-
lens, corruptus; futurorum nihil an-
xius, præsentium securus; Imperium
Romanum, quod ne totum quidem
adhuc ceperat, procaci libidine divi-
debat. Principatus, ditiones hostium,
ac, quod mirère, fidelium sociorum
etiam, suo arbitrio; Episcopatus, &
Abbatejas, benè de se meritis; sibi,
Domuique suæ, quicquid Austriacæ
hæreditarium, assererat; nunquam
titulo, præsumptione amplius quam
Imperator. Certè quidem, nulla va-
stior, nulla magis inexplebilis, quàm
ambitionis intemperantia est, quæ,
tum prius, cum satiari putaveris, inci-
pic

pit esurire. Habet alvus, palatum habet, quod seu copiâ, seu fastidio lassetur; & libido hominem, si non deferitur, ipsa deferit; sola ambitio recipiendo proficit, proficiendo demum incipit. In immensum hianti, quicquid ingesseris, non pascus, sed continuò irritamentum est. GUSTAVUS ADOLPHUS, qui jam ad Oceanum, qui ultra maria, qui in Insulis, & continenti, qui, à Codano sinu, propemodum ad subalpina, possidebat, quæ tam sua erant, quam quæ non erant, post hæreditaria, viventis etiam tum Regis, Sceptris aliis, ibi, in Sarmatiâ imminebat; hic in Turciâ, cum Amurathe, ceu jam vicinus, aut mox futurus, de Austriâ, Hungariâ, Seyrâ disponebat. Sed utrobique spei irritus, & Warsaviæ Senatorum fide,* Opalinii Zelo igneo; & Byzantii Buchemianâ Legatione, Buchemianâ prudentiâ, in ordinem redactus, non absque verecundiâ didicit, eo contentus esse, quo non erat, & id habere, quod non habebat, quia quod habebat, non ipsius erat. Quin & nominis, & famæ studio, diversis, diversa per terrarum & populorum, Helvetos, Italos, Britannos, Batavos, Legationibus, quis jam, & quantus esset, scilicet obli-

* Videtur dicere zelo igneo, quia literæ legati Succici, ab Opalino summo Marschalcò Regni publicè in foro comburi iussæ.

oblitus fui, alibi explorare, alieno
 iudicio metiri libuit; qui tamen, quis,
 quantus, & qualis esset, ad Ingol-
 stadium, ad Norimbergam, gemino
 fortunæ casu monitus, F E R D I-
 N A N D O R V M se virtute (quam
 suspicere, quam timere, tum de-
 mum professus erat, cum irritasset)
 debellari sensit. Qui Infelix felicitate
 suâ, jam amicis magis, quam ho-
 sti nimius, bello acriter, livore a-
 crius urgebatur; propectus eò, ut nec
 vivere Fæderatis suis, sine tormento;
 nec mori posset, nisi lætis.

Gustavi
NOTS.

Non ignarus hujus fati, nec illius
 penitus, quod imminebat, sic, Wal-
 lenstenium secutus, in arenam pro-
 diit, struxit aciem, pugnam cœpit,
 ceu devotus Orbi, tanquam non eva-
 surus. Nec diu Deus, nec G U S T A-
 V U S distulit, ut oportunus esset; ita
 periturus, ut antequam miles ejus de
 Wallenstenio, ne dicam F E R D I-
 N A N D I S, jam F E R D I N A N-
 D I, cum Wallenstenio, de persona
 ejus triumpharent. Cecidit, haud
 diffitemur, virtute magnus, fortunâ
 major, imò Principum, terrarum,
 Urbium, vel mediarum partium dâ-
 nato studio vel ad se, à suo Cæsare, de-
 fectione maximus; sed ita tamen, ut
 tantus.

tantus, quantuscunq; esset, non summo tantum, & invicto Cæsari, sed præfectus ejus, sed Cæsareo Manipulari minor fuerit, quisquis ille fuit, qui confecit, Cecidit, si ætatem spectes, si vigorem, si moralem Principē, si militare decus, non dignus equidem, nisi contra fidei juratos hostes, ita cadere, sic perire; si Ecclesiam, æquitatem, causam; si Cæsares, si FERDINANDOS, non secus cadere, non aliter perire. Et ante pugnam, velitando cecidit, ut, casus sui militis incertus, sui certus, non sine curis, anxius labaret; inter multa dubia, unius gnarus, se præire quo duxisset, secuturos plures quò præivisset.

Confidera mortale genus, quam parum vires ad extremum, in æquitatem; & quantum æquitas quasi sine viribus, in vires possit. Vides, adversas inter acies, terram inter & equorum ungulas, GUSTAVUM medium; nec ramen prius vides, quam ille, exarmato ferè Cæsare, Germaniam propè integram in Cæsarem armasset. Vides & à fronte, & à tergo, & à lateribus, in pectore, lacertis, dorso, undecim vulneribus confectum, cum, tum vel maximè, cruorem alienum quæreret, in suo

*Considerationes
quadam
circa mortem Gustavi.*

volutari. Vides , qui belli quasi anima , quasi vita fuerat , ceu viam factam , victorum æquè ac vincentium Phalange , cohortibus , ac turmis , diè integrâ , post spiritum , calcari ; cum jam prius eo pervenisset , ut , universi Orbis spe vel metu , aliorum diademata , Sceptra , fasces , calcaturus ipse videretur. Vides denique jacere hostem Principem , stare FERDINANDOS ; & , qui Austriacos evertere proposuerat , eversum , ne visâ quidem Austriâ , perire. Propè est , cum Claudiano hic exclamem :

Tolluntur in altum.

Et quam modicum , ex tam alto , seu prærupto , temporis , & fortune , in hoc præceptis , intervallum ! Brevi , ne unius quidem anni , successuum , terrarum , circulo , in eundem ferè campum , victoriæ , necisque , redux , quicquid gloriæ nuper hauserat , cum animâ refudit , infaustâ morte compensavit. Infaustâ , inquam , & quidem adeo , ut , qui se , ut decuit , vivus vix agnoverat , post fata , cadaver ejus , nisi verrucâ , forte sui non notarint. Certè qui sic jacuerat , si ex GUSTAVO anagramma fecerat Augustum , tum ex Augusto , belli alea fecerat GUSTAVUM ; & Augusti FERDINANDI erant , qui , licet
de

de fortunâ, & bello nondum, jam sic de Gustavo tamen, ceu, à suo solio, infra eorum genua, provoluto, triumphabant. Atqui, imperasset si vixisset? Nimirum mori debuît ne superesset, non esse debuit, ne imperaret. Justus ille rerum Arbiter, jugulavit spem, cum ad fiduciam venisset, quò, adversæ parti, manifestius probaret, esse suos qui non videbantur, non esse qui videbantur. Stupendo fatorum ordine, illos summis cladibus firmare, hunc victoriis perire, & (ut ostenderet quam FERDINANDOS tenerè fervaret) vel suis vincentibus, quasi solum perire voluit; ne, nondum placatis Superis, decēssent qui pugnare, jam non esset, qui, præter Cæsares, imperare posset.

Singularis hæc, circa FERDINANDOS, Divini numinis providentia, ut ab initio, ut in Gustavo, sic luculentius, in ipso Wallensteinio, adhuc apparuit. Quo enim modo, rem Austriacam periculosius Fortuna librare potuit, quam cum subsidia securitatis ejus, subitò, simul omnia, in metum transtulit? Cum hunc Hannibalē, hoc belli fulmen, tot exercituum, tot Ducum, & magis hoc, quam suum Cæsarem, respicientiū Legionum caput, in perni-

Wallensteinii casus.

perniciem , primò alienam , indè suam , dolo hostium , fascinavit ? Cum illum , quo , præter Deum , nemo fortiùs momenta rerum , quæ in unius propè manu erant , quocunque se inclinaret , vel evertere , vel stabilire posse videbatur , in maximè formidabilem inimicorum , quì amicorum fuerat , præparavit ? Nullo certè. Potiùs virium Germanicarum pars , post G U S T A V U M , penes G U S T A V I A N O S adhuc ; quicquid F E R D I N A N D I S in adversum , jam , in Se , penes Wallenstenum erat ; & eo modo , ut nullus illis , ipsi omnis in voluntate modus superesse videretur. Nimià fiducià , nimià benevolentia , se exarmaverant , qui Vasalli sui fidem , ex summis meritis , ex beneficiis , æstimarant. Quam ex eventu , pro ut fuit , fortè nimium , in illum virum , nil fuisset , si virtutes ejus , quibus , in exitium suorum hostium , eminebat , illi , pessimo Philtri genere , ambitione non corrupissent , qui nobis , qui Germaniæ , qui Cæsari , qui bono publico invidebant. Interim solus quasi Deus , cum F E R D I N A N D I S solis , & soli F E R D I N A N D I iterum cum solo Deo ; & ita quidem,

dem, ut, si vanam propè sine viribus
iram exeruissent, in facto discrimen
esset, si cunctarentur, periculum in
morâ. Perierant, procul dubio, ni-
si tanti Cælo, tanti Superis fuissent,
qui Imperio fervarentur. Quid er-
go? Quò vel tertio, quanti essent,
ceu miraculo probaret, repentè Nu-
men, in hoc articulo summæ rei, Di-
vinâ ope, quod humana jam vix ulla
poterat, viâ notâ, breviter expedi-
vit; & in reliquum, ex duobus ipsis,
Te FERDINANDVM III. Te
Augustum, Te Patrem patriæ; Te
Ecclesiæ, Te Imperii, Te generis
humani bono natum, ceu Atlantem
alterum elegit, qui porrò, ruentem
Germanum Orbem, augusto vertice
fulcires. Te Alcidem, ad restituenda
reliqua, ad debellanda monstra, in
Imperium quasi manu duxit; cum,
quicquid tuendum ipse, quicquid
frangendum non suscepisses, peritu-
rum tibi, aut perempturum Tua vi-
deretur.

*Ferdinan-
dus Tertius
ad exerci-
tum.*

Atqui, Magne Cæsar, hic summa
illa, summæ Majestati Tuæ, mode-
stia conjuncta facit, ut, priusquam
plura loquar, precari debeam, Te,
destinatam, ac reservatam, ab æter-
no, æternitati tui nominis, ut ad Pa-
læstram;

*Ferdinan-
di III.
Virtutes
bellicæ.*

læstram; ad Illustrium præliorum initia, vias, exitus; ad immortalitatis Tuæ stadium, plus quam mortali passu, cum Deo gradientem, sequi saltem verecundè liceat, cum assequi non licet: ut ad hoc, exerentium se continuo, virtutum Tuarum jubar (quod tum humano generi potentius effulset) ceu meridianum Solem, infirmæ, sed devotæ mentis meæ aciem, non nihil hebescere patiaris, dum, imbecillitatis suæ conscia, tantum fulgorem illum non sinit intueri. Talem enim, Deo Duce, tam augustum Te bono publico exhibuisti, ut suspici vel invitus debeas, longè augustiorem verò, quàm ut debitè, meæ quidem mentis, oculis usurpari possis. Ita quippe difficultates ubique obvias, Divino ingenio superasti, ut easdem humano reliqueris vix consequendas. Sic Tuum Theseum, id est Germaniam, id est Imperium, ceu Ariadna altera, è Labyrintho periculorum, prudentiæ tuæ filo, eduxisti, ut nos involveres virtutum. Effecisti enim ea, eo tempore, quæ efficere quempiam mortalium potuisse, nemò diceret, nemo crederet, nisi effecisses. Quæ tamen efficere etiam, Auguste, non potuisses, nisi Deus Tecum, Tu cum

cum Deo effecisses.

Quanta enim erant, quæ Rempu- *Fiducia*
blicam labentem presserant, quæ, la- *sui.*
bente Wallenstenio, premebant, quæ,
lapso, demum imminere videban-
tur? Bone Deus! horret animus me-
minisse, quæ tamen, respectu Tui,
non meminisse non possumus, nisi in-
grati. Quoquo Te verteres, vel ho-
stis, vel confusio; adversa, vel suspe-
cta omnia. Nunquam conjurati Or-
bis tantæ vires, aut magis firmæ, aut
latiores; Nunquam Cæsareanæ ma-
gis debiles, accisæ, minus habiles
ad usum. Illæ, Rheno jam & Nicro,
Mœno & Visurgi, Albi & Viadro, Li-
ciâ & Brigantino Lacu, à tergo præ-
potentes; Ratisbonâ quoque, ad Da-
nubium, tum fluviorum ultimum, &
ex parte reliquum, occupatâ, extre-
ma jam omnia; sui fiduciâ minaban-
tur, quia simul & concordēs; hæ, sine
capite extenuatæ, fractæ; locis, ani-
mo, affectu sparsæ; sui Ducis, & dolo
hostium corruptæ, magis exitio vici-
næ, quia dissidentes. Ad hæc omnia,
tam dura, aspera, fortissime Impera-
tor, ceu ruinâ publicâ, ut erigeres, ac-
cessisti; cū accedere jâ auderet nemo,
nemo posset, absq, suæ metu. Indue-
re galeam, præesse militiæ sustinuiisti,
suste-

suffecisti, cum, præter Te, præesse militiæ, induere galeam cum potestate, jam, excepto Bavaro & Lotharingo, nemo sufficeret, sustineret nemo. Periculo Te commisisti, cum imminentium periculorum remedia, tua pericula fore prævideres.

*Disciplina
militaris.*

Et prima quidem, quæ & gravissima, disciplinæ militaris cura fuit. Hanc (cum aliàs in castris etiã cito nimis à rectis in vitia, à vitiis in prava, à pravis in præcipitia perveniatur) indulgentiã fatoque Ducis tum penitus collapsam, eã prudentiã restituiti, ut, si emergentem exindè gloriam consideraverimus, propè sit dicamus, illam cadere, Tu, Auguste, ut erigeres, tanti fuisse. Ita enim (verbo ut dicam omnia) quæ tria maximè necessaria, militem exercuisti, exercitum firmasti, firmatum eduxisti, ut & in exercendo Te Xantippum, in firmando & uniendo Fabium, in educendo Scipionem demonstrares. Nimirum, qui probè intelligeres, eam denique, & rectissimam, & tutissimam, imò Regiam, Tibi Regi, ad victoriam viam fore, si ante disciplinã providisses, ne vinci posses.

*Bellorum
successus &
expugna-
tio Ratis-
bonæ.*

Et in hoc, Ducum optime, prudentissime Imperatorum, non aberrasti.

raſti. Sic enim , expeditionem feliciffimè , & (quod glorioſiſſimum) ſervatis Tuis , ſine ſanguine auſpicatus , lauro civicam præmiſiſti ; & , mox territis , inde fractis hoſtibus , laurum civicæ conjunxiſti. Sic Leones Scandici , præſumptuoſi antea & erecti , Tuis Aquilis , non jam rictum oris , non paſſos ungues , ſed , in pedes iterum ſubmiſſi , terga præbuerunt , ceu ferociæ prioris , nunc porrò inutilis , obliti. Sic denique & ſucceſſu firmior , cum Electore Bavaro junctis Caſtris , Tuas vires , Tua arma , Tua fulmina , ut petunt Jovis plerumque ſumma , in adverſa Ratiſbonæ mænia direxiſti ; ut eandem Tibi ad Imperium aperires. Torſit omnem ſe in partem , & in Bohemiam , & in Bavariam , ratione mirà , nec ſperare , nec deſperare jam auſus hoſtis ; & , circa virtutem Tuam , & Ratiſbonam , Auguſte , varius , ceu divulſa à catulis Læna , nec propè , nec procul eſſe , metu vario , ſuſtinebat. Tu conſtans interim , & immobilis , & inconcuſſus , abſens , præſensque idem , fortis , Victor , eodem tempore , Pragam in Bohemiâ ſervabas , Ratiſbonam in Imperio ſubigebas ; in Tuo Cuſtos , in alieno Vindex.

Quam-

Quaquam non adeò etiam alienum erat, quod jam armis, virtute, meritis; quod affectu, quod amore mutuo, Tuum esse incipiebat. Tu enim Urbes, Te clementia, & hæc vicissim mentes hominum expugnabat; ut nimirum, absolutè victor, magisque cordium, quam turrium possessor, ibi esses verè, ubi eras; & haberes verè, quod habebas; quin & esse jam inciperes, ubi nondum eras, & habere, quod non habebas. Quocunque etenim te porrò verteres, instar benigni sideris, moderationis Tuæ radii jam præcellerant, aut præcedebant; & cum tecta alibi, cum valla ferro, potentissimâ lenitatis machinâ pulsabas animos; non adeo pertinaces vinci, libertatis, vitæ, spiritus securos.

Ferdinandus Cardinalis se jungit Ferdinando III.

Ita denique, Sacratissime Imperator, bellum, quod à tyrannide, quod à latrocinio distinguebas, aliquâ tum ratione *bellum* effecisti; & cælestem illum Tuum animum, eodem, quo Cælum regitur, amore dirigi ostendisti. Quippè eadem Tibi, circa mortale genus, circa hostes, & amicos; circa delinquentes, & obsequentes, cum Deo cura; idem animus, non velle perdere, sed servare. Quid ergo, quid, *Auguste*, mirum, cum Tu Ætheri,
cum

cum Deo ; Tibi Æthera, Tibi Deum militasse ; & hunc idem egisse Tecum , cum Tu idem ageres quod Deus ! Hic jam à Tuis partibus , Tuorum Castrorum Præses , Imperator, Miles , movebat, Auguste , Tecum ; gradiebatur , & quiescebat Tecum ; obsidebat , & expugnabat Tecum ; bellabat , & debellabat Tecum : & illius præsidium , Auguste , illius opera magis eminebat , cujus Præsentia , nisi virtute , non apparebat. Hic Tuam mentem , Tuum animum habitabat ; & consilia , quæ suggererat , in effectum , idem , qui solus poterat , dirigebat. Hic denique , cum jam de summâ rei dimicandum esset , Tibi FERDINANDO, FERDINANDVM alterum , (quem unicum , Pyrenæos ultra , extremus Occidens , Tibi supparem adhuc servârat) per maria , per terras , à summis Alpium , & Tridentinis jugis , cum veteranis Copiis adjunxit , virtutis tuæ testem , periculorum , gloriæ Consortem. FERDINANDVM, inquam, Tibi FERDINANDO junxit , quò , specioso scilicet exemplo , sub auspiciis unius , & pro uno, FERDINANDI duo militarent ; & illos, solis FERDI-

FERDINANDIS destinatos, hostes, soli FERDINANDI vincerent ; à solis FERDINANDIS vincerentur.

*Simul
Nordlingam
obsident.*

Pergite sublimes Animæ , Orbis decora, Serenissimi Affines ; pergite unitis animis, unitis viribus, in adversos hostes ; & , post Bavariam, post Donavverdam, post Danubium, Ulmâ tenus, vindicatum, flectite in Noricum, ut, Dictator alter, alter quasi Magister equitum, ille ceu ore Superûm, hic augusti Dictatoris, extra ordinem creati, causam Dei, & Ecclesiæ, & Reipublicæ, & Vestram, præcedentibus conjunctam, non ut Romani integro semestri, sed simul, diebus pauculis restituatis : ut, velut Cælo missi, in Nordlingam Bellonæ machinis tonantes, conjurati Orbis, successu Vestro, hebetiores oculos, aures, animos, insolenti fulmine, fragore Martio, ad fatale prælium irritetis : ut denique, octavam Iduum Septembris, fuis hostibus, & expeditionem, Vobis ordine gloriâque primam, insigni Victoriâ, consecretis, coronetis ; Vos vicissim octava illa, illa expeditio æternum consecret, coronet. Hic nimirum arena illa, hic Pharsalia illa Vestra, Vestri Philippici illi

illi Campi , in quibus distractum simultatibus Imperium , Augusto Vestro , aut jam facto , aut mox futuro , id est , Vos , Augusti , Vobis ipsi asseratis.

Hoc autem , in tantis hostium conatibus , prò , quantæ molis ! Libeat nonnihil hostium , Imperator , libeat Tuorum , libeat communium periculorum meminisse , quæ , quò plura , quò majora , eo tempore , Fortuna obtulit , hòc Tuam magis fortitudinem commendant. Quicquid Rhænus , Visurgis , Amisia , & Mœnus ; quicquid Imperii Romani , quinque circuli , fæderati , aut subacti ; quicquid , Codanum ultra sinum totus penè Aquilo , potentia suæ , imò Tuæ gloriæ , seposuerat , aurora una , una dies , castrorum Tuorum oculis (an ut exploraret Tuos ?) temerè subiecit. Aderant diversarum Gentium , diversa robora , diversi Duces ; & illæ quatuor exercituum Legiones , ad Lipsiam , ad Licum , ad Lutzam , ad Hammeliam , & propemodum ubique , priusquam Te accederent , invictæ. Movebant se illa cornua , illæ turmæ , acies , & alæ , quæ , triennio Victiciarum , in audaciam nutritæ , promptissimè Tuorum jugulum , quò
C
facilius

*Hostes ad
Nordlin-
gam mo-
vent.*

facilius deinde suum traderent, petebant. Et hæc quidem, Auguste, hostilium tot copiarum, tot exercituum momenta; non minora interim Tuorum erant, & ipsius pugnae mox imminētis. Videbas, licet tenues & solas; universas tamen Germaniæ devotæ; universas fractarum virium reliquias, in hunc successum, quasi de industriâ, à Fortunâ reservatas, Tecum esse; iisque cæsis, superesse nihil. Videbas Te cum omnibus, Tecum omnia, in hoc periculum, & discrimen ire, unde redire, absque novissimo, non possent; ac uni prælio, unique pugnae, Imperii, Domusque Tuæ, quin imò fata humani generis committi.

*Prælium
Nordlin-
gense &
victoria
Ferdinan-
di III.*

*Verba è
Panegyrico
ad Constan-
tinum.*

Hæc videbas, inquam, prudentissime Imperator, & illa non ignorabas; tamen, ceu Divinitus, instar illius Constantini Magni, ad constantiam animatus, vibrari signum, in quo vinceret, Crucem Burgundicam jussisti; *Vt quicquid struxerat, diuturni sceleris, longa molitio, felicitandem congressione consumeret.* Vidit hanc alacritatem Tuam Tuus miles; vidit & Commilitonis Tui, eadem quæ Tu cum Deo, Tecum agentis, FERDINANDI, FERDINANDE; atque,

que, in eodem propè, de illo velut
 Maxentiano, deque Tuo, suoque
 agmine, cogitationum æstu, non ex-
 ta, non ilia scrutari; nec volatus a-
 vium, sed augustam illam Vestram
 faciem, Martium illum vultum, illos
 oculos, Cælestium animorum indi-
 ces, intueri; quos sciebat, nullâ un-
 quam formidine, nullâ temeritate,
 sed ratione, sed consilio, sed Dei nu-
 tu, stare aut moveri. Hinc spem, hinc
 fiduciam, hinc auspicia, hinc omina,
 totius pugnæ, & victoriæ, jam præ-
 cipiens, ceu se ipso fortior, in hostes
 versus, primum imperum excepit.
 Tum quicquid ad horrorem, quic-
 quid ad cruorem valet, utrinque cu-
 mulatum. Vota cum votis, artes cum
 artibus, strategemata cum stratege-
 matibus, viri cum viris, vires cum
 viribus pugnâre. Non Trebia, non
 Thrasymenus, non Cannæ, nec Ca-
 thalaunici quidem, cæso Attilâ, fera-
 les tumuli, furorem similem conspe-
 xerunt. Ignes, flammæ, fulgura,
 Mavortis machinæ; magis animi,
 magis oculi spirabant. Multum ubi-
 que vulnerum, plus irarum. Tu in-
 ter hæc, fortissime Imperator, vir-
 tutes Tuas, quas, ceu ad hoc, tui
 Corporis Majestate foveras, libera-

lius dispensasti. In periculis contem-
nendis, magnanimitatem; in propul-
sands, in regerendis, fortitudinem
ostentasti. Si quà nutaret acies, Tu
eques, pedes, Dux, miles, adesse,
succurrere, firmare; ac, eodem tem-
pore, pius, fortis; in Deum men-
tem, in hostes gladium vibrare. Si
alicubi, viso sanguine, incalesceret
Veteranus, trepidaret tyro, Tu utrū-
que, hunc alloquio, illum encomio,
ad constantiam, ad Victoriā ani-
mare. Qui exemplo maximus, ver-
bo Regio non minor eras; ac, propè
dixerim, Ulysses ore, qui Achilles
manu. Quin & horrenda species di-
ræ mortis Te FERDINANDUM,
& FERDINANDUM alterum, præsen-
tes adeo, media interjacula, Vos non
terrui, ut telum ingens (imò impu-
dens, propè dixeram, nisi Vestram,
Vobis imperterritis, constantiam
probasset) Ajacem unum, & hunc
Tribunum, duos inter Ajaces medi-
um, cum rapuisset, Tu FERDINAN-
DE, cum FERDINANDO altero, in ho-
stilem aciem Tuam alacrius promo-
veres. Et ita tandem, fortissime Im-
perator, ille ferox GUSTAVI miles,
qui ubique ferè, antequam tu adesses,
vicerat, Te præsentē vinci cæpit; &
equi-

equitatus sinistri cornu , ut initium fatalis pugnae, sic fugae fecit. Non ipsa deinde feralis spes , quae desperato pediti , ex ipsa desperatione succreverat, diu profuit : Et hujus enim ad extremum victor , promiscue legiones omnes , perinde jam seu Flavæ , seu Cæruleæ vocarentur, mucrone Tuo, & earum sanguine purpureas effecisti.

Inde vero (ut Tu Pollux jam immortalis , post Aphidnam Vestram, assertâ communi Helenâ , communi libertate , expugnatam , immortalitatem Tuam , cum abeunte ad suum circulum fortunato Tuo Castore, FERDINANDUS cum FERDINANDO diviseras) ceu novus Hasdrubal duobus Scipionibus oppressis; vel, apertius ut loquar, ceu novus Julius, duobus veluti Pompejis, oppresso altero, altero fugato , ad Mundam victis, aut Tuam Hispaniam Tuæ Carthaginensi Byrsæ, aut Tuam Lusitaniam, Tuo Romano Capitolio restituere institisti. Institisti, fortissime Imperator, & restituisti; ut qui nunquam ipse armatus incipis, nisi triumphator definas. Aperti aditus, si non relictî ; urbes deditæ, vel expugnatae; regiones traditæ, vel subactæ. Quocunque accessisti , ubicunque fuisti,

*Prosecutio
Victoria
Nordlingana.*

ibi vicisti. Rhenum Danubio, Mœnum Illicio, Amisiam Anaſo conjunxisti; ac quam primam rebellium terrarum aggressus fueras, devotarum mediam reddidisti. Quin imò, victo jam Tigraſe Tuo, quandam adhuc superesse velut Tigrano certam Lucullus alter indignatus, post Gustavum Gustavopolim invaſisti; & quam ille, etiam ſuo judicio & ſuorum Magnus, non ſecus ad Rheni Mœnique confluentes, ac Alexandriam aliquā, ad Nili oſtia, Alexander non Alexander deſtinarat, vix deſcriptam & deſictam, ferro, igne, pulvere deleviſti. Exarmaſti ejuſdem moliminis, ac fiducia paris fati, imminentem, ex adverſo, vicina ripæ leonem Scandicum; non diruiſti tamen, ſed reliquiſti, ſpecioſum ratus, extorto ferro, fractaque galeā, non jam alienæ victoria ſed Tuæ monumentum, in contumeliam ſui coronatam ſtare beſtiam, quæ non timeretur. Et ita quidem, glorioſiſſime Imperator, quicquid ille, ſuperbo lemmate, *antiqua Gothorum gloria reſtaurator*, Imperii decus ut everteret, in ſuum ſtruxerat, Tu Auſtriacæ conſervator, Imperii ut reſtitueres, evertiſti; vel everſum ſolomutu Tuo, ne everteres, in trophæum

phæum convertisti. Prono scilicet ad lenitatem animo, si quid, Imperii Majestate salvâ, perennare posset, convertisti potius quam evertisti; ut qui & bruto marmori, & animato corpori parcens pariter, magnitudinem fortunæ Tuæ nullâ licentiâ, totâ clementiâ metiri voluisti. Qui, victo Gotho, propè Gothicus tum vocari poteras, more tamen Te Romanum magis quam Gothicum ostendisti; ac operi Gothico, supra invidiam, victor, & Romanus, quantum quidem fieri posset, pepercisti, cum manus Gothica, vincens olim sed invidiæ succumbens, Romano operi & ingenio, per omnia, nimis barbarè ipsa barbara illufisset. Ob hoc ipsum enim quod eo tempore, non Tibi secus ac olim illi, licere omnia viderentur, licere etiam Tibi illa minima & similia noluisti, ut, juxta positus, in tantum dispar, singularis clementiæ nobile in exemplum cederes; ac Martis illo sub diro sidere, suetam tyrannidem dominantis hujus, Tu lenissimus Planetarum Jupiter, salutari quodam lumine, Tui pariter & illius triumphator, potuisse vincere demonstrares.

*Clementia
in de vi-
tis.*

Certè à pertinaciâ Norlinganâ, vir-
tute Tuâ non correptâ sed correctâ,
ita passim Tuam gratiam in absentia
& vicina, loca, urbes, oppida, Ca-
stella, & quædam invita etiam, no-
vus Evergetes, transmisisti, ut spar-
sisse, ut effudisse dicerem, nisi Tua,
quâ certo fine certoque iudicio dispē-
fasti, prudentia vetaret. Esse nimi-
rum bonam mentem in clementiâ,
clementiam in bonâ mente, & hanc
vicissim Imperium possidere longani-
mis C. Nerva non ignorasti; totusque
bonæ mentis, aurum clementiæ ferro
justitiæ, imo victoriæ conjunxisti. Qui
armis ferreum Te exhibueras, lenita-
te aureum Te præstitisti, primo fer-
ream inde auream Imperii coronam
dari gnarus, tanquam Imperatorem
aliquando & esse ferreum, inde ta-
men & semper aureum oporteret.
Verbo dicam, optime Imperator. Ut
Pater esse Filius cœpisti & Patri Filius
succedere meruisti; ac unâ Tuâ cle-
mentiâ utrumque Cæsarem, & à Te
qui primus fuerat, & à Te qui ulti-
mus vivebat, tandem ipse ut Cæsar
esses, expressisti. Ergo ut Tu for-
tunam dederas, dare Te Fortuna; &
ut Imperium Tu aperueras, Tibi Im-
perium se aperire cœpit, ut imperares.

Tum

Tum vero (prò Deum Immorta- *Ferdinandus*
 lem) quæ non rabies furoris acerbi ! *III. Per*
 Quæ non & quanta molimina , qui *multas*
 non & quanti conatus improbi Tuo- *difficulta-*
 rum hostium ! Tu solus tantum ut id *tes fit Im-*
 non esses , quod solus esse jam incipe- *perator.*
 res ; & , præter Te , vel alius esset qui-
 libet , tantum qui Austriacus non fo-
 ret , velut ipsa , propè dixerim , cum

*Flectere non possent Superos , Ache-
 ronta moverunt.*

Sed nimirum illæ eadem Providentiæ
 Divina , quæ Tibi jam assueverat , &
 cui , Imperator , Tu assueveras , ut pro
 Te in aciem iterum descendit , hæc
 invidiæ obliquæ monstra , hanc ipsam
 Erebi Noctisque filiam , facile debel-
 lavit ; ac , pulsas tenebris , quæ Tuæ
 luci in vanum caliginem minabantur ,
 Te Majestati Tuæ , Tibi Majestatem
 Tuam , id est , supremam illam gene-
 ris humani , nota etiam per miracula ,
 conciliavit. Quid enim , obsecro ,
 stupendum erat , si hoc non erat , ita
 Cælum , partes ut Tuas ageret , egisse
 suas , ut & bella integra , quæ tamen
 integra , ne Imperator esses , inimicus
 foverat , ut Imperator esses , voluerit
 sepelire ! Quid Imperium Roma-
 num , quid Imperii Romani Ordines ,
 quid tot periodis hostilium techna-

rum in Tui odium distractos, & mox
ituros iterum in diversa principes, in
Tui gratiam, legibus aut ferro, ad
modicum junxisse; ac summum illum
& optimum Electorem Tuum, qui,
antequam eligereris, Te jam elegerat,
ut eligereris, Tibi subito Electores
Tuos, Te subito Tuis Electori-
bus exhibuisse! Quid unius Regni
maximi, Regis maximi, ULADISLAI
IV. Victoris, Orientem versus, Asiæ
& Europæ, Candidati gloriæ ac im-
mortalitatis, sanctos illos & innocen-
tes, illos sacros & triumphales, solis
è barbaris devictis, radios, in tami-
natas illas, & infestas serenitati Tuæ,
Occidentis caliginosi nebulas, tan-
tum ut dissiparent, direxisse; ac in
theatro publico terrarum Orbis, clan-
destinis de offuciis, in confusionem
obliqui murmuris Regni alterius &
Regis, Ossoliniano ore, Ossolinianâ
facundiâ, & iusta quidem per enco-
mia Tuarum laudum, triumphasse!
ambitionem in ambitionem, inso-
lenti spectaculo, invexisse; ac, solli-
citis aliis Tibi titulos & Imperia clam
ut subtraherent, sollicitos alios Tibi
titulos & Imperia publicè ut procura-
rent, reddidisse; novoque ambitionis
genere, ambitionem alterius ut exar-
maret,

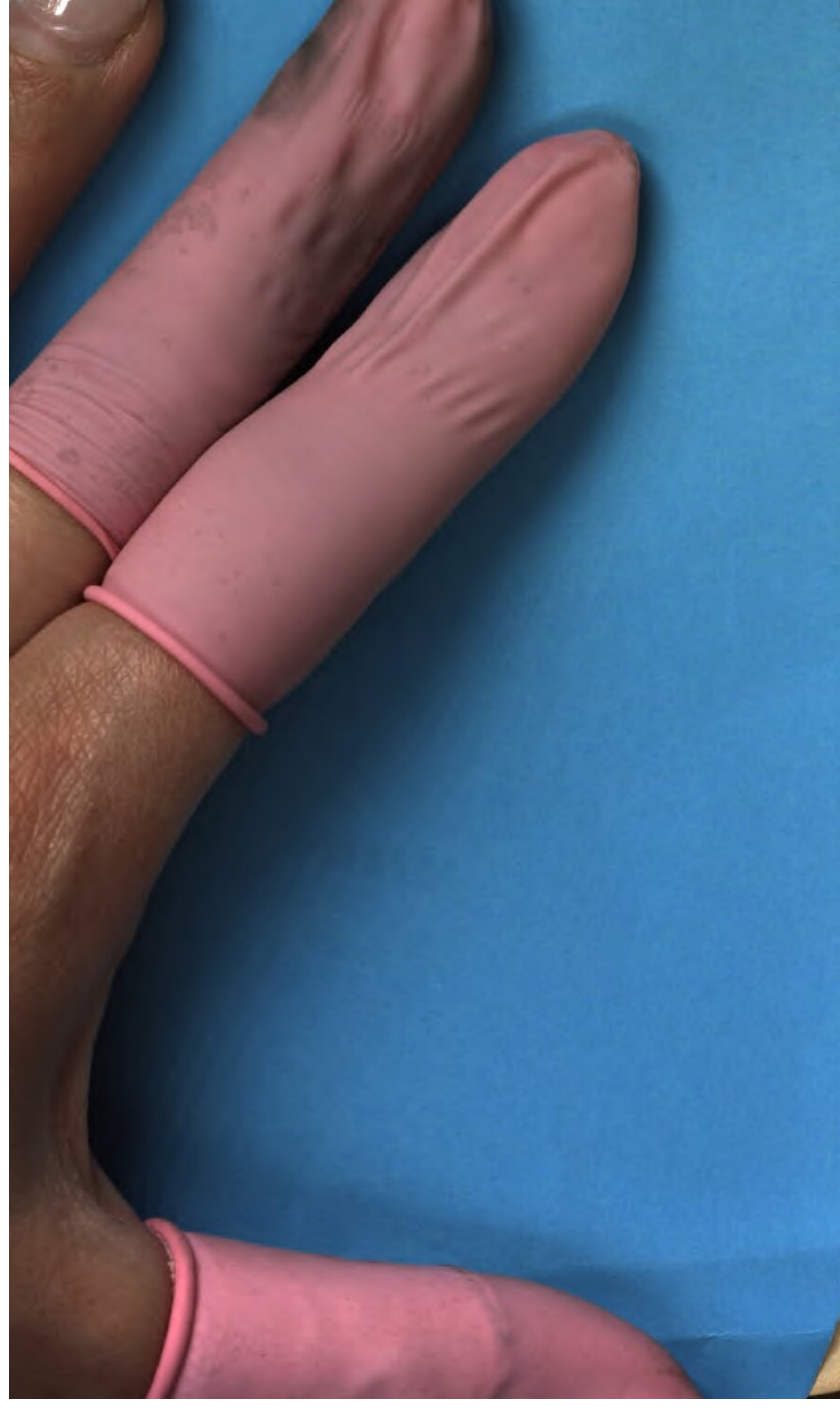
mare, alterum armasse ! Profecto aut nulla ferè dicerem, aut illa certè manifesta providentiæ Divinæ miracula; quibus & affulgentibus, insigni partâ de livore victoriâ, frustra invigilantibus tot Acrisiis, ad Tuam Danaën, Tuum Imperium, ceu novus Jupiter, miras etiam per angustias, penetraſti; felixque Jason, omnes per æripedes illos tauros, & dracones omnes in exitium Tuum vigiles, Tu destinatus velleri aureo, destinatum Tibi vellus aureum, Tuum ad Danubium tranſtulisti. Agnovit enim Aquila haud degeneres, ne nunc quidem adhuc degeneres, Pullos suos, ad eundem providentiæ Divinæ Solem; qui hoc miraculi reliquis adhuc miraculis adjecit: ut Parcis veluti, minimè aliàs generi humano parcis, verè in Divo Tuo Patre & esse Parcis, & verè etymon sui nominis licuerit impleſſe; ac ejusdem, licet biennium infirmi, eo usque tamen haud pulla stamina produxiſſe, ut ille Tibi, & Tu illi in ſolatium ſervatus, ipse Pater & Imperator Te Gnatum suum Cæſarem, Tu Gnatus atque Cæſar illum Patrem & Imperatorem venerareris; Tuique hostes, qui Cæſarem FERDINANDUM unum, unum Au-

striacum indignabantur, pro uno,
 uno tempore, vivos & superstites
 FERDINANDOS duos, duos
 Cæsares, ut ut zelotypi ac inviti, mi-
 rarentur. Quin etiam (ut notare
 pergam decreta Superum) cum pri-
 mum Tu, instar novi cujusdam Her-
 culis, Atlanti illi fesso successisti, &
 ille Atlas Tibi integro ac novo Her-
 culi fessus cessit; & cum vidisset quam
 benè humeris Tuis Imperium, quod
 imposuerat, federet, ipse mox, tan-
 quam hoc ultimum tantum in hoc ul-
 timum vixisset, post septimanas pau-
 culas, in Cælum migrans, Te terris,
 Tibi terras liquit; eo ipso charus ac
 desiderandus bonis omnibus, quod jã
 prospexerat ne desideraretur. Se nimi-
 rum, se in Te reliquerat; ita prorsus &
 vivam sui, & virtutum etiam suarum
 imaginem, ut interesse prope, nihil,
 decedentem inter ac succedentem, vi-
 deretur, nisi quod, qui decesserat, Im-
 perator Austriacus in ordine duodeci-
 mus, Tu Tertius & decimus; &
 FERDINANDUS Secundus ille,
 Tu verò Tertius dicereris.

*Conatus
 improbi
 suorum
 hostium.*

Verum enim vero tantus jam ac ta-
 lis, tantas per Dei gratias, Tu,
 FERDINANDE, nobis & Or-
 bi Cæsar, nobis & Orbi Imperator
 &

& Augustus , nondum tamen adhuc (quod mirandum) unicis Tuis illis , tam parum , herculè , verecundis , quam plurimum confusis hostibus , id quod eras , tantum quod durum esset Te jam agnoscere quod eras , esse visus ; aut certè nimium , quod esse videlicet Te conspicerent , quod tamen esse , tanta per molimina , Te noluisent , extremam eorum per impotentiam , invisus , ad graviora etiam , quam unquam alias , Te bella præparasti. Utique , prudentissime Imperator , quod non ignorares , summum odium , invidiæ , conatu irritato irritatæ , foetum , primum esse ; ac acerrimos post solis radios , foediores ut plurimum tempestates , & acriora plerumque fulmina imminere. Nec profecto hæc Philosophia etiam Te fefellit. Mox enim , utcunque illis , hæc primâ quidem acie & tam illâ asperâ triumphatis , vel Imperator esses vel non esses , saltem ne , quicquid esses , jam iisdem & diu esses , & superesses , Te velut optimum in Theodosium novi iterum & iniqui Maximi , & Andragathii , & Marcellini , & non absq; tamen Arbogaste suo , etiam Victores. Non religionis , nec cognatio-

nis, nec affinitatis ulla vincula, quin
vel ipsam Aurigam Martis, & univer-
sam simul Bellonæ machinam, hoc
unius Tui in exitium laxarent, im-
placabiles retinuere. In hoc aut sa-
crum nihil aut profanum, nullæ gen-
tes quæ gentiles, nulli athei qui non
fideles. Ex omni latere quæsitæ ho-
stes, qui, qualicunque modo, è qui-
buscunque angulis, protracti aut co-
acti, nunquam, hercule, Tibi dum-
modo importuni, non opportuni.
Nulla unquam, qualiacunque etiam,
Medusæa capita, Medusæis illis, pro-
pe dixeram, capitibus, non formosa,
quæ salva saltem vel è verso crine, aut
succisa è virulento sanguine, angues
funderent in Tui morsum. Quin &
Jugurthæ callidi & nothi in legitimū
Te Adherbalem, genuinum Magni
Massinissæ sanguinem, dolis omnibus
ac per omne nefas, pro alieno titulo
& Imperio, grassati, Tuæ suæque di-
gnitatis nundinatores, vilis auri sce-
lerato pondere, quæsiere; ac in Ger-
manis (quod certè pudeat) suos quo-
que Scauros, suas, sed hem, suos vo-
lo dicere, quoque Bestias, & Albinos
suos, Reipublicæ Romanæ Principes,
in Imperii Romani dedecus, invenê-
re.

Et

Et horum quidem magis quam vi-
ribus suorum freti, Titanes improbi
jam & Cælum, quod Tuum erat, rati-
suum, & Tuos titulos esse suos, Te,
ut fessum armis, fractum, & distra-
ctum, ipsi integri & uniti, non secus
ac titivilitium; &, de Te evertendo,
sua somnia velut ipsa Jovis suffragia
crediderunt. Sed nimirum, qui Te,
per quot pericula tot miracula, Impe-
ratorem fecerat, Idem, eadem per
tot miracula quot pericula, & Impe-
ratorem Te Tuo Imperio, & Impera-
tori Tibi Tuum Imperium voluit cō-
servare. Direxit enim modo mira-
bili (nempè qui Tua dirigere modo
mirabili consuevit) ut pro Te omnia,
per Te omnia, proficientibus simul &
deficientibus Tuis hostibus, extor-
queret; & iisdem ipsis, sed utrinque
fallacibus, Tuis ut periculis, & irri-
tatos illos, ceu cote ferrum, nimium
acuendo consumeret, & Te velut in-
tegrum ad splendorem gloriæ præpa-
raret. Quippe, licet ne Hercules qui-
dem unus contra duos, Te unum ta-
men, ita variè à Tuis variis desertum,
tot erumpentibus & irrumpentibus
rebellibus & inimicis, plures illos
contra Hercules (quales quidem se
jactitabant) adeo firmavit, ut quam-

*Frustra-
ner illi
omnes.*

* Richeliū
Cardina-
lem notat.

vis castris & multis urbibus, non tam
suorum quam Tuorum, Germano-
rum manibus, exutum, tamen, cum
Germaniæ vix parte tertia Tibi reli-
quâ, invictum hætenus Te vincen-
tibus exhibuerit; & illud Os, * illud
quasi Delphicum ipsorum oraculum,
quod initio collatorum fascium, in
Te quid *summa prudentia, summa
potentia conjuncta posset*, se expertu-
rum, odioso schemate superbè vul-
gaverat, inde sæpenumero exper-
tum, tandem se in Cælum, Tibi
Cælum militare agnoverit, *Tuaque
Domui quot summa discrimina, tot
angusta miracula*, indignabundum,
exclamaverit *superesse*. *Mens*, vi-
delicet sublimis illa, quæ vel suis
volvebat sidera, sic, ad constantiam
Tuæ lucis, debilitatem suam, suam
catiginem professâ, & eclipsin pati, &
prius se quàm Te deficere, sentire cœ-
pit; & se Armandum in Te armatum,
& illâ totâ sublimi mente, & illo to-
to sublimi genio, & totâ illâ, illâ
summâ suâ prudentiâ, summæ illi suæ
potentiæ in Te conjunctâ, ad stupen-
da Tua arma, ac mirabiles Tuas a-
cies, exarmari. Sensit, Imperator,
cum *Europam* ille, Tragædos inter
bellorum omnium, verè Tragicus,
Trago-

Tragomaschalus, tragoque dignus,
 ia scena triumpharet, se Tibi interim,
 & Europæ integræ, in triumphum
 non jam scenicum destinatum; ac
 innumerum miseriarum se pantomi-
 mum, se architectum, cum publica-
 rum calamitatum strophas privatim
 pangere nondum finiisset, privata-
 rum publicè, sed nulli ferè nisi sibi
 miserabilium, tristis didicit inchoa-
 re. Quid enim! Vidit, Imperator,
 vidit, inquam, Te vidente & eatenus
 vincente, se gangrænam prope terrarū
 omnium, gangrænâ tandem, singulos
 per articulos, vastari; &, arrosâ jam
 manu alterâ, cum adhuc altera, sibi a-
 dulantium quidem vano iudicio, vol-
 vendo sufficeret Orbi, vel utramq; defi-
 cere ad Orbem Tuum, & Tuâ unicâ
 verti suum. Vidit, sensitque simul, &
 corpus miserè, & magis miserum ta-
 men animum lancinari; & tantū mi-
 ser quod Tu non esses, se miserrimū,
 ad vitam Tuam perire suam; totum-
 que se à solo Te, quod non perisses,
 nec interires, peremptum quasi & in-
 teremptum, & perire, & interire.
 Hæc ille vidit, & Tu vidisti: & vidisti
 etiam Tu in purpura, illum tandem
 extra purpuram, nec jam ullâ purpu-
 râ, nisi Christiani sanguinis, rubentem,

ut vivum sæpius sic diu mortuum, & locis variè & loculis abscondi : ne videlicet ea fata, quæ ante fata semper timuerat, jam & post fata, ipse fatuæ Fortunæ Fatuus subiret, & Sejanus Gallicus, quem ille vivus, sed in partem egerat, vel in cadavere perficeretur. Vidisti denique & Monarcham æmulum (quem tamen æmulum & ille æmulus, ut se quendam quasi faceret Majorem Domus, non sine sæculi hujus scandalo, prope fecerat non Chilpericum) cum suo æmulo nequicquam æmulum, æmulationem omnem Tuæ gloriæ, suam vitam Tuo spiritui, suamque, Tuæ magnitudini, magnitudinem immolasse; ac Tuam ad Majestatem, & Imperiale diadema Tuum, imminentem illum alienis titulis, & fraudatum Tuis, & exutum suis; Tibi adhuc in auro, bis in stramine, & vivum, & mortuum, Majestatem omnem, & diadema Regium posuisse. Hæc vidisti, Imperator, & vicisti quia vidisti; ac Tuis hostibus, iisdem quibus gravis fueras, vitâ, Imperio, dignitate potior, Tu integer & erectus, de jam fractis & jacentibus triumphasti. Triumphasti, inquam, & fato illo Tuo, fatoque Tuorum hostium, decretum Superis Tuis hostibus

stibus intimasti , ut nimirum Tua quisquis deperiret is periret , ac Tua quisquis deperiret hunc Te ferire nec perire.

Jactent jam Tui illi , notæ vanitatis , hostes , successum alicubi & alicubi conflictum , Tu tamen hujus & conflictus maximi , & successus optimi securus , de summâ rei , per Dei gratiam , cum victis illis , hâc unâ omnium acierum acie , transegisti , invitisque Imperator factus , tandem invitis etiam (illis quod acerbissimum , Tibique felix atque faustum) Imperatorem Te agnoscere & mortuis & vivis , & per vivos quidem illis mortuis armorum constantiâ expressisti. Vive ergo , vive Invictissime , vive confessione Tuorum hostium IMPERATOR , qui extorto illo augusto nomine , vel solo illo augusto nomine , victor bellorum omnium , finem ante bellorum omnium , evasisti ; ac universam Bellonæ machinam , Tuis sacris & Austriacis exceptam trabibus , bellator & debellator novus , novo bellandi genere destruxisti.

*Agnosci-
tur & ab
hostibus
Imperator.*

Ne porro autem Tuum Tibi Imperium , Tuam Ischomachen , Tuam Hippodamen , Tibi Perithoô , Ixio-

*Archidux
apud exer-
citum.*

nis legitimo, legitimâ ex Diâ, filio, legitimè conjunctam, illegitimi, ex Ixione & Nube filii, immanes raperent, fidelissimum Tibi Thesea, LEOPOLDUM GUILLIELMUM fratrem, qui eandem Tibi, profligatis illis insolentibus & illegitimis Centauris, cum suis Lapithis forti dexterâ conservaret, prudentissimè sociaſti. Hunc enim quasi Scipio Scipionem alterum, Tuis sub auspiciis, Tuos etiam in Antiochos, non quidem Magnos adeo quam Superbos, expedivisti; ut, quemadmodum periculorum, sic participem triumphorum faceres, & Africanus velut cum Tu jam esses, illum esse & Asiaticum promoveres. De eo autem quid porro dicam, aut quid non dicam, Imperator? Non formabo equidem Tibi morum facies, ante armorum acies, Auguste, non possum tamen, quin illum æmulum antiqui moris, & Tuis moribus & suis: & iis moribus progressum dicam, ut & Camillos, & Antigonos, & Antoninos omnes, si continentiam, tolerantiam laborum, & pietate non vigerent, à virtutibus ipsius, & continentiam, & tolerantiam laborum, & pietatem omnem discere potuisse, ipse dicere non erubescam. Parum, hercu-

herculè, in Trajano (quod in Trajano tamen illo, illi seculo, tantum fuit) respectu Trajani hujus certè fuerit, *non sua inisse tentoria, nisi commilitonum ante lustrasset, non suo corpori nisi post omnes requiem dedisse, tulisse agris opem, aut fessis solatio fuisse; ut Cui, nempe tot millium Rectori, Patri, Præsidi, Moderatori optimo, solenne nihil, nisi commune cum militibus, habere; eodem de sitarcio sæpè Vesci; eadem de galeâ sæpius portare, molestiarum semper periodos easdem, eosdem frigoris & caloris æstus tolerare, somni & quietis plus militibus quam sibi indulgere, sua solatia non sua sed exercitus reputare, & affectiones ejus, illius vulnera, instar capitis, quasi suis in articulis sentire. Veniet ergo tēpus non quo posteri (pro ut ille de Trajano) aut visere, aut visendū tradere minoribus suis gestient, quis vel sudores ejus, æstate mediâ, cāpus haujerit, quæ refectiōnes ejus arbores, quæ somnum saxa pratexerint, aut quod deniq; rectū magnus hospes impleverit; sed ubi nimirū, hyeme mediâ, mediâ in Germaniâ, militari sagulo, sub jove frigido, concretas argentesq; per pruinās, & indurata glacie flumina, gradivus ipse ductârit agmen: ubi ipso*

ipso hyemali sub solstitio , longas noctes , sub tectis malè tectis , obnoxius omni vento , cum suis egerit , & copiosâ nive , velut spumâ cælestium aquarum , caput exalbescens manè generosus terferit : & ubi denique , in stratas stipulâ culmoque casas , usque humile in gurgustiolum cujuslibet gregarii tyronis , æquè ac veterani militis , suam Celsitudinem submiserit ; assederit pannoso , non ipse conchyliatus etiam , in udo cæspite ; palpârit faucii ac miserè laborantis plagas ; nummo ciboque juverit , & in fasciolas , fasciolarum alicubi defectu , alieno corpori , quicquid suo proximum , manu propriâ lacerârit. Ita se , sic exercitum , & ita milites qui curare , ille , hercule , novo telo , sed amoris , corda omnium fauciare potuit ; & totus ut exercitus in suo , sic ille in exercitus totius animo , non divertere sed morari ; habitare , non hospitari. Illud enim est , illud est , Imperator , quod è mediâ Philosophiâ , verè Philosophus , & tantâ quidem cum fiduciâ , Hecaton proclamat : *Ego Tibi monstrabo amatorium sine medicamento , sine herbâ , sine ullius venefici carmine ; si vis videlicet amari , ama.* Habet enim hoc miraculi ille

ille mirus humani generis conciliator
 Amor, quod, ab amante licet in ama-
 tum totus transeat, maneatque totus,
 ab amato tamen ad amantem integer
 totusque redeat, & amorem amor,
 quem ipse genuit, reducat. Quan-
 tum ille attamen amoris militi, quan-
 tumque miles amoris sibi, tantundem
 ille vicissim Tibi; ac miles ut pro eo
 vitam, sic vitam ille pro Te & milite,
 & pro salute Reipublicæ devovit. Sed
 de virtutibus illius quicquid dixero,
 minus dixero, Imperator; adeoque
 dicere jam supersedeo, cum virtutum
 ipsi conscientia sua sufficiat, famæ
 haud sollicito, quam ut ut ille ambi-
 tiosus minimè vel minimè sectetur,
 illa tamen fugientem etiam, per secu-
 lorum secula, jugiter insequetur.
 Quippe passibus hisce Tuis & suis u-
 sus, eâdem viâ, quâ Tu præiveras,
 augusta per atria Virtutis, Honoris
 eadem ad sacraria tandem etiam per-
 venit; felicemque sellam, inibi penes
 Tuam, summa inter belli Numina,
 non ab ipso Marte procul, Tecum in
 æternum candidatus gloriæ occupa-
 vit. Prout cœpit enim ita desinit, &
 prout desinit ita cœpit; ut qui, qualis
 esse nimirum debuit, statim fuit. Sen-
 sisti ergo, sensisti, Imperator, ut pri-
 mum

mum cœpit, Tibi Fratri Fratrem illū
 L E O P O L D U M esse, quod Tu FER-
 DINANDUS Filius Divo Patri FER-
 DINANDO fueras; ac virtutis, ut
 Tu paternæ, sic Tuæ illum virtutis
 æmulum, ut Tuâ Tu fortunam Pa-
 tris, sic illum suâ stabilire Tuam.

*Expositio
 illius pri-
 ma.*

Et primo equidem (non semel ete-
 nim & Tibi nos Archiducem, & nos
 Archiduci Imperium debemus) ille
 unâ Fabium & Marcellum, cautum &
 generosum simul, in tempestate sum-
 mâ belli, suæ sibi commissæ ratis,
 Gubernatorem egit; ac fallaci illo in
 Martis pelago, in omnem fortunæ
 æstum, ut brevia, Scyllas, & Cha-
 rybdes, obliquo velo & gubernaculo
 paratus, insidias imminentis hostis
 circumspectus aut evitavit, aut vi-
 ctorem mari libero, per ruinas ejus, vi-
 ctoriæ ad portum unum, viâ geminâ,
 fortitudinis nimirum & prudentiæ,
 properavit. Ita Bancrium, illum suum
 Annibalem, post suam Trebiam,
 Thrasymenum, Cannas, Tuam Pra-
 gam, quam ille non secus ac suam
 Capuam in sedem belli jam destinâ-
 rat, ex Albo monte fulminantem,
 primo sustinuit, inde in præceps egit;
 & ad Plavvam alâ alterâ mutilatum,
 volitare ultrâ, nisi transmare alterum
 medi-

mediterraneum , ad suam Holmiam
 quasi Carthaginem , dedocuíſſet , ſi
 non illi quaſi ſocíi , tum non ſocíi , la-
 tini nominis , Imperíi Romani Prin-
 cipes , pennas iterum , ad volandum
 aliò , contuliſſent. Contulere , indul-
 gentiſſime Imperator , & , fraude ho-
 ſtium circumventi , contra fidem , Ti-
 bi publicè , publicis in Comitíis , ſti-
 pulatam , ita clàm Te Imperatore ,
 clam Tuo Imperio , & clam vicino
 ipſo Archiduce , contulére , ut niſi
 hunc Divina Providentia , à perſe-
 quendis hoſtibus , ruentem aliàs in
 aperta , tutis in jugis montium , ac
 præſidio deſtinatis faucibus , ſalutari
 quâdam & fatali febriculâ retinuiſſet ,
 procul dubio , totus , toto cum exer-
 citu , à ſe jam victis futurus ipſe victi-
 ma fuiſſet. Sed egère nimirum , vi-
 ces iterum ut Tuas agerent , ſuas Fa-
 ta ; ac ſanitatem juſſère Fratrís ad mo-
 dicum perire , vigorem Tuum , & il-
 lius , & exercitus , & Reipublicæ , in
 æternum ut conſervarent. Hâc rarâ
 autem Cæli gratiâ cum decubuiſſet il-
 le ut Te erigeret , mox vicíſſim , ne
 Tu succumberes , ſe erexit ; & ad Sa-
 lam , licet quatuor ab exercitibus , o-
 mni telorum ac machinarum genere
 impugnatus , unus tamen , uno tan-
 D tum

tum exercitu suffultus , cæterà tormentis vacuus, inter varias anxietates Orbis de se non anxius, adeo generosus stetit, ut dum illi, ceu novi Julii & Labieni, in se & Salefeldiâ, Vercingentorigem iterum & Alexiam meditarentur, illos esse nec sibi Julios & Labienos , nec Salefeldiam illis Alexiam, minus etiam se Vercingentorigem , virtute variâ demonstraret. Quippe tandem aut feroces omnes eorum impetus, aut ingeniosa omnia eorum molimina, suo vel ingenio, vel constantiâ , & fortitudine frustratus, Annibale generosius non nocte mediâ, sarmentorum incendiis quibusdam, in Campaniæ Calliculanis jugis, imminentes Fabios effugit, sed, in ipso veluti solstitio diei, nullâ Punicâ calliditate, sed solius Dei, & MAXIMILIANI Bavari, subsidio firmatus, non fugiendo quasi vicit; & mox ipse Fabius, insistendo vicissim hosti, è suo Latio, ad suos, suo cum Annibale sentientes, Brutios, in unam Hassiam coëgit. Ibi pugnam, ad Fritzlariam, nō semel, simul omnibus, cū obtulisset, simul omnes eatenus devicit, quatenus Victoriæ confessionē, detrectatib⁹ certamē simul omnibus, extorsit.

rius

Multum, herculè, multum ad famam

mam interest, Imperator, quo fine *ad Ratis-*
 bella peragantur, aut quo principio *bonam.*
 inchoentur: an nimirum quis incipiat
 ut Alexander, & finiat ut Alexander;
 an vero incipiat ut leo, desinat ut
 lepus. Eâdem certè, quâ inchoa-
 verat, virtutis periodo & hono-
 ris, felix Frater, felicem suam, ex-
 peditionis primæ, primam perio-
 dum absolvit, ast quo ille glorio-
 sius finivit, eò majori gloriâ ejus
 Annibal, jam non Annibal, ut se frau-
 daret, & Hunc bearet, temerariùs
 incepit. Ut primum enim, trans Da-
 nubium, in hyberna, triumphalis
 Frater se receperat, mox ille rursus
 & Tuus hostis & ipsius, ceu jam vi-
 cisset qui evaserat, superbo agmine,
 è suis angulis, Tuam usque in au-
 gustam faciem, tandem ut suam mer-
 geret, emerfit; & ad illam urbem, è
 quâ Romanus Tu Imperator, Im-
 perii Romani Principum summus
 Præses, quasi alteram tum Romam
 feceras, non ut Annibal, tertium ul-
 tra lapidem, & Anienem, sed præ-
 terfluentem Istrum velut ipsam Ti-
 berim accessit: Illum tamen arma-
 tum magis Tu inermis, quàm in se
 missos Cajus Marius Consul sep-
 ties, ab oppugnatione Tui, Tuâ

velut Majestate terruisti. Et terruisti quidem illum, & Tuos simul confirmasti, Imperator; qui, hostes propius non accedere, & amicos urbem non deferere, & quasi suos, quos cōceperant, migrare Vejos, non oratione ut Camillus, nec ut Scipio stricto ense, sed Tuo ad posteros exemplo, Tuâ præsentiâ FERDINANDUS III. Effecisti. Plus manendo, quam monendo alii, & agendo, generosus, prudens, profecisti; ac, confirmatis Tuis, non aliter, è ripâ unâ, Tu impavidus, in adversâ, hostem pavidum tandem aspexisti, ac si, ubi ille erat, esse Ratisbona, &, ubi Tu eras; esse exercitus videretur. Et jam, procul dubio, victor eras, qui vel, in urbe perseverando, hostes viceras; ut quos nimirum, si non perseverasses, è discessu Tuo, primos suos, suæ victoriæ, calculos posuisse non ignorabas.

Archiducis Expeditionis secunda.

Interim autem dum eandem, à Te expugnatam antea, nunc conservatam urbem, & in eâ Orbem, Tuæ in virtutis testem iterum conciliares, Tuus Frater, suo cum exercitu, tribus pontibus, trans Danubium, in desperantes duxit; nec ut Fulvius Flaccus olim, ostentatâ magis quàm promo-

promotâ acie, hostem urbis è cervicibus submovit, sed, exercitus parte alterâ, ut venit vidit, sub jugum missâ, illi, suis cum Tribunis, feroci Slangio, non jam manûs (ut fileam conflictus) sed stapedis ipsius gratiam supplicanti, post Victoriam non clemens minus quàm ante felix atque fortis, gratosè dexteram porrexit. Inde Ducem quasi sine exercitu, per frigora, per glaciem, per nives; per montes, nemora, per valles; per districtus, Provincias, & Regna; ab Istro ad Albim usque, uno cursu, eoque prono, trepido, fatali, fugientem insequutus (cùm eundem, post crebra damna, in vitæ tædium, & prius vivere quam fugere cessantem, extra vitam & spiritum, in mortem miseram egisset) confestim, versâ vice, exercitum illius quasi sine Duce, ab Albi ad Oâcram, sociorum omnium in una castra quæ confunderet, & unius arcis obsidionem unam quâ excuteret, coëgit. Frustrâ enim, præsentem illo, infessi aditus & viæ; frustra jugis montium æquati aggeres; & inviti frustrâ, in nova velut maria, & propè simile Deucalionis in diluvium, quassandam ad constantiam humani generis, retenti amnes.

Penetravit omnia, ductu suo, Tuis auspiciis, Imperator; &, liberato Guelphorum oppido, quatuor exercituum obsidionem, expeditione primâ superioris anni, ad Salefeldiam, cum elusisset, nunc hujus alterâ, oppugnationem, eò loci, vicissim ipse quatuor exercituum aggressus, animos quò suis adderet, inter primos ille (prius tamen, quos, privata ad obsequia, honos publicus sibi junxerat, secedere nonnihil jussis; &, Austriacorum adhuc neminem periisse globo tormenti bellici, præfatus) media inter tela, castris suorum hostium successit; sub eorundem vallo generosum generosus equum in gyrum egit; & ad congressum Ducum aliquem manu provocans, nullo comparente, si non ut Manlius strati hostis spoliato corpore, certè animo, Torquatus velut ad suos rediit. Nullus autem, animi hanc magnitudinẽ, temeritatem fuisse judicet; ut quam, nimirum in illo Principe, virtutem meram, non vitium fuisse, mirus, herculè, eventus rerum protinus demonstravit. Quippe, sui hanc fiduciã & suorum, fiduciam junctorum hostium, mox summam in diffidentiam & sui, & suarum virium distraxit; & quam-

vis

vis ipsos non castrorum vallos, tamen illam, graviolem ipsis castrorum vallis, unionem tot exercituum rescidit. Vidit enim, fractis illis & divisis, per discordiam transfollo aggere, elementa suos in ordines redire; ac, suffragante se naturæ rerum, de prompto mari, aquas aquis, terras terris, suisque fluvios mæandris reddi; & ubi pisces longo tempore, ubi fluctus & procellæ luserant, ibi rursus rarum aërem, procul aquis, aquilas secare. Vidit, compositis inanimatis, & animatis, ut componeret, dissolutis, & illa, virtute suâ, in gratiam redisse, & horum ligamenta fœderum, Tuæ ut innodaret Austriæ, se dirupisse; quæ ut vidit, dirupit, & innodavit, jam pacato integro Saxoniae inferioris Circulo, AUGUSTOS iterum ad Te Augustum, felicissimâ ab expeditione suâ, bono omine, Proxenetâ nobilis reduxit.

Et jam, Suâ, Tuam eò provexerat fortunam, ut, post suam, consummare Tuam posse alii viderentur: sed nimirum nō suum secus quàm Lacedæmon olim, pervicacię felicis Holmiæ, in Thorstensonio Xantippum habuit, qui, res suas tenues & affictas erigendo, & erectas Tuas affligendo,

*Ejusdem
expeditionis
tertia.*

post Franciscum Adalbertum Saxo-
nem Lavenburgicum , ceu Attilium
suum Regulum , in Silesiâ Tuâ Cæ-
sum , vulneratum , captum , & , pro
Republicâ , si non in cruce , cruciatu
certè & carcere defunctum , præsen-
tiæ Fratris Tui , tanquam Metelli sui,
necessitudinem proritaret. Et arma
ille , ac paludamentum militare , mi-
litaris Princeps facilè resumpsit , &
hunc virum etiam , ut ut militiæ
(non fraudandus enim est suâ laude)
peritissimum , tum sufflaminando ta-
men nonnihil motu , è Silesiâ , per
Moraviam , in Tuam Austriam ruen-
tem , & ex Austriâ , & Moraviâ , cum
exercitu ejecit ; & nequicquam in Si-
lesiâ , constantissimam sub fidelissi-
mis , fidelissimam sub constantissimis ,
Principibus suis Brigam , obsidione ,
primo incolis , inde sibi terribili pre-
mentem , repentino adventu suo ci-
tius ac felicius , quam Mithridatem
suum , suum ad Cyzicum , Lucullus
terrui. Terruit , Imperator ; & ita
terrui , ut quamvis eum , ut Roma-
nus ille illum Ponticum , ad Æsapum
& Granicum amnes suos , non cæci-
derit , tamen , instar cæsi , formido-
losos trepidum subire fluctus , peri-
culosa lubricum metiri flumina , ac
per

per Viadrum, ut Æsapum Granicum-
 que suum, suorum multis gurgitibus
 abreptis, se abripere ab ejus facie,
 per ingentia, staret antequam, sta-
 diorum spatia, majorem infra Glo-
 goviam coëgit. Fuit semper, hoc to-
 to bello, Tuis, ex eâ parte, Mithri-
 datibus, Pomerania ceu Armenia, in
 quam scilicet, amissis exercitibus, vel
 imminutis, ad recuperandas vires se
 reciperent, Imperator: hinc ille tum
 etiam, novo legionum, cohortium,
 & alarum, subsidio firmatus, gemi-
 natis propè, Tua agmina ut perrum-
 peret, agminibus prorupit; ac suas a-
 cies, Tuas tandem ut confunderet,
 admovit. Sed quis LEOPOLDUS
 GUILIELMUS porro non in adver-
 sum! Multa certè, ambigua in palæ-
 strâ Martis, generosis ac prudentibus
 ab athletis, experiendo nonnunquam
 fiunt quæ segnibus ardua videntur.
 Excepit & infregit impetus tantarum
 virium infractus ille; nec ambitio-
 nem modò præsumptuosi hostis, suos
 extra limites, Tuam versus Austriam,
 incertis limitibus denuo vagantem,
 certis limitibus circumscripsit; sed &
 tanti exercitus, tantique Ducis, quasi
 Mavortium, & hunc à latere, * Pæ-
 dagogum agens, tota Silesiâ & Lusa-

* Nimirū
 eâ ratione
 qua Ro-
 mani Fa-
 bium.

*Maximum
Padago-
gum An-
nibalis di-
xerunt.*

tiâ exactum, Lipfienfis infuper ob-
fidione urbis, eodem terrore illo,
quem incufferat, excuffit. Et hic in
illâ jam fatali Tuæ Domui arenâ, &
in illo campo fatali fumus, quem, fi
Fors inimica non feciffet, nunc quo-
que, vice versâ, Fraterna virtus Tuis
hostibus reddiderat fatalem. Ibi
enim, offerentibus inimicis pugnam,
eâ & prudentiâ aciem instruxit, & eâ
generofitate aciem promovit, & eâ
fortitudine acie certavit, ut, fe dimi-
cante, non minoribus in anguftiis
Thorstenfonium tum ad Lipfiam,
quàm, præliantibus Pompeji liberis,
ad Mundam olim, non pro cæterâ
felicitate, ob levitatem fcilicet & de-
fultoriæ Fortunæ metum, fuis de no-
viffimis agitantem Julium fuiffe,
haud absurdum fuerit affirmare.
Non tantum enim, ut legiones hujus,
fic illius, retro dedere gradum, fed,
cornu altero manifestam in fugam
acto, altero vacillante, ufque eò ferro
ancipiti, fed ancipiti, profecit, ut, tri-
umphales ad coronas ejus, fupereffe
nihil, præter coronidem, videretur.
Sed quid dicam, Imperator? Quid di-
cam, inquam, nifi benè dixiffe dicam
quicumque dixit; *nulli esse fortuna mi-
nus quàm optima credendum.* Fallax
illa,

illa, illa insolens, & malefida Domina, irritantem laurum, quam, hucusque constans. Germano Tuo, & illi debitam, ostentaverat, momentò levis, ad Tuos hostes, jam propemodum porrigentes herbam, repente transtulit; Tuasque partes, quas superiores virtus Fraterna fecerat, non Labieni alicujus, ut ad Mundam illam, per errorem, sed immisillum panicum per terrorem, inferiores subito reliquit. Est enim illi nonnunquam voluptè, Imperator, non, in summò, bellatores secus, quam infelices, jam visâ pharo, navarchos aggredi; quos, è portu quasi, repentino estu, insperatum in naufragium, merâ per libidinem, explodit. Sic nimirum,

*Nemo confidat ut nimium secundis,
res Deus nostras, celeritate
turbine, versat.*

Sic Fortuna,

*sic fata Deum Rex
sortitur, volvitque vices.*

Et, verum ut fatear, Imperator, velle semper, hâc humani generis suapte naturâ sorte in ambigûâ, felicem esse, est velle quasi naturæ rerum partem alteram ignorare.

Non complaceat sibi hostis interim *Archidux*
illo nimium de successu; qui videlicet *Friburgû*
obsidione
cet, *liberat.*

cet , ut ut , præter virtutem , meritum , opinionem , felix atque fortunatus illi , ejuscemodi tum tamen fuit , ut prorsus , ad instar Pyrrhi , Dux adversarum Tibi partium , victoriâ de Germano Tuo , ceu fortissimo Lævino Consule , suam apud Heracleam , non insolentis Fortunæ minus , quàm insolentium tum bestiarum , deformitate , comparatâ , perpessi ratione damni , potuerit exclamare : *Amici , si adhuc semel ita vicerimus , non victi tantum sed debellati sumus.* Vidit enim sic se vicisse , ut videret eum qui victus erat , quàm se qui vicerat , victoris propiorem sorti ; & se vinci , illum vincere magis ordinatum , ita protinus , ad se vincendum , exercitum reparasse , ut , cum eodem Pyrrho , eâdem periodo , deplorare suam fortunam posset : *Video planè me Herculis sidere procreatum , cui , quasi ab angue Lerneæ , tot Cæsa hostium capita , de suo sanguine , renascuntur.* Sic ille vidit , & non aliter propè fuit , Imperator . Quasi vires enim ille (mirum herculè) per victoriam amisisset , Tuusque Frater amittendo quesisset , ita Hic , ceu se ipso fortior , in illum rediit ; & qui ante pro uno Lævino Consule , post cladem pro Fabricio

&

& Æmilio Consulibus suffecit; suumque Pyrrhum, ad suum in Saxonia Friburgum, ceu Tarentum, non pro retinendo quidem, sed obtinendo, dimicantem, constantiâ, spe, fiduciâ, exarmavit. Quippe hostem, liberatâ urbe, præcipitem in fugam actum, pertinacem pariter, ad tempus aliquod, in desperationem egit; & expeditione fine prospero coronatâ, Tarentum illud ut Reipublicæ, ita Rempublicam in Tarento illo prope modum conservavit.

Successere deinde, non diffitemur, *Ferdinandi III. Constantia in adversis.*
 LEOPOLDI GUILIELMI hujus per absentiam, clades aliquot, quæ eundem quoque ad Dictaturam velut iterum, sua per discrimina, tandem revocarunt; sed quantus Tu in iis, per Dei gratiam, non eluxisti! Qualem Tu Te Deo, qualem Superis; & qualem se Deus vicissim Tibi, quales Superi non exhibuere! Ut se æstuans Fortuna Tibi, ut æstuantibus Tu Te Fortunæ non ostendisti! Bone Deus! Te inter & inter illam quasi certamen fuit, plusne illa, universum per apparatus suum, illudendo; an Tu, unam, & invictam illam, animi Tui per magnitudinem, eludendo posses. Sed vicisti tandem (ut vincuntur as-

pera ferendo placidè) Imperator ; & constantiâ Tuâ sed prudenti , illius de pervicaciâ sed insolenti , triumphasti. Non explicabo Tibi arma jam illius omnia, quæ infractus Tu unus omnia confregisti ; nec tela Tibi neque spicula , nec contos Tibi neque fundas , exhibebo omnes , quas Tu omnes , unico Tuo scuto , non cute , non corio , non ferri , nec argenti , nec ullius æris , sed in Deum fiducia solius laminâ vestito , ut retorqueres , irretortus excepisti : dico tamen , Imperator, nunquam aut uno tempore Rempublicam Romanam, aut unum Romanum principem toto tempore Reipublicæ Romanæ , suâ cum majori laude , pluribus suffecisse. Hi enim , ut ut fortes , & illa, ut ut invicta, qualemcunque gloriam, hâc ex parte , promeruerit , Tuam tamen non adæquavit. Tulerit hæc clades suas , quas , infelicissima ubi fuit, tulit quatuor sub Annibale ; sub Cimbris , Teutonibus , ac Tigurinis quinque : sed pestis aberat , & Respublica Romana , quia concors , reparatis facilè exercitibus , emergebat. Fuerit Pompejus experimento fortis, tamen , unâ victus acie , salute desperatâ , suæ togæ involuto triumphali

phali capite, Septimio defertori suo
 refecandam cervicem præbuit. Fue-
 rint ingentis animi, Cato, & Scipio;
 post Pompejum tamen uterque ferro,
 jam desperantem eundem animum,
 per sua vulnera, emiservuit. Amise-
 rit Æmilius Paulus, septem intra
 dies, duos filios; privata tamen inter
 funera felix publicè, medius trium-
 phavit. Tu, Imperator, simul pu-
 blicè, privatim simul, simul omnem
 Fortunæ per impotentiam Tuam po-
 tentiam exeruisti; & inter omnia pu-
 blicè privatimque funebria, Tu ta-
 men animū, ne desperares per despe-
 rationem, non emisisti, sed Tui cor-
 poris augustam intra Majestaté, pari
 semper fortitudine, supra Romanam
 omnem, omnem Philosophicam, ve-
 lut saginatum, robustiorem omnibus,
 & impenetrabilem adversus omnia,
 præparasti. prorsus ut ostenderes,
 Auguste, in Te vel *fractus si labe-
 retur Orbis, impavidum quaterent
 ruina.* Divisum, laceratum, scis-
 sum, à Te partim & alienatum, in Te
 partim etiam armatum, Tuum Impe-
 rium vidisti; & Tu tamen integer mo-
 dis omnibus permansisti. Sveinitzio
 Lipsia, Lipsiæ Bernburgum, Bernbur-
 go Janckovium successit; & Tu, tot
 cladium

cladium arietibus quassatus, non cessisti. Transylvania bellum novum, novam Martis & Bellonæ machinam, cum metu Turcicæ, animi Tui mœnibus, ut dejiceret, admovit; & Tu Te tamen nondum faucium demonstrasti. Dira Lachesis, ne, cumulatib; bellis, multiplicatis cladibus, Cæsis exercitibus & amissis, vires facilè, retinendam ad constantiam, reparares, Tuas populando terras, pestilenti sîdere viros abstulit; & Tu tamen esse earundem virium, & ejusdem animi perseverasti. Et quid porro, aut quid non porro, Imperator? Hæc eadem, cum jam antea duos Filios, inde Sororem CECILIAM RENATAM Tuo solatio subtraxisset, nunc & novissimè Consortem unicam, prope unicum in solatium Tibi reliquam, ad spoliandum, concussum toties, si fortè vel ita rueret, fulturâ animum, crudelis movit; sed, sentientem, non cadentem, eundem illum, ne tunc quidem infra Imperatoriam Majestatem, per Dei gratiam, aspexisti. Maçte animo, Magne Cæsar, non & tanti Te pœniteat virtutem æstimare: Fecit Te Ratisbona, fecit Rhetia, & Noricum fecit, per secunda Te gloriosum, nunc, omnem in æternitatem,

tem, per adversa, propè, non miraculis, Clarissimum Te præstitisti; ut qui videlicet, hâc unâ, Te inter & Fortunam, luctâ, tot publicarum simul & privatarum, frustra suffragantium sibi invicem, victor cladium, triumphum, quem de Te sponderat Fortuna sibi, Tu de Fortunâ nobilissimum egisti. Vidisti Tu illam, adversus Te, per modos singulos, extra se; & Tu Te interim infra Te, in nullo casuum, deprehendisti. Nunquam fecere publica, ut in privatis, forti animo, non disponeres; & privata nunquam, ut in publicis, eodem animo, non provideres. Cum legiones domi calamitatum frangeres, fractas in campo militum, eodem tempore, restituiisti; ac, diversas per actiones, diversis cladibus, unâ fortitudine superatis, non Tuis aliter è periculis, ac è cinere suo phœnix, non seculorum tamen, sed neque mensium intervallo, rursus integer apparuisti. Justis tribus præliis Monarchiam Persicam Darius; uno justo Magnus Antiochus, & Perses uno, ille suam magnitudinem, hic sceptrum Macedonicum, sibi semel, in æternum posteris, amiserunt; Tu, pluribus exercitibus amissis, & tamen pluribus, ad stuporem

rem Tuorum hostium, è Tuâ, ut ut bello, ac pestilenti fidere, deformatâ Austriâ (quasi illa jam, & non Scandinavia Tuorum hostium, multarum esset officina gentium) reparatis, non modo Regna & magnitudinem, Tibi, posteris, non perdidisti; sed vivus etiam ac superstes, Reges alios & Magnos alios fecisti.

Fiducia in Deum, & Dei providentia circa Cæsare. Et quid mirum, Imperator? Ipsa per pericula in pericula, & per ipsas acies adversus acies, obnoxius omnium ictui cum videreris, ne ulli esses, Loca *Cæsare.* *ricam* Tibi, non, ut ille, *consertam hamis auroque trilicem*, sed suetâ in Deum illâ è confidentiâ formasti; quâ tutus Tu nimirum toto Cæsare, Cataphractam velut Majestatem in ullo lædi non permisisti. Etenim ut optimum Tu heliostrongon, non minus nubilo quam serenodie, Tuam jugiter, ad Phœbi faciem, vertisti, sic Tuum Tuæ, à Majestatis illius jubare, frangendam ad omnem nebulam, potentissimè firmasti; ac spherâ Tuâ nobili, spheræ jugiter nobilissimæ Cælesti, è diametro conformis, semper plenâ, nunquam eclipticâ mutuatâ luce, ingruentem quamlibet, & quovis tempore, caliginem dissipasti. Nempe Dei ut Tu fuisti, ita Deum Tu

Tu habuisti; & partes ut illi Tuas Tu commendaſti, ſic illius muniri Tuas, ceu corpus animâ, ſenſiſti. Ut Tu per illum vires Tuas, ſic per Te ille, & magis ille, vires ſuas, privatis ſimul, & ſimul publicis in certaminibus produxit; & humana in Te induſtria, ut laborârit, ipſius tamen Te providentia tutum præſtitit. Hæc Tuis hoſtibus, ſuas poſt victorias, victoriarum propè nihil, præter victorias, cōceſſit; & quò, manifeſtè ſcilicet, probaret, puniri quidem, non tamen eripi, Tibi terras deſtinatum, eorum ipſis in victoriis munitarum illis nihil urbium, id eſt ſpei nihil veræ victoriæ, permiſit; Tibi vero munitas urbes, Te munitis urbibus, id eſt in veræ fiducia victoriæ conſervavit. Hæc Brigam poſt Svéinitzium, poſt Lipſiam Friburgum, & Brinnam poſt Janckovium, ceu trinas, plus quam tripipiti ambitionis Cerbero, præparatas offas (quas ille tamen, tot licet armatus faucibus, quoque ſingulas non deglutiret) jam ruen-
ti velut in prædam ultimam objecit; & poſt victoriam, ipſo victoriæ ſperato præmio, conſumendam ad victoriam irritavit. Hæc nova bella, bella integra, ut Tranſylvaniæ
noviſ-

novisque bellis, bellis integris Tu sufficeres, quærentibus indulgit; & bella rursus, bella integra, à bellis illis, ad Tua bella, revertentibus iisdem, quasi Cælo transmissâ pace, ne Tu deficeres, sepelivit. Hæc, cum jam ictum ultimum Fortuna impia fortunæ Tuæ, per proditiones impias, minaretur, Tibi, non uno loco, eodem tempore, ibi per litteras capto feroci milite, &, captis proditoribus, alibi per chartas, ceu hircum è latebris, novo velut Abrahæ, ostendit; ne, corruptis magnis Ducibus vel interemptis, Tuam fortunam omnem, quasi Isaâcum, illi non tamen Abrahæ, ut destinaverant, simul immolarent. Et Hæc novissimè (vide, obsecro, pro Te Deus quid voluerit, Tu per Deum quid potueris, Imperator) Hæc, inquam, Tuos hostes, ceu obnuptos faciem pueros in scenâ, plausus inter & inter plurimos, ut apparebat, prosperos successus, non nisi mera tamen ad ludibria, ab Ægrâ ad Salam, à Salâ ad Visurgim, à Visurgi ad Amisiam, & hinc ultrâ, penè ultimam per Westphalias, Vagari; & stare alios, ultra Viadrum, juxta limites Polonorum, jussit: videlicet Tibi Cæsari ut in medio, Bojohæmiæ

miæ Tuo Regno, non tantum hosti-
bus, sed & metu hostium, exonera-
to, creandorum Regum locum face-
ret; & Tu sceptrum Marobodui, ab
hoc ad Te, à sex & decem, & ultrà,
seculis, per casus varios, devoluta,
Filio majori natu, media inter bella,
securus traderes, ut armatam hinc &
inde inter ambitionem, in Te, in Fi-
lium, in Divum Patrem, ne Cæsares
& Reges essent, vel agnoscerent, Tu
Divum tamen post Parentem, con-
fessione Orbis, Imperator, Cæsar,
Rex, Tuos Filios quoque Reges face-
res & Rex maneres; ac eodem tem-
pore, quo Poloni ULADISLAOS
Quartos, Hispani PHILIPPUS Quar-
tos, Dani CHRISTIANOS Quartos, &
Galli LUDOVICOS Decimos & Quar-
tos, Tu, Tuos inter Austrios, post
FERDINANDOS Primos, Se-
cundos, Tertios, Cæsares & Reges,
etiam FERDINANDOS Quartos,
quos ipse feceras, numerares. Nimi-
rum aureæ illi, illi Sacræ, & Regiæ
illi gnomæ, Æternâ de Veritate, in æ-
ternum constat veritas: QUI CONFIDIT
IN DOMINO SICUT MONS SION
NON COMMOVEBITUR IN ÆTERNUM.

Eousque autem, Tu, Imperator,
cùm & per Tuâ, & Divina magis per
suffra-

*Inclinan-
tem illius
animum*

*ad pacem,
multis
multis ra-
tionibus ad
bellum in-
citant.*

suffragia , stupente , capiente nec-
dum , fœderato Orbe , jam profecif-
ses ; ac , omnibus malis altior , quasi
ipsas per ruinas , Te erexisses , ceu
Oceano ambitionis Tuorum hostiū,
suis terminis , ad sperandum & bel-
landum nihil ultrà , continuos per
aggeres Divinæ providentiæ , statu-
tis , tandem ipsum exarmare Martē,
quod jam & ab annis sed frustra cœ-
peras , multo alacrius perrexisti. Et
quid ni alacrius , Imperator , tam mi-
ris cū in successibus , incassum , ad
debellandum & Te & posteros , fati-
gasse bello se inimicos cerneret ; &
quoque cerneret , tot per arma , tot
per annos , tot per hostes , & vinci
Te , & per Te posteros , non potuis-
se , esse Tibi , & esse posteris , inter
arma etiam provisus posteris , vicisse ?
Ita , me herculè , Imperator. Licet
enim aliquando prælio , nunquam ta-
men es bello victus ; justasque lauros
ut Tu plurimas , de bellis integris ,
integre meruisti , sic universas ad o-
livam unicam , Tu integerrimus , in-
tegerrimè nunc direxisti. Fuit ta-
men , Auguste , Tibi , rationum ad-
versus acies , in palæstrâ zelosarum
mentium , dimicandum publicè &
privatim prius. Scilicet , re in pejus
non

non inclinâtâ, perque Filium firmatâ Domo, quur, amore pacis, debellare bellum Tu infisteres, quum hucusque hostes, velificati fortunæ prosperæ, amore belli, debellare pacem, non destitissent? Privata illos commoda, publicis, Reipublicæ Christianæ, utilitatibus, prætulisse; & sua compendia (quid habituros etenim suum quilibet si haberet?) tot armatis cupiditatibus, infinita pacis per effugia, quæsiisse. Carthaginenses olim cum Romanis, Romanos cum Carthaginensibus, pertinaci bello, bello duplici, & diffuso per Hispaniam, per Italiam, per Siciliam, Numidiam, Africam, & Europam, decertasse; sed tandem, licet ultimum sex & decem, & primum viginti quatuor annorum, æquâ pace, certis legibus, septimanis pauculis finiisse; nunc, finienda ad unius hostis annorum sedecim, & unius non nisi undecim annorum bella, propè novennialia per præludia, an propudia, primū fœderis aut pacis actum, per illos in infinitū Scepticos, inchoari non potuisse. Et Ver-
vini, non ita pridem, superbâ de cunctatione, cunctabūdâ de superbiâ Hispanorū, congressu quavis nō semestri, questos hostes; & eosdem hostes nunc
super-

superbos, per tot annorum prælimi-
naria, ne quidem, templi Pacis ad au-
gusta limina, aditum indulgisse. Bel-
lasse, suis cum fœderatis, ut spolia-
rent; spoliassse suos per fœderatos ut
bellarent: & Regna integra, Reges
Inclytos, Mediatores pacis, pacis ne-
cessitudinem ut evaderent, in morem
barbarum invasisse. Mittere Turcas
frameam antequam vibrarent; & Ro-
manos, cum de injuriâ, de fractâ pa-
ce, armisque Punicis, sua priusquam
sumerent, per maria, per terras, Car-
thagine queri mallent, Saguntum
potius quam solemnia, & jura genti-
um omisisse; Hosce frameas, prius-
quam mitterent, strinxisse, & in oc-
casionem belli, non Saguntum unam,
cum Pœno Duce, sed Saguntos &
provincias devastasse. Et meruisse
quidem hâc ratione Pœnos, & Anni-
balem, tunc Ethnicos apud Latios,
Barbarorum nomen; & nomen la-
tronis magni Magnum Alexandrum,
ratione simili belligerantem, barba-
ros apud Scythas, invenisse: & ta-
men nunc hosce modos, ut tantum
modulos; ut parum ethnicos, nihil-
que barbaros, sed Christianos, à
Christianissimis non improbari. Ejus-
dem enim pietatis, conscientiae, san-
ctique

Etique fœderis, innocentem in INNO-
CENTIVM, & haud meritos tam du-
ra Venetos, Mediatores pacis alios
(palam scilicet ne pacifico suffraga-
rentur Orbi) vicina per arma minas
esse, & bellum Turcicum videri: sed
adhuc, per Dei gratiam, Cretam ibi,
destinatam barbaris, non cessisse; &
inhiantes Orbi, bono omine, hic Or-
biculo non suffecisse. Nempè mali-
tiam sæpè sui magnam partem veneni
bibere; ac felicem impietatem, im-
piam felicitatem stare nunquam in
solido consueſſe. Diviſiſſe illos Ita-
liam cum Turcis, Germaniam cum
Suecis, Hispaniam cum Bragantino,
Hungariam cum Transylvano, Po-
loniam cum Tartaro, Helvetiam cū
Allobroge, Belgium cum Batavis, &
Westphaliā cum Hassis: nimirum
ita & Philippum cum Annibale, Ma-
cedones cum Pœnis, post Cannas,
olim, de Romanis, & Imperio Roma-
no, priusquam occupassent, dispo-
suſſe; & utroſque poſtea in diſpoſi-
tionem populi Romani deveniſſe. Ha-
bere ſcilicet, & habere certas perio-
dos Fortunam; ſummasque poſt vi-
ctorias, ſummasque clades, iſanam
ibi ſi iſolentiam, & hic prudentem
ſi confidentiam notârît, à caſtris unis,

unisque partibus, ad alias migrare; ac, scopis in scopulos, scopulis in scopos, immutatis, extrema quæque prosperarum rerum vel asperarum, admirabilium vicissitudinum in principia variare. Sic Romanos, suos post Flaminios, suosque Paulos, in Italiâ; ac duos post Cornelios, Scipiones duos in Hispaniâ, suis cum exercitibus, amissos, sub tertio deinde in Adversam Africam, sub quarto denique & in Asiam emeruisse; & eorum hostes, suas demum post victorias, victoriis suorum hostium, meram ejusmodi illorum per insolentiam, obnoxios fuisse. Jam Cannas quoque suas, suamque insolentiam post Cannas, Tuos Pœnos, Philippos Tuos, Tuos Annibales, habuisse, & hausisse; Tuasque Cannas; per Dei gratiam, nunc transisse: adeoque, Dei per eandem gratiam, modò pergeres in insolentes, Tuos Tibi vicissim Pœnos, superbis illis cum Macedonibus; & arrogantes illos, illis insolentibus cum Philippis, in decus Tui, sui que dedecus, Annibales restare. Difficile enim esse superba ut iniquitas plenam novissimè in contumeliam, & suppressa æquitas, in vindictam sui, plenamque gloriam,

gloriam , non desineret ; ac malo principio inchoata non fine pessimo, beneque cœpta bono exitu non terminarentur.

Illa , Imperator , illa referebant, & hæc addebant : nulli ferè & magna bona , & diuturna simul , contingere consueſſe ; non durare , nec, niſi lentam felicitatem , ad ultimùm exire . Ut ciborum qui nimis avidè nimium ſumpſiſſent , ſuam ipſorum deinde per cruditatem ; ſic ambitionis intemperantiâ qui præproperè, id eſt præpoſterè, vexarent gulam , ægerrimè, ſuam quoque per ægritudinem , continere , quod ſumpſiſſent. Eſſe aureum in Philoſophiâ omni , magis aureâ tamen in Politicâ & morali , axioma illud , quod fieret cito, perire cito. Nempè quatuorè Monarchiis nullam Macedonicâ Græcâque citius, Magnum per Alexandrum, ſurrexiſſe ; ſed & nullam citius Macedonicâ Græcâque , Magno cum Alexandro , cecidiſſe. Nullos Attilâ ac Thamerlane , minori tempore , plus formidinis terrarû Orbi invexiſſe ; ſed nec ullos citiùs, quàm, cum Scythiſ alterum , cum Hunniſ alterum, ſuam magnitudinem, ac terrorem nominis, in ſe, aut poſteris, amiſiſſe. Emicuiſſe

Alias rationes adducunt.

& Armeniam , sub Tigraue , olim ,
summam ad Majestatem semel , & Re-
gnis omnibus vicinis citius ; sed Ar-
meniam eandem illam , per eundem
Tigranem suum , illum scilicet Re-
gem Regum , jam unius non Regem
Regni , Majestatem simul omnem , ac
coronam coronarum , & diadema dia-
dematum , ad pedes unius Romani
principis Pompeji Magni , vertente
uno non anni circulo , supplicem pro-
jecisse . Nimirum ut tempestates , pro-
cellæ , venti , quantò plus haberent vi-
rium , tantò minus haberent temporis ,
ac ipsa concitatione sui suummetipsi
in exitium sævirent , sic præter ordinẽ
fortunæ impetus , per eosdẽ ipsos for-
tunæ impetus , perire ; Et felicissimos
ac velocissimos successus ejus , esse
levissimos , & brevissimos consuevis-
se . Id , ut in Attilâ ac Thamerlane , in
Alexandro ac Tigraue , in Macedoni-
bus , Græcis , Scythis , Hunnis , &
Armeniis , sic in omni præcipitis pro-
speritatis belli Duce , in omni præ-
properæ felicitatis populo , natione ,
gente , attamen in Gallis maximè ,
modernis Tuis hostibus , patere ; ut
nimirum *quorum principes congressus
plus quam virorum , & minores ulti-
mos quam foeminarum , experimen-*
tis

tis duorum millium annorum, victa
 semel, inde semper Roma victrix, ju-
 giter sensisset. Esse enim, pari intem-
 perie, & viventes, & morientes, suc-
 cessus horum, ut reciprocas, & has è
 facili, æstus maritimi procellas; quæ,
 decumanæ licet, per auræ Lunæque
 vitia & errores, essent, accolarum
 tamen suetis ab aggeribus cohibe-
 rentur, ac post, ut antè, æquè faci-
 le, piscatorum à naviculis triumphā-
 rentur. Idem prorsus de iisdem, re-
 bus fluentibus ac secundis, quod Co-
 tys Thraciæ Rex de Thebanis, post
 victoriam, ad Leuctra partam, ni-
 mium tum arrogantibus, ac superbis,
 dici posse: *exundare scilicet nonnun-
 quam rivulos, & perennibus fluviis
 majores fieri, sed non diu; mox enim in-
 tra alveum reverti.* Et in Thebanis
 quidem, cum Epaminondâ suo se e-
 rigentibus, &, eodem cum Epami-
 nondâ suo, mox occumbentibus, id
 apparuisse; & nunc de Gallis quid de-
 sperandum? Hosce nimirum etiam,
 suas post victorias, post sua Leuctra,
 in Palæstinam usque, & in Syriam, &
 in Ægyptum, se citis æstibus olim ef-
 fudisse; sed tamen, æmulo Nilo
 citius & infelicius, terrâ sanguinis,
 non aquæ fluctibus, irrigatâ, suetos

intra limites se recepiſſe. Tranſgreſſos & Pyrenæos in Hiſpanias, perque Pyrenæos Hiſpaniis exactos, porro temerè extra terminos ne intumeſcerent, in Regni terminis, & iisdem mōtibus, decreto Superūm, monimenta ſuæ, non victoriæ, ut Pompejus, è rudilapide, ſed cladiſ miſeræ, per victores Vaſcones, è cruore proprio, reliquiſſe. Invaſiſſe Neapolim vix evaſiſſe, invaſiſſe Siciliam nec evaſiſſe; ac, fallaciſſimæ proſperitatis in matutinis, quales illis ſubinde veſperæ timendæ, unis illos è Veſperis didiciſſe.

Tertias rationes adducunt.

Ad hæc feroçiſſimos eorum, crebras jam per acies, cecidiſſe; & eſſe Gallias Chamæleonti non abſimiles, qui maximum pulmonem habeat & nihil intus; ſic, toto interiori corpore, ære, viris, viribus exinanito, meram ad apparentiam in circunſerentia veniſſe. Quin imo Galliam extra Galliam periſſe; & Galliæ nunc quicquid virium, per impotentiam, in impotentiam abiſſe; ac potentiam extralimites, jam anguſtos intra limites, latiſ tantum, & alienis in limitibus reſtare. Sed & tranquilla licet in eâ omnia nunc viderentur, nocitura tamen, eruptura brevi, ad breve tempus jam quieſcere, ne utiquam deſſe.

deesse. Quamobrem, Imperator, ut
Imperator, & Augustus, non Mer-
curii equidem talaribus, nec Vulca-
ni adamantino & falcato ense, aut
scuto Palladis, sed eadem, quâ con-
sueisses, Divinâ fretus providentiâ,
quod Tibi bellum restaret triplex,
ceu * trinas sorores Gorgonas, vo-
tis, bello, fœdere, sibi socias, Gor-
gonoctonos & invictus Perseüs, per-
geres debellare; ac Tuam Androme-
dam, Tuum Imperium, Tuam Ma-
jestatem pariter & illius, ab illis bel-
luis, non jam marinis, sed terrestribus
liberare. Tuis, ut soleres, malis Tu
ne cederes, sed *audentior, prout ille,*
contra in adversum ires; & Custo-
dem qui hucusque, cum Germaniæ
vix parte tertiâ, pro possibili, bono
publico Te præstitisses, ejusdem Te
boni publici nunc Ultorem ac Vindi-
cem, pro possibili præstares. Bel-
lum hucusque defensorium figessisses,
nunc recuperatorium gerendum; nec,
ut novam illi de Germaniâ sibi Gal-
liam, & novam isti de Germania
sibi Sueciam formarent, amore pa-
cis, ullatenus permittendum. Trans-
ferenda potius (& potissimè si fave-
rent Superi) trans maria, trans am-
nes arma, ut qui alienum Orbem,

* Videtur
tacitè tres
fœmininæ
sexus Prin-
cipes, Regi-
nas Gallie
& Suecie
& Landt-
graviam
Hessie no-
tare.

Orbem Alemannicum , alieno sanguine , sanguine Alemannico , (stultissimum in furorem distractis Alemanniis) impleissent , suo & illic Gallias , & ibi Sueciam implerent ; novique Vari , & aliunde Vari , Germaniam divitem , ceu ditem Syriam , ipsi pauperes ingressi , jam soli pene divites , facta pace , quotidiano luxu , in æternum deinde pauperem nō triumpharent . In hunc eventum humana suffragia Divinis , Divina suffragia humanis reciprocè successura ; & fastidiosi , de alienō , extrema gaudii , in suis sedibus luctum fore . Nullis enim , quibus rapina etiam feliciter cessisset , solatium rapti in posterum durasse ; ac fortunam impiam , tot iniquis spoliis , suspiriis , & gemitibus humani generis , privatis æquè & æquè publicis deformem , nunquam in infortunia non desisse . Contrà , bella Domini esse bella Tua ; Tuamque causam ut Tua pietas , & Tua æquitas , & Justitia , & continentia Tua , præsertim publica in rebus publicis , meliorem faceret , facturam , procul dubio , tandem etiam , & virtutem Tuam , & Dei gratiam , superiorem . Hanc eandem nempe , quæ hucusque fortunam Tibi , Te fortunæ , quoque mediis

mediis in infortuniis, conservasset; & Tibi pericula, Te periculis, mediis in periculis, subduxisset: eandem, inquam, & novissimè nobilissimos triumphos Tibi, Te triumphis; & successus Tibi, Te successibus, insolentes omnes, omnem in insolentiam, utique destinasse. Ut enim omnia omnium bellorum initia prosperiora cunctis ferè Vestris hostibus, & prosperiores FERDINANDIS Vobis, Vobis Cæsaribus, exitus fuissent; ita Cælum æquum, justosque Superos, & nunc haud dubiè, iniquitati quidem spem victoriæ, æquitati vero, Tibique Cæsari, victoriam præstitturos.

Hæcaudisti, non exaudisti, Imperator; & vera licet, aut cognata vero, quæ dicerentur, non ignorares, tantumamen, motum Orbem ut componeres, judicasti. Scilicet ad leges arma qui direxeras, arma tandem finire legibus concepisti; ut ostenderes, exemplo Patris, & Te gladium pro æquitate quidem constantissimè vibrare, & pacem tamen interim multò tenerius amare. Et rectè, me herculè; rectè Imperator. Habent enim affine quiddam lux Majestas, Pax serenitas, Auguste; adeoque radios augustos

Cæsartamen in proposito faciendæ pacis perseverat.

E 5

etiam,

etiam, ut Augustus & Sol terrarum,
Martis & Bellonæ nebulas ut dissipares,
venenum omne bellorum omnium
ut consumeres, &, ferenato
Christiano Orbe, novis ignibus, cen-
trifulco Jovis fulgure, Mahometis
conatus impios, sed magis impiis
Christianorum à conatibus excita-
tos, fulminares, privato etiam cum
dispendio, sanctissimè expedisti.
Quid enim? An munitas ut quas-
dam urbes, munita quædam oppida,
& Castella, recuperares) quæ recu-
perari tamen, nisi continuâ annorum
aliquot felicitate, & nova interim
Germaniæ Tuæ funera, non possent)
patereris alibi, magno Orbis à Ty-
ranno, maximâ cum ignominiâ
Christiani nominis, quati Regna, pe-
rire Cretam, & per Cretam Christia-
num Orbem, cum tot centenis ani-
marum millibus, periclitari? An,
ibi Turcis imminentibus, hicque
Tuis Te deferentibus, solus Tu in
medio incertis fluctibus Fortunæ du-
biæ Te committeres; ac Principi-
bus, magnisque urbibus propè sin-
gulis Imperii Romani, sua compen-
dia, imo dispendia, vel per interi-
um Imperii Romani, aucupantibus,
Tu Imperator, Imperii Tui viribus
&

& subsidiis destitutus, solus ferè pro Imperii Majestate, magnitudine, dignitate, privatis sumptibus certisque periculis, ad Caput fallax bonæ spei, incertæque victoriæ promontoria navigares? Dii saniora. Videbas ple-rosque Tuos, jam non Tuos, sed ne-que suos, echino seu hericio incau-riores, qui, insidiarum ubi quid præ-senserit, se sua prudens in arma colli-git; illos nec insidiarum, nec bo-ni publici, neque Tui, neque sui, nec libertatis (quam tamen nemo bo-nus nisi cum vitâ pariter amittit) curâ tangi. Non communis patriæ, Impe-rii communis prosperitatem, decus, gloriam curare; ad quam curandam æquè tamen ac Imperator, ipsi Impe-rii Romani Principes obligarentur; ut quibus scriberes, dum illis scri-beres, *Nostris, ac Sac. Rom. Im-
perii FIDELIBUS ac Dilectis*. Mar-
tium Coriolanum olim Veturiæ suæ
matris, Volumniæ Consortis, &
liberorum præsentium respectu, ab
oppugnandâ Patriâ, cum Volscis,
quibus se conjunxerat, recessisse;
& * Protestantes ab uno seculo,
sub Carolo Quinto Cæsare, ad
Franciscum Primum, circumven-
tis Mediomatricibus, Argentorato,

* Vide
Pontum
Heuterum
Histor. lib.
XIII.

calliditate pari, successu impari, vicinis castris, tunc imminentem, adhuc misisse, rogantes *porro ne progredere-
tur, cum suo Cæsare se convenire*; nunc ignaviam, seu pertinaciam, nullo respectu Patriæ, nullo Cæsaris, ad exitium durare. Themistoclem olim etiam, propter Patriam, non à Xerxe tantum, & à Persis, se recepisse, sed quoque maluisse se quam Patriam perire; & Genucium Romanum, ac Prætorem Ælium, Patria ut felix esset, infelicitatem suam potius elegisse: nunc illos autem, essent ut exteri felices, infelicitatem suæ Patriæ, aperte quosdam & juvare, & otiosos plures, ac odiosos, mediarum partium, quod eodem fere recidat, spectare. Cum armis ergo neque Tibi, neque sibi, nec Imperio, nec libertati subvenire dignarentur, ut libertatem tamen, & Imperium, & Te, & illos, vel invitos etiam, quantum fieri posset, conservares, Tu pace atque legibus subvenire omnibus voluisti; & auxilio etiam iisdem esse à quibus auxilium ipse non habuisti. In hoc totam, quam pacis Princeps in Te partem spiritus Divini meruit, pacis spiritu ad concordiam eduxisti; & cum, hisce rerum in circumstantiis, agræ:

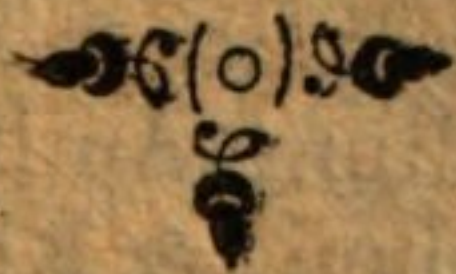
ægræ Patriæ atque faucis requiescere
quomodocunque necessarium vide-
retur, optimus Reipublicæ Romanæ
Æsculapius, instrumenta omnia, me-
dia & remedia pacis omnia adhibu-
isti. Centum Argi oculos ut compo-
neres, & horrenda omnia, jam non
Jovis, sed Bellonæ fulmina ut sopires,
Mercurius clementissimus conten-
disti; & quemadmodum, zelo boni
publici, Tuis Te deferentibus, diu-
tius usus gladio quam uti debuisse;
sic, amore pacis, caduceo quoque
Tuo tentasse amplius videris, quam
tentare debuisse videaris. Egisti, post
Urbanos & CHRISTIANOS, post Gy-
nettios & Rosettos, Pontifices & Re-
ges, & Ecclesiæ Romanæ Cardines,
per PANPHILIUM quod amaret om-
nes, & innocentem à Christiano san-
guine INNOCENTIUM, ut, juxta stem-
ma Gentilitiū, non gentile tamen sed
Divinum, & Vicario Divino dig-
num, Olivæ ramum, (post bella sci-
licet jam non Dei in humanum ge-
nus, sed humani generis in Se &
Deum) Suam per Columbam, offer-
ret Orbi; ac per Chisium illum Fa-
bium, verè prudentiâ & doctrinâ Ma-
ximum, omen Cælestium insignium
suorum, tantorumque sanctitatem

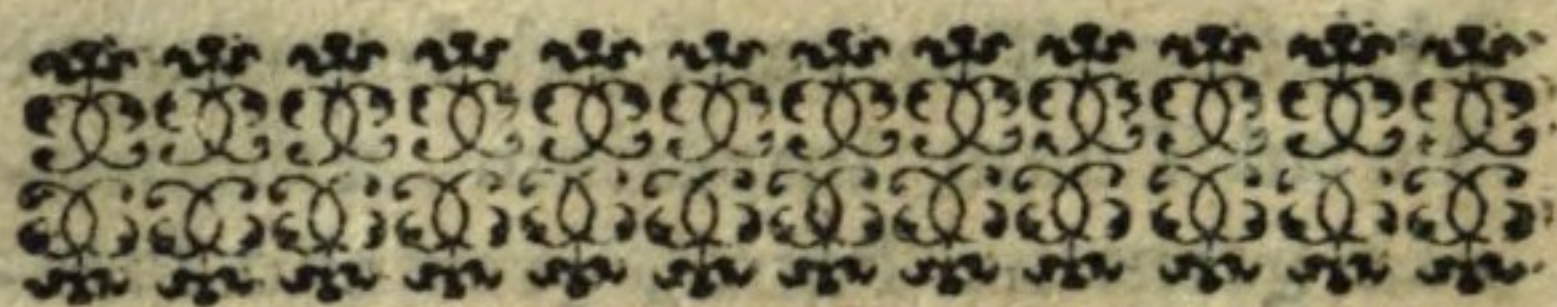
Nominum ipse Sanctissimus imple-
ret. Egisti, Aloysium post Contare-
num, Serenissimæ Venetorum Rei-
publicæ Legatum, per Nassovios ac
Lambergios, per Cranios ac Volma-
rios, & novissimè per Trautmanstorf-
fios, Bulevtas prudentissimos è Bulev-
tis, & Apolectos summos ex Apole-
ctis; ut pereosdem, nescio quo fato,
subnascentia in dies singulos, in ho-
ras singulas, hydræ capita resecares.
Et secuisti quidem, Imperator, (&
quoties subnascentia non secuisti!)
sed, resecueris licet plurima, plura ta-
men, veneno vario, jam resectis è ca-
pitibus renascuntur. Firment tamen,
Imperator, firment Superi constan-
tiam illam Tuam quam Tu possides
ac mereris, seruentque animum
quem dederunt; ut tandem, primo
cum Augusto, Augustus etiam, post
bella plurima, clauso Jano, victrici,
firmâ, unâque pace, annis deinde plu-
ribus triumphes.

*Transitio
ad PA-
RÆNE-
SIS.*

Attamen, si fortè frustra, præter
spem ac fiduciam bonorum omnium,
hâc cum hydrâ, cum hoc monstro,
nisi uras, nisi cremes, dimicandum
esset; Tibique Cæsari, ceu novo
Herculi, candens ferrum, & ignita
jacula, admovenda, cum Augustæ
Ma-

Majestatis Tuae veniâ, ab Imperatore
Te ad Tuum Imperium, à Germa-
niæ germano Patre, germano Prin-
cipe, ad Germaniam: Germanosque,
Parænesi divertam: ac, flagranti stu-
dio boni publici, quales nimirum
simus, qui fuerimus, per quæ obno-
xios Nostri hostibus Nos faciamus,
atque demum, quid Tuis agere sub
auspiciis, & sub auspiciis cunctorum
Cæsarum, ad conservandum decus
Nostrum, Nostram gloriam, & ho-
norem Nostrum, Nos oporteat, con-
siderabo. Rogo autem, Populares, ro-
go, si quis adhuc libertatis amor, si
quis Cæsaris, si quis Patriæ commu-
nis, Nationis, Gentis, nondum
seras, si me auditis, disle-
renti aures præ-
beatis.

PARÆNESIS

A D

GERMANOS.

*Quales
Germani
sint, & sem-
per fue-
rint, etiam
in Roma-
nos.*

GERMANI sumus (quan-
tum hic uno vocabulo
non dico!) GERMANI
sumus, & ALLEMANNI
sumus, id est, juxta Ety-
mon Nostrorum nomen, viri toti,
viri omnes. Tales ab eo tempore
Nos probavimus, à quo primùm hoc
Cælo frui, hoc solum colere, hoc cli-
ma hæc terrarum spatia complecti,
hosce montes has planities occupare,
hoc Oceano marique Balthico præ-
texi, & hos amnes & hæc flumina,
Albim, Viadrum, Amisiam, Visur-
gim, Danubium, & Rhenum, infi-
dere; ac, ultra Rhenum & Danu-
bium, per terrarum Orbem, formida-
bilis terrarum Orbi, Victoriis grassa-
ri, novam tandem, è vicina Gallia ac
Pannoniâ, Germaniam Nobis velut,
linguâ, moribus, Imperio, formare
cœ-

cœpimus. Tales Romanis ipsis, jux-
 ta Romanos ipsos (quos ut soli Gen-
 tium terrarum Orbis, *non in primor-* Tacitus
dius, instar aliorum Regum Ducumque, lib. II. An-
sed florentissimos aggressi fuimus ; sic nal.
 eosdem soli Gentium vel Consulares,
 virtutis Nostræ, Nostræ fortitudinis,
 libris peculiaribus, habere meriti en-
 comiastes sumus.) Nos exhibuimus;
 atque Tacitum non tacere hæc de
 Nobis epinicia, Romæ etiam, Ro-
 manum fecimus. Sexcentessimum &
 quadragesimum annum urbs nostra De Mori-
 agebat cum primum Cimbrorum bus Ger-
 audita sunt arma, Cæcilio Metel-
 lo ac Papirio Carbone Coss. Ex quo si ad
 alterum Imperatoris Trajani Consula-
 tum computemus, ducenti ferme & de-
 cem anni colliguntur: tam diu Germa-
 nia vincitur. Medio tam longi & vi-
 spatio, multa invicem damna. Non
 Samnis, non Pœni, nō Hispania, Gallia-
 ve; ne Parthi quidē sæpius admonuere.
 QUIPPE REGNO ARSACIS ACRIOR
 EST GERMANORUM LIBERTAS. Quid
 enim aliud nobis quàm cadem Crassi,
 amisso & ipse Pacoro, infra Venditium
 dejectus Oriens objecerit? At Germani
 Carbone & Cassio, & Scauro Aurelio,
 & Servilio Cepione, M. quoque Man-
 lio fusis vel captis, quinque simul Con-
 sulares

sulareis exercitus populo Romano; Varum, tresque cum eo legiones, etiam Cæsari abstulerunt. Nec impune C. Marius in Italia, Divus Iulius in Gallia, Drusus ac Nero & Germanicus in suis eos sedibus perculerunt. Mox ingentes C. Cæsaris minæ in ludibrium versa. Inde otium, donec occasione discordiæ nostræ & civilium armorum; expugnatæ legionū hibernis, etiam Gallias affectavêre: ac rursus pulsi inde, proximis tēporibus triūphati magis quā victi sūt.

*Quales pro
Romanis,
præsertim
in Gallias
& Gallos.*

Quales autem in Romanos, tales quoque, & non alios, pro Romanis Nos demonstravimus; quorum animam militiæ roburque Nos fuisse, vel ex ipsis, ipsorum militum Romanorum, verbis, vocibus, confessione discimus. Etenim Nostrorum Batavorum cohortes aliquot quum non nemo Ducum Romanorum olim, Romano ab exercitu, Provinciæ Narbonensi in subsidium, segregare conaretur, quis non motus! quæ non trepidatio! Mærere socii, fremere legiones, (tanquam scilicet absque Germanis nihil, cum Germanis omnia gesturæ) Orbari se fortissimorum virorum auxilio: veteres illos & tot bellorum victores, postquam in conspectu sit hostis, velut ex
acis

*Tac. lib. 11.
Historiar.*

acie subduci. Si Provincia Vrbe, & salutem Imperii potior sit, omnes illuc sequerentur: sin victoria sanitas, sustentaculū, columnen in Italia verteretur, NON ABRVMPENDOS UT CORPORI VALIDISSIMOS ARTVS. Artus ergo atque nervi Romani corporis & exercitus, Germani tum eramus: & quando non fuimus Germani? Fuisse certè tū etiam Nos probavimus, cum Gallos universos, universas Gallias, quinquennio altero Divi Julii, simul insurgentes, Divo Julio & Romanis, Nostrā potissimum fortitudine, supra Romanam omnem, omnem Gallicam eminenti, Nos subjecimus. Sed pugnante ipsum Cæsarem, & exerentium se virtutum, pugnis singulis, specimina quoque singula notantem videamus. Appropinquante ad Noviodunum, cum exercitu, Vercingentorige, Cæsarex castris equitatum educi iubet, *Lib. VII. de bello Gall.* praliumque equestre committit. Laborantibus jam suis, Germanos equites circiter C D. submittit; quos ab initio secum habere instituerat. eorum impetum Galli sustinere non potuerunt, atq; in fugam coniecti, multis amissis, sese ad agmen receperunt. Tam admirandam ergo Nostram, in tam paucis præsertim Nostris, contra omnem equita-

Ibidem.

equitatum Gallicum, fortitudinem miratus Cæsar, *trans Rhenum in Germaniam mittit ad eas civitates, quas superioribus annis pacaverat: equitesque plures ab his accersit, & levis armaturæ pedites, qui inter eos praliari consueverant. Eorum adventu, quod minus idoneis equis utebantur, à Tribunis militum, reliquisque equitibus Romanis, atque evocatis, equos sumit, Germanisque distribuit.* Sed quis deinde, in extremis Lingonum finibus, cum iisdem Cæsar; & ibidem cum Divo Cæsare quinam illi? Octoginta millia Gallorum peditum Vercingentorix numerabat, quindecim millia Gallorum equitum evocaverat, evocati Vercingentorigi, superbo spiritu concionanti, sanctissimo jurejurando confirmari oportere, *ne tecto reciperetur, ne ad liberos, ne ad parentes, ne ad uxorem aditum haberet, qui non bis per agmen hostium perequitasset acclamaverant.* Et tanta erat fiducia sui, ut Gallorum nemo, *neminem Cæsareanis ab equitibus extra agmen ausurum progredi, dubitaret.* Nec falsi fortè etiam fuissent, si Divus Julius Germanis, Germani Divo Julio non adfuissent. Sed iis præsentibus, probato licet voto, adque jusjurandum adactis.

Cæsar eodem libro.

adactis omnibus, in contrarium om-
 nia recidere. Re enim in ancipiti,
 Germani tandem ab dextero latere, *Ibidem.*
 summum jugum nacti, hostes loco depel-
 lunt, fugientes usque ad flumen, ubi
 Vercingetorix cum pedestribus copiis
 confederat, persequuntur, complures-
 que interficiunt; quâ re animadversâ,
 reliqui, ne circumvenirentur, veriti,
 se fuga mandant. Omnibus locus fit ca-
 des tres nobilissimi Ædui ad Cæsarem
 perducuntur. Nec eventu alio, fata-
 lem tandem ad Alexiam, congressu
 gemino pugnatum; nisi quod (dum
 Gallos vinci tam sæpè pudet, Germa-
 nos vincere tam sæpè tædet) diver-
 so impetu, ex desperatione illis, No-
 bis ex indignatione, ira furorque cre-
 verit; sed quo deinceps Nos Germa-
 ni, & illi denique Galli hostes, tur-
 pem ad obsidionem primo, ad turpis-
 simam deditionem ultimo, profece-
 runt. De utroque autem, servato ta-
 men præliorum ordine, ipsum Cæsa-
 rem audiamus. Summâ vi (congressu *Eodem li-*
 priore scilicet) Contenditur ab utris- *bro.*
 que. Laborantibus nostris, id est Roma-
 nis, Casar Germanos submittit, legio-
 nesque pro castris constituit, ne qua su-
 bito irruptio ab hostium equitatu fiat.
 Præsidio legionum addito, nostris ani-
 mus

mus augetur: hostes in fugam coniecti, se ipsi multitudine impediunt, atque angustioribus portis relictis, coartantur. Germani acrius usque ad munitiones sequuntur. Fit magna cades. Inde ille spiritu, furore, nomine terribilis Vercingentorix, Castellis tribus & viginti; vallo, suditus, ac fossâ; fossæque fluminibus inductis, uni Alexiæ, ceu fera caveæ, Germanis Nobis suffragantibus, inclusus. Sed, Vergasillauno consobrino suo, cum ducentis quadraginta Gallorum millibus, in subsidium ac prælium accedente, ipse quoque, cum octoginta suorum millibus, in oppugnationem, in aciem erupit. At an ausi, immensam illam in multitudinem, in hæce vires, in hunc delectum totius Galliæ, atque totam quasi Galliam, sic quoque Germani pauculi quicquam sumus? Quid dicam: contemptrix timendorum est fortitudo; terribilia, virtutemque nostram irritantia, frangit, despicit, provocat, subjugum mittit. Cum à meridie, inquit Cæsar, propè Solus ad occasum dubiâ victoriâ pugnaretur, Germani unâ in parte confertis turmis in hostes impetum fecerunt, eosque propulerunt. quibus in fugam coniectis, sagittarii circum-

venti

Ibidem.

venti interfectique sunt. Item ex reli-
quis partibus nostri cedentes usque ad
castra insecuti, sui colligendi faculta-
tem non dederunt. At ii, qui ab Alexiâ
processerât. mæsti, propè victoriâ despe-
ratâ, se in oppidum receperunt. Hinc
autem, paulo post, conatu novissimo,
cum iisdem, Vercingentorix frustra-
tus, in Romana castra supplex veni-
ens, arma sua, suasque phaleras, antè
genua Divi Cæsaris projecit. Habes,
inquit; Virum fortem, vir fortissime L. Florus
(per fortissimos Germanos scilicet) Rer. Rom.
Vicisti; hymnoque dicto, & Braccata lib III.
omnis, & Comata, & Togata, Trans-
que & Cisalpina Gallia jûge servitiû
admisit Galli autem ab eo tempore
prout ante etiam, à Germanis (teste lib. VI. de
Julio) ASSUEFACTI SUPERARI, mul- bello Gall.
tisque victi præliis, NE SE QUIDEM IPSI
CUM ILLIS VIRTUTE COMPARANT.

Ut vero virtutis & honoris, gloriæ Quales in
 & fortitudinis in palæstrâ, de brabeo Gallos &
 contendere Nobiscum, erubescunt Romanos.
 Galli; sic nullis unquam cunctarum Romanos,
 Gentium terrarum Orbis concessi- & Britan-
 mus, nedum concedimus Germa- nos Italianos
 ni. Id jam olim, Magnum apud & Romanos
 Alexandrum; sub Magni Alexan- simul.
 dri facie, sat magnificè declaravi-
 mus, dum, vanitatem ambitiosi
 juve-

*In supp.
Q. Curtii
lib. II.*

*Tac. lib.
XIII. An-
nal.*

juvenis explodentes, interroganti, quid potissimum in hoc Orbe (ratus nominis sui magnitudinem) timere-
mus, generosâ voce, sed, me herculè, virtutis consciâ, NIHIL EQVIDEM, NISI FORTE NE CÆLVM ALIQVAN-
DO RVERET, timere Nos respondi-
mus. Id vero etiam, illustri facto di-
cto que simul, Fastis certè & Anna-
libus Romanis digno, nostris Romæ
Frisiis, vel Pompejano in theatro,
profiteri publicè ac confirmare libu-
it, dum (per otium confessum caveæ,
discrimina Ordinum, quis Eques, ubi
Senatus, jam edocti) quosdam, ex-
terno cultu, in Senatorum sedibus
advertère. Etenim, quinquam essent,
& quur ibi, rogitantes, ut Armenios
& Persas esse, & id honoris earum
gentium, quæ virtute & amicitia
præcellerent Romanâ, legatis dari,
didicere; illi subito, NVLLOS MOR-
TALIVM ARMIS AVT FIDE ANTF GER-
MANOS ESSE, exclamarunt; digressi-
que inter Patres confedère. Nec ultra
verum utrobique ostentationem No-
stram processisse, & illa, & præceden-
tia, & subsequencia deinde secula
(quorum expers virtutis Nostræ,
Nostræque gloriæ nullum fuit) fat
superque demonstrarunt. Etenim
genero-

generositati Nostræ quid imper-
vium ! Nullæ Alpes , nulli Pyrenæi,
nulla maria , Nostros impetus tarda-
vere ; nec ullæ Gentes præsidio Ro-
manis , nec ullis Gentibus præsidio
Romani, esse ultra suffecerunt. Nem-
pe, qui virtute Nostrâ Romanis sin-
gulatim, singulatim Gallis, superio-
res fuimus & eramus , post in Ro-
manis quoque castris, Romanâ disci-
plinâ virtutem Nostram , compo-
sitam in fortitudinem, digerentes, in
id roboris, sed ordinati, deindè crevi-
mus , ut Gallis & Romanis simul,
Britannis & Romanis simul , simul
Italiæ & Romæ , superiores esse,
& Gentes quidem singulæ, in poste-
rum possemus. Frustrâ Galliæ pro
Romanis , & pro Galliis Romani ;
frustrâ Britones pro Româ , & Ro-
ma pro Britannis ; frustrâ Insubres
pro Italis , & Itali pro Insubribus,
pro aris etiam focisque simul , pug-
navere. Non Grajæ Alpes , neque
Cottia , nec Penninæ Transalpinis ;
nec Transalpini Graiis Alpibus , Cot-
tiis , aut Penninis : non Oceano Bri-
tanni ; nec Oceanus Britannis : non
Rhenus etiam, tot Castellis, Urbibus,
& legionum Romanarum castris,
Nostrum adversus impetum, valla-

Tac. de
Mor. Ger.

universis Galliis & Gallis; nec Rhe-
no, Castellis, Urbibus, Legionibus,
& Castris, universæ Galliæ Gallique,
profuere. Una Gens, unusque Po-
pulus Nationis Nostræ, legionum
simul, simulque Gentium, ac natu-
ræ suffragantis munimina perfregit;
& Franci Gallias, Angli Britannias,
& Longobardi (*quos ampliores ta-
men plurimas Nostras inter Gentes,
vel ipsa paucitas nobilitabat*) Ita-
liam vicinam Alpibus, occupavimus:
& terras illas omnes, Regna illa om-
nia, militaribus Sacramentis, non in
aquâ, sed incolarum sanguine ac
cruore, baptizantes, Franci Galliis,
Angli Britannis, Longobardi Ita-
liæ, Victores victis, Nostra nomina
imposuimus an impegimus; eas-
demque terras omnes, regiones
omnes, saltem adhuc in nomine
possidemus. Quin & Gothi, Gotho-
nes, Wandali, & Fenni, in Scandi-
naviam transmigravimus: sed de-
inde Gothi illi, Gothones, Wanda-
li, & Fenni, in alium dominandi ac
serviendi modum, Polo suo solo-
que similem, abiire. Non jam di-
cam ergo quales illi deinde fuerint; &
quales Batavi Nos sub Civile, Che-
rusci quales sub Arminio, quales
Frisii

Frisii in Apronium, & Marcomanni olim in Tiberium qui fuerimus, cum, recentiora illa per miracula, debellatis tot illarum Gentium in nominibus, per ipsa quasi nomina, adhuc quotidie triumphemus. Neque huic, perenni magis quam adamantino trophæo, monimenta plura, inter plurima virtutis Nostræ, nunc adjicerem, nisi, inter spolia non duellorum, sed præliorum; non Curiatium aut Horationum: sed ferè Gentium & populorum, æternum in Nostram gloriam virescentem laurum, obsidione liberatum Tusculum, haud negligere imperaret. Et pertinet, profectò, ad decus Nostrium, hanc Iliadem Nostræ gloriæ, multò felicius quam Homericam illam ille totam in unâ nuce, hoc fortitudinis in compendio spectare. Obsidebatur Tusculi, à triginta Romanorum millibus, Antistes Coloniensis; & distractus Fridericus I. Germanus Imperator, Germanos tamen Principes in subsidium cohortatus, Moguntinum Principem & Antistitem, cum quingentis suis, & octingentis aliis, Germanis omnibus, in arenam traxit. Sed quid cum tam paucis ille Nostris; aut Nos

cum illo , in tot millia , tam pauci?
Struximus aciem , in hostem movi-
mus, atque palam, sine astu, sine dolo,
sine fraude , decertavimus ; nec,
Magni instar Alexandri (in hâc com-
paratione nescio num satis Magni)
cum triginta millibus terrarum Or-
bem , sed mille & trecenti triginta
millia , non solum aggredi , sed pro-
figare constituimus. Et sanè profi-
gavimus Germani; ac mille & trecen-
ti , Romanorum decem & quinque
millibus trucidatis, decem & quinque
millibus in fugam actis, cum liberato
Ubiorum Principe , laurum omnes
omnesque civicam jure meriti , mul-
tò fortius & gloriosius, quàm illa de-
cem Græcorum millia , a victo Xer-
xe , cum Xerxe victa , ex Asiâ in
Europam, Nos mediâ ex Italiâ , per
juga montium , non jam aceto ullo,
ullo igne , flammâ , ferro , sed vi-
ctoriæ cladisque nuntio , patefacta,
Nostram in Germaniam remeavi-
mus triumphantes. Atque adeò hâc
illâ Nostrâ seculorum omnium vir-
tute fecimus , ut Rudolphus ille No-
ster Habsburgensis , Nobiscum qua-
tuor & decem præliorum victor, glo-
riari merito & jactare etiam potu-
isse videatur, *sc. cum quatuor electo-*

*rum equitum , ac quadraginta pedi-
tum Germanorum millibus , in quali-
bet Orbis parte , quolibet Mundi cardine,
adversus omnes omnium terrarum
Populos invictum stare.*

*Vñle Al-
bertũ Ma-
gnũ.*

*Jam & Romanam Monarchiam
Julio Cæsari, Romanæ Monarchiæ
Julium Cæsarem præparavimus ; &
Pontificatum Maximum, perpetuam
Dictaturam , Tribunitiam potesta-
tem , & Imperatoriam Majestatem
etiam, sub nomine Principatus , Illi,
posteris , per illum posteris , & Po-
pulo Romano , Thessaliæ fatalibus
in arenis , hâc eadem virtute Nostrâ,
Nostrâ fortitudine conciliavimus.*

*Germanos
Monarchiã
Romanam
Julio Cæsa-
ri concili-
asse, & à
Romanis
tandem ad
se transfu-
lisse.*

*Nam quum diu æquo Marte conten-
derent , iussuque Pompeji fusus à cor-
nu erupisset equitatus,repentè hinc sig-
no dato , Germanorum cohortes tan-
tum in effusos equites fecere impetum,
ut illi esse pedites, hi venire in equis vi-
derentur. Hanc stragem fugientis equi-
tatus , levis armatura ruina comitata
est. Tunc terrore latius dato, turbanti-
bus invicem copiis, reliqua strages quasi
unâ manu facta est. Atque omnem cõ-
fidentiam ipsius Ducis in his cohorti-
bus etiam fuisse, & confidentiæ ipsius
Ducis luculentissimè Nos respon-
disse , è commentariis ipsius confir-
memus.*

*L. An.
Florus Rer.
Rom. li. IV.*

*De Bello
Civ. lib. III.*

memus. *Neque vero Cæsarem fefellit,* inquit, *quin ab iis cohortibus* (Nostrorum, ut jam vidimus, Germanorum scil.) *quæ contra equitatum in IV. acie collocata essent, initium victoriæ oriretur, ut ipse in cohortandis militibus pronuntiaverat. Ab his enim primum equitatus est pulsus; ab iisdem facta cædes sagittariorum atque funditorum; ab iisdem acies Pompejana sinistra parte erat circumventa, atque initium fugæ factum.* Ut autem Romanam Monarchiam, victis emulis, Divo Julio, Nostro sanguine, Nos fundavimus; sic, Imperium Romanum illius Sanguini, Cæsaribus antiquis; illius Sanguinem, Cæsares antiquos, Imperio Romano ut conservaremus, custodes corporum eorundem esse & promeruimus & voluimus: observaturi scilicet porro simul, ne virtute Nostrâ Majestas parta, ad ullam Gentem aliam, post degenerantes à fortitudine Romanos, quàm perseverantes in fortitudine Nos Germanos, ex Italiâ migraret. Et, meherculè, ille Noster generosus animus, Cælo, Superis, & Divinæ Majestati placuit, nec displicuit Romanæ; ac, illâ prosequente, præcedente, Hæc secuta, latis Nobiscum passibus,

No-

Noſtram in Germaniam , (quam
 nempè Noſtram Germani Franci , è
 devicta à Galliâ , jam feceramus) Al-
 pes tranſiit ; Noſtrique Caroli , ada-
 matam vel à longinquò magnitudi-
 nem implevit. Manſit etiam in genui-
 no Sanguine , quam diu Sanguinem
 genuinum vidit ; ſed ubi Sanguinem,
 mores , linguam , Germanâ ab origi-
 ne degenerare , atque Francos in an-
 tiquos Gallos , & Provincias in anti-
 quas Gallias , abire ſenſit , zelotypa
 Majeſtas , elienum omne , omne
 ſpurium à Germano more ac cruore ,
 deteſtata , æterno divortio reliquit
 Sequanam ; Rhenumque tranſiens ,
 à Galliâ Gallisque procul , ceu re-
 vocari , ceu intercipi timeret , uſ-
 que Noſtram in Saxoniam , & Otho-
 nis Magni gremium conceſſit. Et
 placuit Germaniæ Romanæ Majeſta-
 tis , & Romanæ Majeſtati Germa-
 niæ perennis amor ; quo deinde , te-
 nerrimè conjunctæ , rivales exteros
 utrinque jugiter excluſerunt. Hanc
 autem copulam , ſuffragante Cæ-
 lo , quaſi Deo aſpice ac Parany-
 mpo , legitimè tranſactam , Divina
 diſpoſitio manifeſto beneficio , ſuc-
 ceſſu deinde temporis , demonſtravit ;
 dū , neſcio quo ſolœciſmo , immem-

res nonnihil Nostri, Nostræque Ma-
 jestatis, post Guilielmum Batavu, m
 circa Angliæ Richardum, & Casti-
 liæ Alphonsum, miserè Caligantes
 Nos Germanos, non sine mysterio,
 circa Rudolphum unum, & illum
 Nostrum Habsburgensem, rursus
 oculos aperire fecit; ne videlicet
 Romanam illam Nostram in Germa-
 niâ Majestatem temeraret quispiam
 non Germanus. Sic vero, nec aliter
 decere, ut ut rudes, in hoc non ru-
 des, Nostri Helveti censuere; cum,
 rogati à Francisco I., primo licet
 cum eis foedere tum conjuncto, se
 Germanis ut commendarent, *quid*
Francus peteret Septemviris scripsere;
 NE vero ullâ ratione externum Casa-
 rem, ad ignominiam Nominis Ger-
 manici, sibilegerent, suasere. Nempè
 leges, atque Reges Nostri Sanguinis,
 dare exteris qui affuevimus, alieni
 Sanguinis promoveri Nobis, lege
 nullâ, nullâ ratione patimur; nec, si
 sapimus, patiemur unquam, etiam si
 in Germania, nisi plenè Nostrâ, nas-
 cerentur.

Pontus
Heuterus
Histor. lib.
VIII.

Nondum
eosdem de-
generare.

Neque enim (ut Nobiscum exte-
 ri, Nos cum exteris non fallamur) à
 virtute Nostrâ, Nostra fortitudine
 degeneramus adhuc. Quales enim
 hisce

hisce bellis, quamvis perperam plerumque, Nos non ostendimus? Quales sub FERDINANDIS II. III., Sub Bavaro & Buquojo, Tillio, & Wallenstenio, felici lustro; & infelici, sub Papenheimio & Johanne Werdio, illo Quintio Cincinnate Nostro à vomere & aratro, parvâ sæpè manu non exhibuimus? Quales etiam, sub Thorstensonio, sub Banerio, & Vinariensi Saxone, multiplici fortitudine, sed miserabili, non præstitimus? Ipse GUSTAVUS etiam (ut æstimator æquus virtutis erat) quotidianis experimentis, Nostrium in encomion eruditus, non semel Nostram, præ suorum, fortitudinem extollens, hæc in encomia erupit: *Vos Germanos, fortes, herculè, imo Hercules, etiam me non præsentè, semper sentio; ego autem, meis Suecis si non adfuero, nihil rectè per illos unquam impugnasse.* Et quid unquam, obsecro, in Nos exteri, nisi sub Germano Duce; vel Duces exteri, absque militibus Germanis, fastis & annalibus gessere digni? Quicquid in Alsatiâ, Brisgoviâ, ad Brisacum; quicquid in Bohemiâ, Saxoniâ, Silesiâ, hostis vel amicus successuum miratur, suspicit, stupefcit, id totum dextera,

terâ, totum capulus Alemannus dedit. Quàm enim fluidi, & imbelles, & , Noſtram ad fortitudinem, enervés, ubi ſoli; aut, Noſtris viribus deſtituti, ſuarum ipſi legionum, militum, cohortium, alarum numero potiores? Ad Dutlingam, exemplo novo, totus, integer, unius Legionis inſtar, exercitus oppreſſus; ad Friburgum Cæde miſerabili imminutus; ad Mergentalium, Noſtris à paucioribus, conciſus, & fœdiſſimè fugatus. Jam, ad Allerhemium, quantam ferociam, furorem quantum, quantum impetum, & confidentiam in ſuis nimiam, Generoſi, fateor, nec infelicis, ſed Galli Principis, Germani pauculi non emendavimus! Ut congreſſus Ille Noſtros porro non detrectavit! Ut virtutem Noſtram non abhorruit! Ubi Archiducis deinceps fulgorem armorum vidit, ipſius fulmina non toleravit; Rhenumque tranſiens, ad Sequanam perrexit; virtutemque Noſtram, vel invitus candidè laudavit, & candorem præſenti vulnere conſignavit. Noſter LEOPOLDUS autem, ut jam docuerat Gallorum eſſe vicinos forſan alicubi Leones non item Aquilas terrere, expeditionem
illam

illam, ut apparebat, ætatis integræ
 si non ætatis, fugatis hostibus, gene-
 rose victor, compendio dierum ali-
 quot inclusit.

Quid ergo? si Heroës adhuc, si *Quur ob-*
 Germani adhuc, si allemanni adhuc, *noxii suis*
 id est viri toti, viri omnes sumus, *hostibus*
 quur tandem, obsecro, per quæ ob- *fiant: causa*
 noxios Nostros hostibus Nos effici- *prima ira*
 mus? Hic vero Lucium Annæum Se- *in invicem.*
 necam Philosophum Romanum, de
 Nobis optimè Philosophantem, au- *Lib. 1. de*
 diamus. Germanis, ait, quid animosius? *Irâ.*
 quid ad incursum acrius? quid armorû
 cupidius? quibus innascuntur innutri-
 unturque: quorum unica illis cura est,
 in alia negligentibus. Quid indurati-
 ad omnem patientiam? ut quibus mag-
 nâ ex parte non tegumenta corporû pro-
 visa sunt, non suffugia adversus perpe-
 tuû Cæli rigorem. Hostamen Hispani
 Galli que, & Asia Syria que molles bello
 viri, antequam legio visatur, cadunt,
 OB NULLAM REM ALIAM OPPORTU-
 NOS, QUAM OB IRACUNDIAM. Age-
 dum istis corporibus, illis animis, deli-
 cias, luxum opes ignorantibus; da ratio-
 nem, da disciplinam, ut nihil amplius
 dicam, necesse erit nobis certè mores Ro-
 manos repetere. Sed accessit, Sene-
 ca, accessit disciplina; &, ab Ulpii
 F 6 Trajani

Tac. de
mor. Ger.

Trajani seculo, non vagis jam incur-
sibus, aut disjectas per catervas Nos
bellare: *Sed praponere electos, audire
prapositos, nosse ordines, intelligere oc-
casiones, differre impetus, disponere diē,
vallare noctem, fortunam inter dubia,
virtutem inter certa numerare; quodq;
rarissimum, nec nisi ratione discipline
concessum, plus reponere in Duce quàm
in exercitu, Germani scivimus; & im-
bellibus opportuni, fateor, PER IRAM
ET IRACUNDIAM tamen sumus. sed
quam per iram? quam per iracundiā?
NON IN HOSTEM, SED IN INVICEM.
Civilia magis bella quàm externa ge-
rimus, ac, ferarum instar, mutuum in
exitium, non impetu naturæ, sed præ-
ter impetum naturæ, in sano impetu
ævimus. Quid dico? Feris brutis,
homines ratione præditi, pejo-
res sumus; &, præter rationem, ra-
tionem ipsam in subsidium furoris
legimus; ac ipsa eadem quæ in præ-
sidium natura contulit, in excidium
& Nostri generis, & libertatis, &
communis Patriæ, admovemus. Per
virtutem ipsam, ipsam per prudentiā,
sed, meherculè, imprudentem; per
fortitudinem, roburque, quâ cun-
ctis Nostris hostibus præstamus, &
servitutem Nobis, & Nobis jugum,
& in*

& in Nos dominium Nostris hostibus, meram illam per iram invicem, procuramus. Ut Saxones sic Belgæ, ut Bavari sic Batavi Germani sumus; & tamen Batavi, tam olim, pro Germanicâ libertate, sub Civile Nostro, in Romanos strenui; & nunc etiam, Magni instar Alexandri, post unum Orbem, Orbes alios, Nostrium extra Orbem, inquirentes, ambitioni alienæ, iræ Nostre, domi suffragamur: & Germaniam Parentem Nostram, commune decus atque gloriâ, quantum possumus ingeniosi, Nostris cuniculis evertere laboramus. Catti, nobilissimas Germaniarum inter Gentes olim non ignobiles; & ne nunc quidem, nisi mobiles, adhuc ignobiles, quicquid virium, quicquid roboris, vires Patrias, roburque Patrium ut enervemus, alienis addimus; & bella etiam, (quod rarissimum) inter publica, privata gerimus. Non nemo Principalium Nostrorum etiâ Columnam unam è præcipuis Imperii Romani, quantum potest tantum audet, erasâ Nostre Aquilâ, quæ Cælum Solemque respicit, vicinæ quodam terræ lilio profanare; & (ut profanum, me nauscente, vulgus audet) ad Gallicum, Christum Domini,

ni, suum Cæsarem negare.

*Secunda
quod cum
Cæsare non
sentiant.*

*De Mor.
Germ.*

Iam vero (inquit olim Tacitus de
Nobis) *infamè in omnem vitam ac
probrosam, superstitem suo Principi ex
acie* (quid ni & bello etiam) *recessisse;
illum defendere, tueri, sua fortia quo-
que facta ejus gloria assignare, præcipu-
um Sacramentum erat* : nunc autem
quotusquisque Nostrorum Principū
Imperii Romani, Romano Imperato-
ri atq; Cæsari, totus, integer, extre-
mis viribus adhæret ? Unus (pace
Principum aliorum dixerim) MAXI-
MILIANVS Elector Bavarus, ille pru-
dentiâ, non alicujus quidem Palæsti-
næ, sed Magnæ Domus Palatinæ Sa-
lomon; &, in raptores Nostræ Hele-
næ, libertatis Nostræ, Nostræ Græ-
ciæ, delectu Græciæ, fortissimus A-
gamemnon, cum FERDINANDO Fra-
tre Archipræsule Colonienfi, Septem-
viro, Electore, ejusdem animi, con-
stantiæ, vigoris, Nostram strenuè
tuetur spartam; nec stationem dese-
rens, etiamnum caput galeæ non sub-
ducit; suoque Cæsari, bono publico,
loricatam senectutem etiam impen-
dit. Meretur quoque, hâc in parte,
ANSELMVS CASIMIRVS Elector Mo-
guntinus, Archicancellarius Impe-
rii Romani, singularem laudem,
quod,

quod, infirmus licet armis, pro suo
tamen Cæsare, Quem, ut Cæsar ef-
fet, ultimo voto iuverat, bis e-
legerit Moguntiâ exulare, quàm ul-
lâ specie deserto Cæsare, Mogun-
tiam habitare. Sed nimirum illu-
stravit illum Fortuna dum vexavit;
ac eundem Principem qualis esset,
per apertos & opertos, omnes irritos,
conatus hostium, ad pleniorē ipsi-
us gloriam, penitus revelavit. Nec
illum adeò Fortuna Victrix, quam
ille victor Fortunam vicit; dum mul-
tiplices Fortunæ ictus, pro uno Cæ-
sare, invictus subiit. Multò ma-
gnificentius habitavit dum exulavit,
quàm habitasset, si Moguntiâ pro
bono publico non exulasset. Exulavit
autem! Sed nempè gravius exulasset
si extra constantiam, fidem, animum,
suamque mentem, in mentem a-
liam, & peregrinam, degener mi-
grasset: nunc autem quia Cæsari,
quia Patriæ, quia Sibi, totus, in-
teger adhæsit, exilio illo suo ve-
rum exilium effugit. Et profecto si
Rutilius Romanus, contemnendo
Patriam, suam gloriam, privato
ab exilio quæsit; fidelissimus ac
constantissimus Elector certè, publi-
cè adhærendo Patriæ, sua per exilia
non

non exilia, perennem gloriam invenit. Ille enim, ut ut etiam generosus fuerit, si non contumax, suam Patriam, Romam suam, Roma tantum, tantum Patria ut erubesceret, privatim elector dubius, vitavit; Hic vero suam Patriam, & Imperium Romanum, publicè ut conservaret, exilium nihil exulans, Elector palàm prudentissimus, fidelissimus, constantissimus intravit. Sed nimirum VIR BONUS quod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit: faciet, etiamsi damnosum erit: faciet, etiamsi periculosum erit. Rursus quod turpè erit non faciet etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. AB HONESTO NULLA RE DETERREBITUR, AD TURPIA NULLA SPE INVITABITUR.

Seneca
Epist. 76.

Tertia
quod sint
mediarum
partium.

Jam vero non me latet JOHANNEM GEORGIUM Electorem Saxonem, variis, & illustribus experimentis, etiam fidem suam Sac: Rom. Imperio, Imperatori, bono publico, non semel luculentissimè probasse; ac discrimini- bus privatis tangi, angì publicis, & tacitè Nostrorum hostium excandescere præsumptiones: scio FRIDERICUM GUILLIELMUM Brandenburgicum generosi Spiritus Electorem, haud

haud facile, ut decedat Imperio Romano quicquam, quicquam Romano Cæsari, laturum; & injuriis ut privatis affici, ita publicis commoveri: non ignoro Nostræ Franciæ Orientalis Præsules & Duces, nec non & utriusque Saxoniae, Superioris & Inferioris, Principes (ut sunt Nominis Germanici Zelosissimi) Nationis gloriam, externis à corruptoribus, sollicitari, incorruptos illos modis omnibus indignari: nec me fugit Imperiales urbes, præsumpta per adultèria Corrivallium exterorum, pro Imperatore, Imperio Romano, & Castitate, integritate, & sanctitate Germani decoris, multum publicè, privatim plurimum lancinari; & tamen (ignoscite Populares) propè singuli, respectu vario, in partes varias declinantes, unum Cæsarem cum Republica, Rempublicam cum solo Cæsare; & hunc vicissim cum hostibus Imperii Romani, nec non fortunâ privatâ, publicâ, luctantem, in medio destituere, & mediarum esse plerique partium incusamur. Jam autem mediarum esse partium, an est aliud quàm cum suo Principe non esse; vel illarum potius esse partium, quarum causâ cum Nostro Principe non sumus?

mus ? An , qui cum Domino non est , ille esse contra Dominum ; & , cum eo qui non congregat , annon dispergere censetur ? Catonem certe , partes licet inter duas quasdam tertias & illas Reipublicæ reperisset , & , Pompejus si vicisset , se exilium , si Divus Julius , certam mortem , prout contigit , se electurum prædixisset , unas tamen , & Pompejanas illas , ceu nullas medias vidisset , secutum esse scimus utique ; & Pompejum ipsum , se abeunte , veniente Cæsare , manentes Romæ , loco hostium habuisse non ignoramus. Et , profecto , Cæcitatæ summæ etiam videtur , totî corpori exitio imminente , suis velle membra utilitatibus inutiliter studere , quasi totius sensus ad partes singulas non pertineret ; ac eâdem integritate , quâ salus omnium , singulorum etiam non constaret. Rogo , Populares , rogo , an eadem ruina , quæ corpus integrum , quæ totum tollit , membra etiam non involvit ? An communibus in periculis privata non advertimus , privata quod ultra commoda , curas Nostras , ad communia non extendamus ? An , hâc compage , hoc composito dissoluto , totâ Republicâ pereunte , Nos articuli ,
qui

qui hoc Imperii Nostri Corpus, cum Nostro capite totum facimus, illo animam agente, cum illo animam agentes, tamen adhuc speramus integri superesse? Ejusmodi ad Epidamnum, mihi credite, nemo navigat sine damno; & Scopulos in hocce porro si impingimus absque dubio naufragio perimus. Etenim ut anharmonicum & execrabile corpus cum animâ, animam cum Deo, meram per contumaciam, dissentire; sic omnino exitiabile, Omnes Principes in re publicâ non convenire, & Rempublicam cum suo Cæsare non sentire. *Hic casus*, ait Seneca, *Romana pacis exitium erit; hic tanti fortunam populi in ruinas* Lib. i. de Clem. *aget. Tam diu ab isto periculo aberit hic populus quàm diu sciet ferre franos: quos si quando abruperit, vel aliquo casu discussos reponi sibi passus non erit,*
HÆC UNITAS, ET MAXIMI IMPERII CONTEXTUS, IN PARTES MULTAS DISSILIET: *idemque huic Urbis (huic Germaniæ) domi- nandi finis erit, qui parendi fuerit.*

Et hæ affectiones Nobilium Organorum Nostri corporis; quid Quarta jam de articulis, membris aliis, & quod milit- tent suis; hostibus. de manibus, Populares, dicam, quas mercenarias Nostris hostibus, proprium

prium in exitium, commodamus? Furimus, verbo dicam, insanimus. Nostriis unguibus pulcherrimam Imperii Nostri faciem foedissime laceramus, ut vultus avidos, ut truces oculos Nostrorum hostium, pascamus miseri, nec expleamus. In cancellis velut ac septis illi, Nos in circodymoleontas, & leonum instar, congregari insanos vident; Nostramque mutuum in laniationem totis oculis armatis, cecitate rident. An dubitamus? Olim cum furore pari, Angrivarii & Chamavi, cum Bructeris; Bructeri, cum Angrivariis & Chamavis, Germani Nostram per iram invicem saevissimus, quid etiam tum aliud Romani? *Ne Dii quidem*, inquit Tacitus, *spectaculo invidere. LX. millia non armis telisque Romanis, sed, quod (ADVERTITE) magnificentius est, DELECTATIONI Oculisque ceciderunt.* Et quod ipsius deinde votum? *Ma- neat, queso, duretque gentibus si non amor nostri,* AT CERTE ODIUM SUI: *quando, urgentibus Imperii fatibus, nihil iam prestare Fortuna majus potest; QUAM HOSTIUM DISCORDIAM.* Annon Idem Nobiscum faciunt nunc Nostri hostes? an idem odium, eandem iram non Nobis vovent, in No-
bis.

De Moribus, an morbis, Germanorum.

bis foveant? Illam excitant, in illam
 incitant, hâc utuntur. Per hanc de-
 mentiam illis cadimus, perimus illis,
 illis Cruorem fundimus; aut certè,
 felices semel si evasimus, si viximus,
 Nostrumque sanguinem si servavi-
 mus, in hoc evasimus, in hoc vixi-
 mus, in hoc servavimus, ut illis de-
 nuo pugnemus, denuo cadamus, pe-
 reamus denuo, & Nostrum sangui-
 nem, cruorem Nostrum denuo fun-
 damus. Et quænam, obsecro, da-
 mus vulnera, quæ non eadem acci-
 piamus? quem mittimus per tela san-
 guinem, quem eundem non amitta-
 mus? aut quando vincimus, quod nō
 vincamur? O cæcitas! O caligo!
 Banerios & Thorstenfonios, Vran-
 gelios & Thurenios, Nos Germani
 (quotus enim quisque eorum in exer-
 citibus non Germanus?) furentes se-
 quimur; quæis deinde si quis Gallassi-
 us atque Gleenius, si quis Gronsfel-
 dius vel Hatzfeldius, in adversum
 Nostras legiones rapuit, quicquid ce-
 ciderit utrinque, uni Germaniæ, uni-
 que Patriæ in totum periit. quicquid
 sanguinis Solum Patrium madefece-
 rit, aut jam madido cruoris innatârît,
 id omne Nostris, Nostrum in exiti-
 um, è venis fluxit. Pugnamus? hoc
 jam

jam parum est: lancinamur? hoc jam parum est: trucidamur & trucidamus? parum est. scilicet Respublica Nobiscum, Nos cum Republicâ cadamus. Quid agimus Germani? laceramur ita dum maceramus, maceramus ita dum laceramur; & eâdem virtute Nostrâ, quâ, fascinati dolis Nostrorum hostium, Nos cōficimus, Nos enerves ex potentibus, hostesq; Nostros, ex imbellibus bellatores aliquos, in Nos efficimus. Nostrâ illi per iram invicem, & non aliam, in Nos sæviunt, in Nos regnant; ac utroque Marte dum Nostris hostibus divisi Germani vincimus, unâ arte, juncti hostes, Germaniam triumphant. Id à Gallis & Francisco I., ratione simili in Nos grassante, Sueci utiq; fœderati discere potuissent, ni utrique simul à Romanis, Romani ab Annibale, Annibal à Macedonibus didicisset. Tiberius nimirum, ille callidus ac versipellis, nec Nostræ fortitudinis, vel suam per experientiam, ignarus, virtus Nostra omni ferro, nisi Nostro, vinci nescia in furorem similem ut defineret, ab iisdē in Nos artibus incœpit. Cheruscos in Marcomannos, Marcomannos in Cheruscos; Arminium in Maroboduum, Maroboduum in Arminium,

nium, id est Germaniam, mutuam per iram invicem, in se armavit: ut sibi, ac Populo Romano, securitatem; Nos Germanos, mutua per dissidia, in excidia; ac morum, armorum vitia, in exitia promoveret. Nec, meherculè, sua vafrum hunc Tiberium vafrities fefellit. Intra annum enim quo timuerat eundem illum Maroboduum (quem, ut insignem virtute Regem, & septuaginta peditum, quatuor equitum Germanorum millibus subnixum, ipse duodecim legionibus Romanis, id est, exceptis sociis, cohortibus, & alis, diversarum gentium, non minori sæpè numero, ipse octuaginta Romanorum millibus, non dico aggredi, sed ne aspicere quidem ausus fuerat) extra Solium, diadema, Sceptrum, Ravennæ in Italia privatum habuit. Inde autem & gloriam Romanos Principes quæsisse, & invenisse, è Tacito discamus. *Dum ea æstas, Lib. 11. ait, Germanico plures per provincias Annal. transigitur, haut leve decus* (notemus verba) *Drusus* (in hoc scilicet à Tiberio in Nos missus) *quæsit, IN LICIENS GERMANOS AD DISCORDIAS, utque, fracto jam Maroboduo, usque in exitium insisteretur.*

Drusus

*Ibidem,
paulo in-
fra.*

Drusus ergo, ut è Nostro, jure dignum vituperio, sibi laudem; sic Tiberius, Nostrâ illâ è stultitiâ, prudentiæ non minùs sibi gloriam quæsit. Nam & ille *apud Senatum disseruit, non Philippum Atheniensibus, non Pyrrhum, aut Antiochum populo Romano perinde metuendos fuisse. Exstat oratio quâ magnitudinem viri (nimirum Marobodui) violentiam subjectarum ei Gentium, & quam propinquus Italia hostis, suaque in destruendo eo, consilia extulit.* Sed jam ante Consiliis iisdem, quibus Tiberius & Romani, trans Alpes, Germaniam debilitarunt, vicissim Pœni, & Pœnus Annibal, Romam ipsam, Romanos ipsos, propemodum evertit. Italiam in Italiam, Italos in Italos armavit; & Italiam per Italiam, Italos per Italos debellans, tantum non captam Urbem à tertio lapide prospexit. Atque adeò iisdem artibus capi posse & everti non dubitavit, ut Magnum per Antiochum, trans Alpes, in Italiam, vice alterâ, expediri postulârit; professus aliter non posse vinci. Et vicisset fortè & evertisset, si consiliis iisdem, quibus Annibal Romanos; Romani, suos per legatos, ipsum Annibalem, per armatum Regem odio in

An-

Annibalem, non evertissent. Jam & Philippus Macedo, ille Magni Pater Alexandri, universæ Græciæ cum immineret, quid egit aliud? *Veluti è Lib. 1. sup- Speculâ quâdam libertati omnium in- plem. in 2. sidiatus, inferioribus contra superiores Curtium. suasit certamina: omnibusque ab invicem callidè incitatis, attritos præliis singulos aggressus, omnium ad ultimum efficitur Dominus ac Princeps; ac victos pariter atque victores servitutem subire coëgit.* Et ita Macedonia, vilis olim & obscura pretiosæ Græciæ ac florentis clientela, insanæ Dominae per ruinam, in Dominium atque Dominam suæ Dominae se erexit; & ipsa Domina clientelæ humili, meram illam per iram invicem, in obsequia se porrexit. Quin & ipse Populus Romanus, ut, Pompejum inter & inter Julium fatuè divisus, circa duorum Principum ambitionem, in lanienam mutuam, se distrinxit; utrinque mox in medio, suo sanguine, Rempublicam extinxit. Eodem fato Nostro quoque vicini fato, ni resipimus, Germani sumus; & Rempublicam Romanam, illam Phœnicem Nostram, quam velut è cineribus illius veteris Nos formavimus, & calore virtutis Nostræ hucusque fovimus,

G

mus, vice altera, furore simili, manifesta in discrimina cæci damus.

*Quinta
quod sint
Mercena-
rii alienæ
gloriæ. Ta-
ci. de Mor.
Germ.*

Atque hæc Imperii, Germaniæ, communis Patriæ, libertatis Nostræ; quanta interim non famæ damna? Olim Gentes, olim populi, *Treveri at-
que Nervii, circa affectationem Ger-
manica originis ultro ambitiosi erant;
tanquam per hanc gloriam sanguinis à
similitudine & inertia Gallorum sepa-
rarentur*; nunc tantum Gallis, tan-
tum exteris, Nostram per inertiam,
& neglectum gloriæ, concedimus
Germani, ut Germanos propè pu-
dere possit, Germanos nasci. *Vel scu-
tum quondam Nostris hostibus reliquis-
se, præcipuum flagitium Nobis singu-
lis Germanis erat; in tantum etiam, ut
nec sacris adesse, aut concilium inire ig-
nominioso fas; multique superstites bel-
lorum infamiam illam laqueo finirent:*
nunc, pertinacem per iram invicem,
ceu jam flagitium, ceu ignominia
nulla esset, in legiones integras con-
globati, scutis Nostris, belli gloriam,
& tantum ultimum non triumphum
de Nobis ipsis, Nostris hostibus pro-
curamus. Quin & Germanicus, Ti-
berii ex Fratre Nepos, Arminio fuso
acie, *cum in modum trophæorum ar-
ma, subscriptis victarum Gentium no-
minibus*

*Idem
Ibidem.*

*Idem
lib. ii.
Annal.*

minibus imposuisset , quid non egimus ? Haud perinde Germanos vulnera , luctus , excidia , quam ea species dolore & irâ adfecit. Qui modo abire sedibus , trans Albim concedere parabant , pugnam volunt , arma rapiunt : plebes , primores , juventus , senes , agmen Romanum incurfant , turbant. Ablata nimirum arma , victoriam exprobrari , Germaniæ Gentes aliquas , portionem aliquam victam scribi , tū ita indignati fuimus ; nunc autem adeò non indignamur , ut , mutuam per indignationem , vinci Nostram Nationem , ultro foveamus. Certè quidem Germaniam nunc à se victā , Germanos à se victos , plenis buccis jactant Galli , crepant Sueci ; & vexilla invicem Nostris manibus (quid enim actum non Nostris manibus ?) erepta , palam ostentat Holmia , nec clam Lutetia ; tanquam fractæ jam Germaniæ , & effractis Germanorum manibus , à se extorta. Ita turpes mercenarii alienæ gloriæ , virtutem Nostram , veramque gloriam , Nostro Sanguine delemus ; ac , ut umbratile , fortitudinis , virtutis , gloriæ , quasi victis Nobis , de Nobis exteri , æternum Nostrum in ludibrium , æternam in ignominiam , schema for-

ment, ejusdem sanguinis ac cruoris
Nostri, illis, cæci, largè purpuram
ministramus. Et (verbo ut dicam o-
mnia) instar Gentii cujusdam, & Il-
lyriorum olim, quasi talentis decem,
Nostriis à Macedonibus, in Imperii
Romani bella; fatuè corrupti, alieno
compendio prorsus militantes, No-
stram Illyriam, ultimam rerum om-
nium in ruinam, stulti trahimus.

*Quam his-
ce morbis
sint pro-
pinquile-
tho. lib. 1. de
bell. Gall.*

Et, obsecro, quàm non longè in-
fra æstimationem valetudinis & vi-
goris; & quàm non propè, ipsorum
hostium Nostrorum sensu, à letho
sumus! Olim Ariovistus Noster (cùm,
adhærens Sequanis, *Æduorum, to-
tius Gallia præcipuorum. Nobilitatem
omnem, omnem equitatum*, non uno
prælio; & uno omnes omnium Gal-
lorum copias cecidisset; tantumque
terrorem Gallis incussisset, UT NE
VULTUM QUIDEM (sunt verba Cæsa-
ris) ATQUE ACIEM OCULORUM Ger-
mani militis, SE FERRE POSSE, pro-
fiterentur, à Cæsare accersitus; *Quis
est autem Cæsar?* &, SI VULT, VE-
NIAT, respondit; &, QUID AD IL-
LUM QUID AGAT NOSTRA GERMA-
NIA? Nunc exteri & Galli (quorum
Reges, ut mandatis Nostrorum Im-
peratorum, *ab initio, mediis item sæ-
culis.*

*Flor. lib.
III. Hist.
Rom.*

*Vide
Schiffletii
Vindicias
Hispan.
cap. XIII.*

culis, ac postremis, obnoxios, ad dicendam causam, &, objectis de criminibus ut responderent; citare Nostram in Germaniam consueveramus) quasi mediâ in Germaniâ disponere de Germania, Germanorum conventum agere, comitia Imperialia, sua velut per comitia, in jus vocare, & plura facere quàm Imperator, merè Nostram per discordiam arrogantes, exemplo pessimo præsumunt. Et eodem quidem in hoc consilio, arrogantiam, præsumptione, Majorum Nostrorum ævo, Varus Quinctilius Romanus, in Teutoburgico saltu olim, tribus licet legionibus Romanis, alis totidem, & sex cohortibus armatus, periit: attamen ab illius ævo, audacia, & exitio, usque huc ejusmodi *sibilare vipera ut desierunt*; ita nunc, in ipsis propè Varianæ cladis monumentis, quasi Nostram in contumeliam, inermes exteri, nec legionibus armati, Germanis omnibus suis sibilis insultant, universam Germaniam triumphant. Vocant? adsumus citati: loquuntur? ut oraculis auscultamus: promittunt? fidem omnem, Divinæ similem, adhibemus: minantur? mancipiorum instar trepidamus: &, ibi, si quid Lutetiâ; &, inde,

Flor. lib.
IV. Hist.
Rom.

de, si quid Holmiâ, non à Jove quidem aliquo, sed utrinque mutabili Junone, iræ, aut favoris, vel in tabellâ missum fuerit, (prô caliginem!) Germani vel avemus, aut pavemus. Et quid restat nisi fatum? Imo jam de Nobis, coram Nobis; & in Germaniâ de Germaniâ, & Germaniæ, ceu desperatæ, voluntate ultimâ, quid Nobis auferant, quid relinquant; quas Nostræ Aquilæ vellant plumas, quas Gallis addant; Leonis Scandici ab eâdem Alite quid jubæ cedat, & Leo Scandicus Nostræ Aliti quid concedat; & in iis adhuc, quæ legamus, quid tardè velint, quid tandem nolint; quid nunc admittant, quid cras rejiciant; quin imo nauseent, quid fastidiant, defultoriè disponunt: & Germani, ceu in agone, & an, illis? animam jam agentes, quasi coram supremo Mystâ, discordes adhuc, tantum illis, relicto Nostro veroque Numine, idolis velut aliarum Gentium, omnis libertatis, honoris, gloriæ, vitam, spiritum, atque animam non immolamus.

*Medicinâ
ab illorum
hostibus
illis non
sperandâ.*

Sed hem; jam morbos video; at quod antidoton, dicet aliquis? & annon eò devoluta res est, ut sit omnis ex inimicis ipsis speranda salus?

Dii

Dii averruncent hanc caliginem à Germaniâ, Populares, ut trans Rhenum, Mosellam, Sequanam, ibi usque in hostilem Luparam; inde, trans maria sinusque, in saxosam usque Holmiam, per confragrosa rupium, pro helleboro bilis Nostræ, Germaniæ sit reptandum. Neque enim cum Achille quodam certamen Nobis, ut novi Telephi, ab eâdem cuspide, quæ latus hausit, sanitatem expectemus. Sed enim libertatem illi Nostram, Nostram valetudinem, arte, Marte, promoturos, plenis buccis, utrinque crepuere? Itane? Galli, Sueci, exteri, Nostram libertatem? Nempè ut Franciscus I., cum Imperio Romano, Metas, Tullum, Verodunum. Jam à Trajani seculo, Politicorum Princeps Tacitus, illam Nobis, hoc trito Schemate, larvam detegit: *libertas & speciosa nomina prætexuntur, nec quisquam alienum servitium, aut Dominationem sibi, concupivit, qui non eadem illa vocabula usurparet. Usurparunt, fateor, & usurpant hostes; ille titulus bellorum omnium in Nos fuit: quin imo publicè & solenniter Francofurti, Ulmæ, Heilbronnæ, alibi, Se, præter Confœderatorum libertatis conservata gloriam, in Ger-*

*Lib. IV.
Histor.*

maniâ nil quæsituros, & jurarunt, & jurejurando, non uno etiam, confirmarunt; & tamen.

En hæc promissa fides est.

Alsatiam Archiduci, Pomeraniam Consanguineo Electori, Bremensem ditionem Regio Principi, tot Provincias Imperio Romano subtrahunt; & eandem *libertatem* adhuc (non audistis?) terris pluribus *minantur*. Restituit Imperator Noster Guelphorû arcem Brunsvvicensibus Dynastis, cum juramento non promississet; & Sueci tamen Principibus iisdem, Nienburgum, quod, summas, à LEOPOLDO, in angustias, Anno 1640. redacti, si se conjungerent, restituere jurârant, depulso periculo, usque hodie num reddiderunt? Restituit Imperator Noster Trevirenssem Electorem bello captum, pacis studio, quod non promiserat, ditioni, terræ, libertati; & Galli interim Philippopolim an Trevirensi; ipsosque Treviros, quod promiserant, suo præsidio num permisere? Reddidit Augustus Noster Augustam etiam, obsidione anni integri, ad obsequia coactam, ut Princeps verè continens, honori; & eandem Augustam illam an non fecit GUSTAVUS, ille non Augustus (quod eam

eam fortè Mars armatus, ut carissimã ejusdem religionis Nympham, ceu novam Venerem, absque tamen Vulcano suo, tenerius amaret) ad arbitria venientem ultrò, procul titulo jam libertatis, soleanni formulâ, Coronæ Suevicæ inaugurari? Nempè profanum illud, illud Ethnicum Divi Julii, in hoc non Divi, ipsi altius præ Germanis Nobis (qui, à quò Christianismo imbuti sumus, tantum pro Imperio, quod possidemus, dimicare; nec ullius terras, Provincias, & Regna, nisi fidei juratorum hostium, ambire conati sumus) imbiberunt: *Si jus, fides, æquitas, religio violanda est, regnandi gratiâ violanda est, in reliquis pietatem serves.* Et quid aliud, nisi verbis aliis, Henricus illius nominis Rex Gallix Secundus, cum Turnonio Cardinali, juxta Schomburgica transactiones, & conventionum religionem, tres Episcopatus, Nostro Imperio detractos, reddere suadenti, *Rationes status cum brevuario ipsius*, id est, psalmis Davidicis, an sacris litteris, *non convenire* quasi sine scrupulo respondit? Eructant scilicet ut evertant libertatem; nec Rubiconem illi, illo impio cum Dictatore, nisi opprimendæ libertatis,

& Reipublicæ Romanæ , zelo , votis , impetu , armati transeunt. Et ab iis , obsecro , quid præsidii in libertate singuli speremus , qui jam dudum , ambitionis non uno guttore , nos glutientes , Nostra Sceptra non esse Nostra , Nostras Aquilas non esse Nostras , Nostrum Imperium non esse Nostrum , Nostram Germaniam non esse Nostram , & Nos Germanos etiam non esse Nostros : sed totos , integros , quales quales sumus , merè , plenè , integrè , esse suos , scriptis publicis asseruerunt ? qui ad sua sceptrà , diadema suum , Coronam suam , non uno volumine Nos revocarunt ? digni , herculè , ut , boni ominis haut negligentes , ad eosdem , sed quales olim , vice alterâ veniamus. Quin imo , si non suos , tales saltem Nos esse Nostros , scriptis publicis , religiosi optant , ut satius nonnihil æstiment , Germaniæ , Nostroque Cæsari , Viennam Nostrâ , vel ipsis à Turcis eripi , quam à Germaniâ , Nostroque Cæsare Budam perditam recuperari.

Non plebeis.

Deinde , si vel candidè Nobiscum agerent , qui tam candidè Nobiscum agunt , an expectabimus ut iidem majorem Nobis , majorem fueris liber-

bertatem, curent, quàm ipsi, infra libertatem, certè Nostram, servitio vicini habent? Absit, Populares; nec speremus id Magnates unquam, plebei nunquam. Jam olim enim, de hoc Ordine inferiori scilicet, propriam per experientiam non unius anni, Julius Dictator ait: *In omni Gallia eorum hominum, qui in aliquo sunt* Lib. VI. de numero atque honore, genera sunt bell. Gall. duo (equitum nimirum alterum, Druidum alterum) NAM PLEBS PENE SERVORUM HABETUR LOCO, quæ per se nihil audet, & nulli adhibetur consilio, Plerique cum aut are alieno, AUT MAGNITUDE TRIBUTORUM, AUT INIURIA POTENTIORUM, premuntur, sese in servitutem dicant Nobilibus; in hos eadem omnia sunt iura quæ Dominis in servos. Jam Gothones, hostes alteros, trans Lygios REGNARI, paulo jam addictius quàm ceteras Germanorum Gentes, scribit Tacitus; & apud Sijones imperitare unum, NULLIS IAM EXCEPTIONIBUS, nec precario parendi jure: nec arma, ut apud Ceteros Germanos, in promiscuo, sed clausa sub custode. ET QUIDEM SERVO: neque Nobilem, nec In-

De Mor.
Germ.

*genuum , ne Libertinum quidem armis praponere , Regiam , apud illos, utilitatem esse. Scilicet, juxta intemperiem sui Soli sui que Poli , ab extremo uno , ut solent vitia, nunc ad aliud barbaries degeneravit ; & modo multò vilius ad arma , inviti etiam , coguntur , quàm iisdem olim , ut mancipia , fraudabantur. Addit Tacitus & apud illos nonnullum opibus honorem esse ; quem esse quidem nunc immodicum , nec minus animo quàm Reges corpori dominari , Nostra , prò dolor ! Germania (quam , ut è cupreâ , quasi argenteam imo auream sibi Sueciam, formarent ; ex argenteâ , imo aureâ , viliorem propè cupreâ fecerunt) deformata miserè deplorat. Sed , ut à proposito non abeamus, Consularem denuo digna Fastis narrantem Tacitum audiamus. *Suionibus Sitonum Gentes , continuantur, inquit , cætera similes , uno differunt* (sed an jam differunt ?) **QUOD FEMINA DOMINATUR : in tantum non modo à libertate , sed etiam à servitute degenerant.** De Fennis jam nihil dicam , ut quos egestas extrema quidem , extremam etiam in servitutem ; vel extrema servitus extre-*

extremam in egestatem ; vel utrun-
 que , infra servitutem & egestatem,
 in novam velut libertatis speciem e-
 gisse simul , è Cornelio , his sequen-
 tibus , patescit. Fennis mira feritas,
 foeda paupertas. non arma , non equi,
 non penates : victui herba , vestitui
 pellis , cubile humus. Sola in sagit-
 tis spes , quas inopiâ ferri ossibus aspe-
 rant. Idemque venatus viros pariter
 ac feminas alit : passim enim comitan-
 tur , partemque praeda petunt. Nec a-
 liud infantibus , ferarum imbriumque
 suffugium , quàm ut in aliquo ramo-
 rum nexu contegantur. Huc redeunt
 juvenes , hoc senum receptaculum. Id
 beatiùs arbitrantur quàm ingemere a-
 gris , illaborare adibus , suas alienasq;
 fortunas spe metuq; versare. Securi ad-
 versus homines , securi adversus Deos.
 rem difficillimam assecuti sunt , ut illis
 ne voto quidem opus sit. Quâ beatitu-
 dine an Fenni adhuc moderni gau-
 deant ut valdè dubitò ; sic eandem , si
 retinerent , Nos Germani , illis , arbi-
 tror , non invideremus.

De Mor.
Germ.

Sed nimirum Plebei illi ; at Ger-
 mani Principes , Optimates , Duces,
 porrecto Malo aureo , à vicinis illis
 Medicis , fruenter , in vigorem pristi-
 num , sanitatem omnem , & liberta-
 tem

Non Opti-
matibus.

tem plenam proficiemus ; & erimus
sicut Dii. Videamus autem, Popula-
res, rogo, videamus, ne circa bo-
num atque malum minus providi, ab
Infidiatore Sathanâ circumventi, se-
ro apertis oculis, & nudos, & iner-
mes, & enerves, repentè Nos mire-
mur; ac, ad cunjlibet aspectum, me-
moriâ fortunæ veteris, & præsentis
ignominiâ suffusi, toto Paradiso No-
stro non exulemus. Certè, uno eo-
demque fato, utriusque Regni, No-
strorum hostium, Regina, Regina
Matres, Regina viduæ, Magnorum
etiam, Henrici scilicet & Gustavi,
utriusque tam benè meriti, fructum
illum probationis ut gustarunt, in
tantum tandem evaluerunt, ut utra-
que tantæ gratiæ curæque satia, di-
verso strategemate, uno voto, utrum-
que Regnum, paradisum, liberta-
tem fugiens, libertatem in se nimiam
deplorârit; & Illa trium Coronarum,
regnorum trium ipsis Domina, In-
sterburgi in Borussia, uno ab exilio
libertatem cœperit; & Ista trium Oc-
cidentis Regum Genitrix aut So-
crus, apud tres Orientis Reges, abs-
que auro, absque thure, in unius
contemplatione myrrhæ, Princeps
misera Vitam miserè, apud Ubios,
termi-

terminârit. Jam de Guisiis , Elbo-
viis , Belfortiis , Vindocinensibus,
Valetanis , Buljonæis , Sueffionensi-
bus , Regumque Fratribus , nihil di-
cam : quid enim , post Reginas ip-
sas ipsarum Gentium , ab ipsis Genti-
bus sic curatas & cicuratas , quibusvis
Ordinis ipsorum Principes ; & post
illos demum quid Nos exteri sperem-
us ? Certè quidem , sic , quibus-
dam à *Spiritibus Procellarum* , Ma-
gnisque *Mentibus* , *Germanica* , in
Germaniâ , *volvi Sidera* non affuevi-
mus. Dicam tamen amplius , Popu-
lares. Non cruori , non spiritui , non
vitæ parcitur. Ut enim vis , sulphur,
ignes , flammæ ; tormenta , machi-
næ , apud illos , *ratio ultima Regum* ;
sic & voluntas eorundem suprema lex
est. Vade , & vadit ; veni , & venit :
si non vadit , si non venit , mox exilia,
aut Bastilia , secures , ferrum. Quo-
tusquisque Gothorum , Sijonum , &
Fennorum etiam , Rempublicam il-
lorum dirigit , aut direxit ; vel No-
stram in Germaniam , & Nos Germa-
nos , legiones duxit , belloque præ-
fuit , cujus Patris , vel Avi certè , Gu-
STAVI pater Princeps Carolus , in vi-
ridario profano Regni , ceu papave-
rum Superbus ille , caput innocens

non

Sen. lib. 1.
De Clem.

non decusserit; &, exilio si non mul-
târit, immiti gladio non mutilârit?
Jam & Gallia, ut de Thuano, Cinc-
martio, Mariliaco, nihil referam, e-
tiam Montmorantio, Familiæ ut an-
tiquissimæ sic nobilissimæ totius Gal-
liæ, tantique Nominis hæredi unico,
hæredi ultimo, novi hominis è con-
silio, non pepercit. Sed nimirum, ut
ibi jugum, ita Regnum hic Gallo-
rum; apud nos Germanos autem Rex
*apum sine aculeo est. Noluit illum Na-
tura nec sævum esse, nec ultionem ma-
gnò constaturam petere: telumque de-
traxit, & iram ejus inermem reliquit.
Exemplar hoc magnis Regibus ingens.
Est enim illi mos, exerere se in parvis,
& ingentium rerum documenta mini-
ma agere.* Et, profecto, Nostros Cæ-
sares, FERDINANDOS No-
stros, vel Augustos etiam ac mirabi-
les, hâc in parte, se præstitisse, ipsi
hostes Nostri utique non negarunt.
Anhaltinum Principem Christianum,
præcipuam, post Palatinum, Bohe-
mici belli Facem, eâdem die, quâ
supplicantem Orbis viderat, impe-
trantem Cæsareæ assidere mensæ, o-
perire caput; &, à clementiâ sumen-
tem animum, ipsam clementiam, de-
votis jam stupere verbis, stupuit in-
fuetus.

fuetus. Sed, ad exempla si descendero, quis finis? Passim adhuc Germania, omittendo potius quàm committendo, ac clementiâ, non licentiâ, peccasse, devota murmurat, infensa loquitur; &, majus apud eos fuisse semper desiderium condonandi, quàm libidinem apud alios peccandi, uno ore fatetur omnis. Quippè citius quibusdam vitam, honores, gratiam, ditiones, terras, clementissimi reddiderunt, quàm illis, ut easdem peterent, persuasum esset. Alienæ iræ plurimos eripuerunt, suæ vero paucissimos impenderunt. *Nempè nullum ornamentum Principis fastigio dignius pulchriusque est, quàm illa corona,* OB CIVES SERVATOS. *Non hostilia arma detracta victis, non currus barbarorum sanguine cruenti, non parva bello spolia.* Hac Divina potentia est, gregatim ac publicè servare: MULTOS AUTEM OCCIDERE, ET INDISCRETOS, INCENDII AC RUINÆ POTENTIA EST.

Idem eodẽ libro.

Probatum per experientiam, & exempla.

Verum enimvero in suos subditos, Plebeos, Principes, qui virgâ ferreâ se Roboâmos, ac moderatione propè Minoës ac Rhadamanthos; iidem scilicet in Nos exteros; per indulgentiâ, totos, integros, planè, integrè, se

Ever-

Evergetas exhibebunt ? Caveamus, Populares ; caveamus , Germani Principes , ut ita sentiamus. Qui suis enim , qui suo corpori , qui sibi nequam , quibus boni ? Nimirum jam in Alsatiâ , ac Pomeraniâ , ad Viadrum & Rhenum , cujusvis Ordinis , conditionis , status , singularem illam gratiam experti , Nostram Germaniam à Galliâ , & à Sueciâ , non Regnorum adeò quam morum terminis , distinguere Germani discimus. Solenne Nostris Imperii Romani Ecclesiasticis Electoribus , Primores Metropoliticarum Ecclesiarum , ut Ecclesiasticæ dignitatis principes , Electorali adhibere mensæ ; Dux Anglianus , Princeps juvenis & Gallus , Electorali dignitate procul , secedere ad mensam alteram etiam Decanos jussit. Solenne Nostris Imperatoribus & Augustis , indulgere gratioso nutu , dextrâ , indice , assidere Principes Germanos sibi , operire caput , & familiares , Majestate saluâ , periodos miscere ; sed ut Bernardus Dux Vinariæ , tam de Galliâ fœderatâ optimè , quàm de Germaniâ Nostrâ pessimè revera meritis , coram Ludovico Rege , congressu primo , more Nostro , caput

put texit, Bone Deus ! , ad tam grande nefas , Aula Gallica ut non obstupuit, non infremuit , & trepidavit ! ut Galli Principes Reginalis Majestatis ad conclave non cucurrere ; & sedilibus , excepto unico , sublatis, divertenti scilicet à Rege ad Reginam deinde Duci, Illi unicæ sedendi, Huic autem standi gratiam ut procurarent ! Ut Magister ille & cæremoniæ Arbiter , à tanto velut solæcismo in Paroxysmos varios abreptus , coram Principe post non inhorruit ; & hanc , in posterum, insolentiam deprecatus, totius Galliæ manifesta scandala non allegavit ! Sed nimirum Ille se Saxonicæ, antiquissimæ stirpis Principem , & Germanum, etiam in Galliâ non est oblitus ; & Majestatem communis Patriæ cum armis publicis publicè ad Rhenum læderet, ad Sequanam, & in Lupara, privatim tamen , in personâ propriâ, respectu Patriæ , voluit conservare : Jam & GUSTAVUS ADOLPHUS, cum ad nutum è Principibus Germanis unum non habuisset , in omnes quomodo in tentorio ad Norimbergam non detonuit ! *Fore scilicet aliquando tempus quo libertatem eorum illam, illam arrogantiam, & contumaciam*

ciam in ordinem redactam, observantia, & obsequio Nobilitatis Suetica, succedaneam paremquè faceret. Sed nimirum, ut eundem Bernardum Saxoniem Vinariensem, penes tentorium, pallâque tantum intermediâ divisum, invectivæ suæ, quòd non putaverat, auditorem se habuisse, nec sine indiciis commoti animi, subito, propria ad tentoria, divertisse equitem intellexit, non minus jam, quam indignatus antè fuerat, expavit: & quo in loco, quibus rerum in circumstantiis, & quam tempore adhuc non suo, se prodidisset, haut ignarus, non jam quiescere, non morari; sed eques mox per castra vagus, per Cracovium Tribunum primò obvium, usque suum rursus in Prætorium mitigato Principi, & linguarium dare non erubuit, & incautum iræ, impetus, & linguæ solœcismum, larvato non uno schemate redemit. Sed GUSTAVUS Personam adhuc Regiam sustinebat; de Oxensternio legato Suecico quid dicam? Ille nobilis transmarini Regni, & suæ propè conditionis immemor & alienæ, Antambulonibus Principibus Germanis uti, ab iisdem suam, ab utroque latere, ambiri Rhedam; detecto capite sibi

sibi porrigi lavanti aquam, mantile, dapes; & Electores ipsos, suos velut inter Aulicos, numerari sustinuit arrectà fronte; ac supercilio quodam aspernari, castigare, plectere, si quid in Germaniâ & Germanis adhuc antiqui impetûs, & quasi non Suecicum, aspexisset. Et tantum tamen in Fœderatos suos cùm auderet, tamen adhuc, in Conventu Heilbronnensi, Coronæ Sueticæ, id est Sibi, nonnihil amplius libertatis, in eisdem petiit; quasi amplius jam hi admittere, nisi plenè libertatem Suecicam, potuissent. Quia imo, Ille, mediâ in Germaniâ, tanquam Dominus, disponere de Germaniâ; & Germaniæ, aberrantis à suo Cæsare, projectum studium, in se Legatum, vir altissimæ considerationis, & ambire potuit & fastidire. Etenim quum non nemo Nostriorum Principum, diploma donationis, quarundam terrarum, urbium, impetrasset, ad suos versus: *Maneat, inquit, in perpetuam rei memoriam, in Archivo Nostro, Germanum Principem à Sueco Nobili id petiisse; & Suecum Nobilem, in Germaniâ, Germano Principi id contulisse, quod, tam illum petere quam me donare; tam me donare quàm illum petere,*

aquè

aquè absonum & absurdum reor. Ita nempè (fateamur verum) neglecto quasi Catone Nostro , indubitato Reipublicæ Romanæ Decore , subtiles, scilicet , Græci denuo , circa Demetrium libertum cujusdam Cnei Pompeji Magni caligavimus ; & Germani Principes , qui , ut Suecis Reges aliquando dedimus , ita velut quædam Numina , eorundem , paulo ante , Nobilibus eramus , jam , versâ vice , eorum Nobiles quasi Principes & quædam Numina , Confœderati fecimus. Sed nimirum ab Augusto Nostro , Nostro Capite , toto Cæsare aberrantibus , in hæc prærupta , dura , aspera , impingere in infinitum , absque termino , pronum fuit ; quia , ut rectè Seneca , *ex falsâ opinione nascentia ubi desinant non habent ; nullus enim terminus falso est. Viâ eunti aliquid extremum est ; error immensus est.*

*Ne exules
quidem
Germaniæ
Principes
ab iisdem
hostibus
quicquam
præsidii
habuisse.*

Attamen (de Protestantibus , ac Principibus eorum confœderatis , ne plura referam) quis unquam & exultantium Nostrorum Principum , (quos restituere secundus illis , causarum belli , semper titulus utrinque fuit) vel ex fœdere , promissis , juramento , præsidium illorum ex voto sensit?

sensit? Imperator Noster, Cæsar, &
 Augustus, Robertum Palatinum
 Principem, jam hæreditarium suum
 hostem, aperto bello, pugnâ, prælio,
 victum, captum, fœderato æquè ac
 devoto Oibe stupefcente, suæ, ultro,
 restituit libertati; Sueci autem Fri-
 dericum Palatinum Patrem, Pala-
 tinatu etiam sub jugum misso, Mo-
 guntiaë tamen in exilio, & eodem
 quidem cubiculo, triclinio, conclavi,
 in quo Elector, p. m., Suicardus, Co-
 ronam Bohemicam, & bella in FER-
 DINANDUM II. Cæsarem, dissua-
 ferat, exulem perire; & Galli Caro-
 lum Ludovicum Fratrem, exercitum
 Vinariensem, Brisacum, Alsatiæ,
 restitutionis suæ media quærentem,
 durum Vincennæ carcerem subire,
 voluerunt. Quantò etiam iidem Pa-
 latini Fratres, a Suecis, in sedem belli,
 Meppenam emere non debuerunt?
 Et quotusquisque Suecorum adhuc,
 Gallorum adhuc, ita de Palatinatu
 restituendo, quàm vel Alsatiâ, vel
 Pomeraniâ, vel Bremensi Episcopatu,
 nullâ Sanguinis, Affinitatis, Religio-
 nis, sed unius Regionis utrinque gra-
 tiâ, retinendis, zelosè loquitur? Aude-
 ret aliquis Principibus iisdem, No-
 stri Cæsaris, tam benefici illius Nu-
 minis

minis à clementiâ , multò amplius quàm Patrocinio illorum Nostorum hostium , fortassis polliceri. Cum ergo eos Principes , amicam Angliam , & his Principibus faventes Batavos, secundum bellorum titulos, juramentum, fœdera, sic juvari, restitui, curari, ab illis Medicis videamus, ab iisdem, obsecro, Germani Principes , Germani passim quid speremus ?

*Curâ &
Medicinâ
suâ, illos,
Germaniæ
mortem
preparare.*

Sed tamen, arbitros Nostrarum litium se professi, jam dudum Nostros conciliare Principes strenuè laborant. Insani, certè, Populares, sumus, si tam insanos, imò sanos, Nostros hostes existimemus. Illi enim Nos unirent , ut viveremus, qui se unientes Nos diviserunt , ut pereamus?

*Fistula dulce canit volucrem dùm
decipit auceps.*

Nimirum & Ioâb Amasam, sed ut occideret; & Ulyssen Troctes, sed ut venundaret, honorarunt: & Medæa Peliam , ad sua fata vergentem senio, ætati vegetæ restituere cum prætulisset, interemit. ita prorsus leones illi, Nos Germanos, ut ferarum omne genus, sub larvâ gratiæ , sed ut devorent , invitant. Fuisse scio qui hanc

tan-

tantam benevolentiam eorum , non religiosè adeo quàm ingeniosè , Iudæ gratiæ comparârint , quòd execratus , cùm Christum traderet , adjecerit & AVE RABBI ; ignoro tamen nùm generosè quispiam , cum Christo quoque quærendum duxerit ; AMICI AD QUID VENISTIS ? Venit autem Iscariotes ille , Populares , ut blando Schemate , fallaci osculo , prout novimus , Cruci traderet. Sperare certè à Nostriis hostibus Nos curari , uniri , conservari , est contra regulas fallacis ævi : & , hanc compaginem , hoc compositum , & pulcherrimam hanc structuram Imperii Romani , ut dissolverent , tanto molimine qui laborârunt ; ab iisdem , propè jam non convulsum , ut reficiant , an expectamus ? Imo vero dividere Nos à Cæsare , à Nobis Cæsarem , & Nos ab invicem , laborant ; ac , ipso remediorum cyatho , venena varia , lenta , dulcia , ut conficiant , propinant : ac Nostræ Carthagini non Massanissam unum , sed obliquos Massanissas plures , præparant , per quos Carthaginem illam Nostram , infirmiore annis singulis ; & , per Carthaginem , tandem Nostram universam Africam evertant. Sic

Lib. XXXIV.

iidem nempè Romani Medici, Achajam integram curare etiam volentes, facti arbitri Græcarum Urbium, insigni, scilicet, prolato Pharmacō, urbes singulas esse liberas, sui-que juris (societate nimirum urbium dissolutâ, verè singulas, ut subverterent) jussērunt. Sed, de re notabili, Authores ipsos videamus. *Querentibus Romanis* (Justinus ait) *causas belli, tempestivè Fortuna querelas Spartano-rū obtulit; quorum agros Achæi, PROPTER MUTUUM ODIUM, populabantur. Spartanis à Senatu responsum est: Legatos se, ad inspiciendas res sociorum, ET AD INIURIAM DEMENDAM, in Græciam missuros. SED LEGATIS OCCULTA MANDATA DATA SUNT, UT CORPUS ACHÆORVM DISSOLVERENT, QUO FACILIUS AD OBSEQUIA COGERENTUR. Libertatem omnibus (ô ludibria!) ut criperent, confirmare, & augere etiam, se velle singulis, synceri nimirum Medici, simulârunt. Sed nimirum maturiùs Achæi, quæ libertas, hâc ratione, traderetur, & à Romanis quomodo curarentur, penetrarunt; ac Legatis, ceu Archiatriis eorum, violatis, bellum potius, quàm ejusmodi medicinam illam, maluerunt. Ta-lem*

Iem Medicum, & tam candidum nimirum arbitrum, Proxenetam, Mediatorem, dissidentium quoque partium, Pater Alexandri, vicinis Regibus se exhibuit. *Nam cum eum Fratres duo Thracia Reges, de terminis* *Lib. 1. supp. in 2. Cur.*
Regni ambigentes, disceptationum suarum iudicem eligerent, Philippus ad iudicium velut ad bellum, inopinantibus Fratribus, instructo exercitu venit, ET UTRUNQUE REGNO, DE QUO DISCEPTABANT, SPOLIAVIT. Omnes sanè Principes docens, concordiam maximum ad conservanda Imperia, atque Principatus stabiliendos, adminiculum esse. Tales Medicos, tales arbitros Nostrarum litium (mihi credite, Populares) si non palàm, clàm certissimè, Nostri hostes se Nobis præstant; eodem modo, eâdem arte, & nullis aliis, Nostros Principes conciliare student: ac ne illis, in æternum.

—— compagibus arctis,

Claudantur belli porta, ——

Sed, in occasiones singulas, patefcant, Alsatiam, & Philippopolim, ad utramque Rheni ripam, uni; Germanicum ad Oceanum, & mare Balthicum, Pomeraniam, & Bremensem ditionem, alteri, nunc stipulantur;

ut, in eventum omnem, ceu è quâdam
 speculâ, opportuni, suborientibus,
 vel excitatis, controversiis Nostro-
 rum Principum, futores passim in
 communi, fautores singulis in par-
 ticulari, mediatores inter om-
 nes, inde arbitri, mox partes, & no-
 vissimè Germanorum omnium, mu-
 tua per arma, Domini efficiantur.
 Ad hoc infirmos, & impotentes,
 & enerves ut Nos in posterum Ger-
 manos habeant, Germanos ipsos, ip-
 sis Germanorum manibus, tempe-
 stivè jam exarment: & Peloponneson
 Nostram, Germaniam illam No-
 stram, novi iterum Antonii, Reipu-
 blicæ Romanæ Faces, quaquaversum,
 in locis omnibus, cunctis angulis,
 in morem barbarum, igne, ferro,
 flammâ, vastant, populantur, urunt;
 ut eandem Pompejo Nostro, No-
 stro Cæsari, & Principibus Imperii
 Romani, si è Sacro totum facere pro-
 fanum, & è Romano Gallo-Sue-
 cicum, nondum possint, quàm pos-
 sunt maximè deformem saltem, &
 impotentem, & infirmam, & obno-
 xiam suis armis in futurum, unâ
 cum iniquæ pacis articulis config-
 nent. Quin imo (ut fatales, unâ perio-
 do, periodos absolvam) plenariam
 in cu-

in curam Nostram, & Nostræ Valetudinis, salutis, roboris, vigoris, jam Electoratus, non Nostri, Nostros; &, non Germani, Germanos ambiunt; & linguam, Reges, Germanicam addiscunt.

Expergiscere Germania, & Germaniam Terminiscere; & Germani, germano animo, ab agone velut, ac ipsâ morte vitalem spiritum revocantes, quales Sumus, tales exteris Nos ostendamus. Ab ipso lapsu, & ruinâ quasi, Nos erigamus; & Imperium ex Imperio, Germaniam è Germaniâ, Rempublicam è Republicâ, novamque velut Phœnicem avem, qualem olim è cineribus Romanæ veteris, nunc, accedente Sole Divinæ gratiæ, vel Nostri ipsi è cineribus formemus. Ab hoc Catholicum nihil vel Acatholicum, Romanum aut Lutheranum, technis tantum Nostrorum hostium opportuna nomina, Nos amoveat; atque membra, prout sumus, unius corporis, cives unius Reipublicæ, Status unius Imperii, & Germanos Fratres amore mutuo, Allemannos & Germanos, viros totos, viros omnes fortitudine, virtute Nostrâ, Nos exhibeamus. Multa nempè Parentibus

Manuductio ad veram medicinam.

& Avis , plura tamen communi Patriæ ; sed bono publico & libertati omnia ; vitam , sanguinem , cruorem , spiritum , fidem mutuam , & concordiam , debemus. Hæc tueri , defendere , conservare , tenemur singuli ; obligamur omnes. Tuebimur autem , & defendemus , & conservabimus , si omnino aliud , quàm quod agimus , agamus. *Ut enim perditio omnis ex Te Israël ; ita salus etiam ex Te Israël querenda.* Ire vero , imo claudicare , in utramque partem ; vel ad dexteram , vel ad sinistram ; vel hinc Lutetiam , vel inde Holmiam ; dare provincias , emere libertatem , id , mehercule , non est Germanum. Neque enim à dividendo Imperio , sed uniendo , navigaturis ad portum Nobis , incipiendum est ; nec Puppi Nostræ , rimas jam agenti , adimendi assleres , sed addendi. Non projiciendum , sed reficiendum , Populares ; & in Argon Nostram , quâ , Colchida navigantes olim , vellus aureum , fortissimi Heroës , monstrosis tauris ac draconibus triumphatis , comparavimus , non admittendi hostes ; sed arcendi. Non emenda in Nos arma , sed submovenda : ememus autem (quis enim , in Nos , in posterum , non

non præsumat?) si bella præmio injurias talentis, calamitates, & latrocinia ferè publica (quòd exempli pessimi, vel admissum semel, in æternum pudeat) manus osculo compensemus. Eò etenim quo majora contigerint iisdem, majora cupient deinceps; & facilitas illa Nostra quò facilior in eos fuerit, non saturabit hostes, sed irritabit. Ambitionis genium ignoramus? *Vidisti aliquando, apud Senecam, missa à Domino, aperto ore, frustra captantem? quicquid excepit, protinus integrum devorat; & semper ad spem futuri hiat. Idem eveniet Nobis. Quicquid ambitioni, dementia Nostra, & Fortuna projecerit, id sine ullâ voluptate dimittet. futura mox ad rapinam alterius erecta & attentæ. Ita, hercule, Populares; atque adeo, quæ sunt ad manum, parata Pharmaca, si non dedignamur, jam Nobis auream, & illam unicam, tam variè affecto corpori, Germaniæ, Imperio Romano, ac morbis Nostris omnibus Panacæam formo.*

Minuta quedam, ut ait Phadon, Panacæa animalia, cum mordent non sentiuntur: adeo tenuis illis & fallens in periculum vis est. tumor indicat morsum, & in ipso tumore nullum vulnus apparet.

Seneca E-
pist. 94.

Idem Nobis in conversatione Nostro-
rum hostium , si pacem æquam ini-
quis legibus averfentur porro , *eve-*
niet , Populares. *Nonprehendemus*
quemadmodum aut quando Nobis ob-
fint ; obfuisse *prehendemus*. Atque
adeo , & ante omnia , (sed tamen , re-
peto , si oblatas dexteras , & concor-
diæ desideratæ leges , illi porro super-
bè respuant) ab illo *Oforum* Nostro-
rum *Ponte* , periculofissimo ad lapsum
Nobis ; & *Monasterio* , nonnullam
Nostram per dementiam , nonnul-
lam hostium per licentiam , dissolu-
to , sana tandem , & defæcata semel
ad comitia , in *Ratem Bonam* , univer-
si concedamus. Huc Archiduces Al-
fatia , Electorem Saxonem sua Mis-
nia , Pomerania Brandenburgicum ,
Wismaria Megapolitanos , Prolem
Regiam Bremensis ditio , tot Episco-
patus Franciscum Guilielmum Prin-
cipem , & Saxonix inferioris Princi-
pes , Nienburgum ; omnes autem li-
bertas citet. Hæ enim , illæ sunt Ca-
rinæ Nostræ , in quibus , bella post
tot civilia , novi Trium viri oportet
ut de Republicâ Romanâ , sed cum
Augusto Nostro , Nostro Cæsare , Im-
peratore Nostro consultemus. *Ille est*
enim vinculum per quod Respublica
cohaeret,

Sen. lib. 1.
clem.

*coheret, ille Spiritus vitalis quem hæc
 tot millia trahunt, nihil ipsa per se fu-
 tura, nisi onus & praeda, si Mens illa
 Imperii subtrahatur. Demus, quæ
 sunt Cæsaris, hic Nostro Cæsari, Po-
 pulares; ut quem colere, quem ve-
 nerari, & amare etiam, privatas ultra
 necessitudines, oportet: Nam si sanis *Idem*
 hominibus publica privatis potiora sint, *ibidem.*
 sequitur ut is quoque carior sit in quem
 se Respublica convertit. Crassus quon-
 dam & Pompejus, facti Consules, in-
 jurias privatas Reipublicæ donarunt;
 priorque Crassus, cunctante Cneo,
 quid attinet, erupit, me priorem Pom-
 pejo Magno dexteram porrexisse: ita
 nunc Romani Principes, si sit aliquid
 quod hinc & inde mentem lancinet,
 id omne, totum, plenè, integrè, bo-
 no publico donemus; ac Pompejo
 Nostro, Augusto Nostro, Magno
 Nostro, non cunctanti sed invitanti,
 devotas dexteras jungentes, Ipsius
 dexteræ, augustæ; sacræ, germanum
 osculum, mutuum in præsidium, sa-
 lutem mutuam, figamus. Olim e- *Idem paulò*
 nim ita se induit Reipublicæ Cæsar, ut *post.*
 diduci alterum non possit sine utriusque
 perniciæ. Nam ut illi viribus opus est,
 ita & huic capite. Ad hanc aram er-
 go, in his Carinis, in illâ Râte, Illi
 Cæsari,*

*Seneca lib.
de Ira.*

Cæsari, Augusto Nostro, relictis idolis illis aliarum Gentium, si mutuam per iram invicem, & iracundiam, Nostri hostibus opportuni fuimus, juxta remedium ejusdem Philosophi Romani, infirmitatem Nostram qui aperuit, iram, odium, iracundiam, immolemus. *Perierat Imperium,* (inquit ille, quamvis sensu nonnihil diverso) *Quod tunc in extremo stabat, si tantum Fabius ausus esset quantum ira suadebat. Habuit in consilio fortunam publicam,* ET ÆSTIMATIS VIRIBUS, EX QUIBUS IAM PERIRE NIHIL SINE UNIVERSO POTERAT, DOLOREM ULTIONEMQUE SEPOSUIT IN UNAM UTILITATEM; & *occasione intentus, iram ante vicit quàm Annibalem.* Idem faciamus, Populares; dolorem ultionemque, iram Nostram & iracundiam, cum illo Fabio; æstimatis quoque Nostri viribus, ex quibus jam perire nihil absque universo potest, unam in utilitatem seponamus, & componamus; & (sana porro, non profana; non futilia, sed utilia sectantes) Nobis Clypeum adversus omnes, adversus omnia, ex amore mutuo, mutuâ è concordia formemus. Sciluri Scythæ, in hoc
non

non Scithæ, singula seorsim jacula,
frangi faciles, ultrâ singuli non si-
mus; sed potentem in fasciculum, in-
dissolubilem in fasciculum conceden-
tes, non solum frangi, vel inclinari,
omnino nescios, sed & more Nostro,
Nos terribiles terrarum Orbi facia-
mus. Illustri hieroglyphico, pileo
libertatis, adjecto lemmate, *pro li-
bertate*, Mercurii Caduceum exor-
nemus; &, hâc pro Jô Nostrâ, com-
muni gloriâ Nationis, Gentis, con-
servandâ, non duobus, sed centum
oculis armati, Argos, singuli, Nos
fidelissimos Junoni Nostræ, Nostræ
Aquilæ, imo Cæsari, exhibeamus.
Huic etiam *Neutralitatem*, ut Voca-
bulum merè barbarum, quod nec
Plato in Timæo, nec Aristoteles in
Politiciis, nec in Universitate Marcus
Tullius agnovit; nec integritas ser-
monis Latii, nisi, senescente cum Im-
perio, jam senescens, ægrè admo-
dum, & nisi unâ cum ipsis Barbaris,
fatalem in periodum admisit, ceu al-
terum & dementiæ, & impotentia,
& Germaniæ caligantis piamentum,
jugulemus. Simus omnes Cæsaris, sit
Cæsar omnium; &, Hujus toti cum
Nos fuerimus, Hunc totum Nostrum
cum fecerimus, jam, procul odio,
irâque

irâque mutuâ , furorem omnem , à Nobis , in omnes Nostros , sub Nostro Fabio , Annibales vertamus. Sub illo Numine , & illius Nomine , harmoniâ dehinc concordi , in Nostris omnibus Imperii Romani Urbibus , apud omnes nostros Imperii Romani Principes , sonēt tympana , clangāt tubæ ; & , quadrimestri spatio , decē propè legionū Romanarum , id est , sexaginta millium , in fatigatam Galliam & exhaustam , fatigatos hostes & exhaustos , exercitus haud dubiè prorumpet. Deinde , prævio favore Cæsaris , à Castris hostium , ab his Pandoris , ut ut superbis , Divi singuli suam gratiam , omnes Principes suos subditos Germanos revocent , statim illæ Pandoræ nomen , nomen exercitus amittent ; hostesque pauculi , Sueci pauculi , non bis mille , jam superbiâ fastiditâ procul , repentiè nudi , mediâ in Germaniâ , ceu fatigatæ ad aram victimæ trepidabunt. Momento illo (mihi credite , Populares) momento illo submittent animos , quo Nostros erigi ita , hercule , generosè viderint ; & Nobiscum porro detrectabunt bella , ut primum viderint Nos sic audere. Audebunt quoque , ab ausu Nostro , Nobiscum alii ,
qui

qui , irritati Nobiscum pariter , ob hoc ipsum tantum quia non audemus (quis enim , obsecro , pro Nobis aufit , si vel ipsi , pro Nobis ipsis , non ausi simus !) bella premunt. Quin imo in ofores Pacis , Pacis Filiis , pacisque Proli favebit etiam pacis Princeps , Paterque Pacis ; ut cujus jugem nempè per experientiam , decreto scimus , felicitatem insolentium , insolentiam felicium , ad extremum esse infelicissimam solere ; & , CRESCENTE SUPERBIA , DECRESCERE FORTUNAM . Discent hostes fortunam illam reverentiùs habere ? & nihil unquam habere firmi , in incerta bella , in incertos impetus & successus , jugiter propensos. Discent etiam , procul dubio , damno suo , adversus pericula , & fortunam ipsam , unam tantum securitatem esse , & illam nimium , & ista nimium non experiri ; & illam nimium non provocare , & ista sæpius non irritare. Hæc , illorum ab arrogantia , & à Nostrâ fortitudine , virtute , concordia , Populares , Germani fratres , Deo auspice , expectemus , si hæc agamus ; & sic agamus , ut hæc è Nostris virtutibus , & superbiâ Nostrorum hostium , expectemus : ut eosdem hostes qui

nunc

nunc misereri posse Germaniæ videntur, salvâ Nostrâ libertate, gloriâ, dignitate, & Imperii quoque Nostri Majestâte, versâ vice, misericordiam rogantes, moribus antiquis, Germani habeamus: ut monstro uno, monstroso, bello, per pacem æquam, in Occidente, dellato, per bellum æquum monstrosam pacem, in Oriente tandem, ceu Cacum, à Geryone, novi Hercules, illique nati non uni angulo, aggrediamur; ac Imperialis Aquilæ caput geminum, Olivâ alterum, lauro alterum, felicissimè redimamus.

D I X I.

BENEVOLE LECTOR

Futuris nundinis autumnalibus habebis Florum Germanicum planè innovatum & auctum usque ad annum quadragesimum octavum.

Wassenberg, Eberhard

Everhardi Wassenbergii Embricensis Panegyricvs Sacratiss. Imperatori
Ferdinando III Dictvs Singvlarem horum bellorum omnium Huiusque Pacis
faciem ... Repraesentans

Coloniae Agrippinae 1647

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/Hist.pol.2551
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11097460-4